

בנק ירושלים

**דוח על הסיכונים:
גילוי בהתאם לנדבך 3
ומידע נוסף על הסיכונים
ליום 31 בדצמבר 2016**

הדוח על הסיכונים ומידע פיקוחי נוסף בדבר הון פיקוחי על פי הוראות באזל III הכולל תיאור המאפיינים העיקריים של מכשירי הון פיקוחיים שהונפקו על ידי הבנק נכללים באתר האינטרנט של הבנק בכתובת: <https://www.bankjerusalem.co.il> כמו כן, הדוח על הסיכונים של הבנק נמצא באתר מגנ"א של רשות ניירות ערך www.magna.isa.gov.il.

תוכן העניינים

עמוד

2..... תוכן העניינים

3..... אינדקס טבלאות הגילוי

5..... מטרה ועקרון הגילוי

5..... מידע צופה פני עתיד

7..... רקע – תיאור הפרופיל העסקי של הבנק

8..... סקירת התמצית של פרופיל הסיכון של הבנק

9..... מסגרת הוראות רגולטוריות

12..... מבנה ההון

12..... מבנה ההון הרגולטורי

13..... ההון המוחשי (TANGIBLE COMMON EQUITY) והלימות הון ביישום מלא של הוראות באזל III

25..... הלימות ההון

27..... תכנון וניהול ההון

29..... סיכונים שוק וסיכון תפעולי

30..... מידע נוסף על נכסים משוקללים בסיכון

32..... יחס מינוף

35..... חשיפות סיכון, הערכה וניהול הסיכונים

35..... ממשל תאגידי לניהול הסיכונים

35..... מערך ניהול הסיכונים

36..... תרבות הסיכונים

36..... תאבון הסיכון

36..... סיכון אשראי

36..... סקירה של הסיכון ושל אופן ניהולו

37..... שיטות להפחתת סיכון האשראי

37..... ממשל תאגידי לניהול סיכון אשראי

39..... ריכוזיות האשראי

41..... טיפול באשראי בעייתית

42..... הלואות לדיוור

42..... אשראי למימון הקמת פרויקטי נדל"ן

44..... מידע בדבר חשיפות אשראי

55..... חשיפות אשראי ודרישות הון לפי הגישה הסטנדרטית

55..... הפחתת סיכון אשראי

60..... סיכונים אשראי בגין מכשירים פיננסיים נגזרים

62..... סיכונים שוק [נדבך 3]

62..... ניהול סיכונים שוק

62..... ממשל תאגידי לניהול הסיכונים, עמידת הסיכונים ובקרתם

66..... ניתוח של חשיפות בגין סיכונים שוק וניהול פוזיציות

72..... סיכון תפעולי

73..... ממשל תאגידי לניהול הסיכון התפעולי

79..... סיכון ריבית בתיק הבנקאי

80..... מידע נוסף על סיכונים אחרים

84..... יחס כיסוי הנזילות

88..... ניהול סיכון הנזילות וסיכון מימון

94..... תגמול

109..... נספחים

אינדקס טבלאות הגילוי

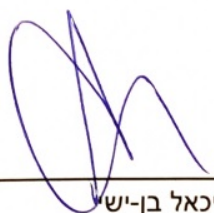
עמוד	נושא	טבלה מס'
9	מדדי ביצוע עיקריים [אחר]	טבלה 1:
14	הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון [נדבך 3]	טבלה 2:
15	חישוב יחס ההון [נדבך 3]	טבלה 3:
16	הרכב ההון הפיקוחי לצורך חישוב יחס הלימות ההון והפניות לרכיבי ההון הפיקוחי [נדבך 3]	טבלה 4:
23	הרכב המאזן הפיקוחי [נדבך 3]	טבלה 5:
25	דוח תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי [EDTF]	טבלה 6:
26	פירוט גישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי [נדבך 3]	טבלה 7:
30	רכיבי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכון תפעולי [נדבך 3]	טבלה 8:
31	נכסי סיכון לפי חלוקה לפעילות עסקית [EDTF]	טבלה 9:
32	תנועות בנכסים משוקללים בסיכון [EDTF]	טבלה 10:
33	יחס מינוף לפי הוראות המפקח על הבנקים [נדבך 3]	טבלה 11:
34	השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף [נדבך 3]	טבלה 12:
35	יחס המינוף [נדבך 3]	טבלה 13:
44	התפתחות ביצועי האשראי לדיור [אחר]	טבלה 14:
44	נתונים כלליים על ביצועי משכנתאות [אחר]	טבלה 15:
45	חשיפות סיכון אשראי לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי [נדבך 3]	טבלה 16:
46	סך החשיפות העיקריות למדינות זרות [נדבך 3]	טבלה 17:
47	פיצול התיק לפי התקופה לפירעון ולפי סוג חשיפות אשראי עיקריים	טבלה 18:
48	חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריות [נדבך 3]	טבלה 19:
50	הלוואות פגומות, הלוואות בפיגור, יתרות הפרשה פרטנית וקבוצתית והוצאות בגין הפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות נטו לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי [נדבך 3]	טבלה 20:
52	איכות אשראי ופיגורים [נדבך 3]	טבלה 21:
54	הפרשה להפסדי אשראי [נדבך 3]	טבלה 22:
55	תנועה ביתרת ההפרשה להפסדי אשראי [נדבך 3]	טבלה 23:
56	מיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות המוכרות [נדבך 3]	טבלה 24:
57	סכום חשיפות האשראי ברוטו לפני הפחתת סיכון אשראי [נדבך 3]	טבלה 25:
58	סכום חשיפות האשראי ברוטו לאחר הפחתת סיכון אשראי [נדבך 3]	טבלה 26:
60	פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד הנגדי [נדבך 3]	טבלה 27:
62	חשיפות האשראי של הבנק שמקורן בנגזרים [נדבך 3]	טבלה 28:
66	דרישות ההון בגין סיכונים השוק [נדבך 3]	טבלה 29:
69	נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה [אחר]	טבלה 30:
72	פירוט החשיפה במונחי VAR בתיק למסחר	טבלה 31:
77	היתרה המאזנית של ההשקעות במניות בתיק הבנקאי ושווין ההוגן של השקעות אלו [נדבך 3]	טבלה 32:
78	השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי ודרישות ההון בגין [נדבך 3]	טבלה 33:
79	רגישות הון הבנק לשינויים מקבילים בעקומי הריבית [נדבך 3]	טבלה 34:
80	סיכום סיכונים מובילים ומתפתחים [EDTF]	טבלה 35:
86	יחס כיסוי נזילות [נדבך 3]	טבלה 36:
90	מלאי הנכסים הנזילים [EDTF]	טבלה 37:
92	סוגי פיקדונות שגויסו בישראל לפי סוג מפקיד [אחר]	טבלה 38:
92	פיקדונות הציבור לפי גודל על בסיס מאוחד [אחר]	טבלה 39:
93	סיכום של נכסים משועבדים ולא משועבדים [EDTF]	טבלה 40:
108	התגמול של נושאי המשרה הבכירה בגין שנת הדיווח	טבלה 41:
109	מילון מונחים [EDTF]	טבלה 42:
115	אינדקס [EDTF]	טבלה 43:

הדוח על הסיכונים - כללי

אנו מתכבדים להגיש דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2016 (להלן: "דוח על הסיכונים"). הדוח על הסיכונים, ערוך בהתאם להוראות המפקח על הבנקים והנחיותיו בדבר דרישות הגילוי המפורטות בנדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים.

דוח על הסיכונים זה כולל מידע נלווה ומשלים לדוחות הכספיים המאוחדים של בנק ירושלים בע"מ.

הדוח נועד לאפשר לקוראי הדוחות של הבנק להעריך מידע משמעותי שכלול בהם לגבי יישום מסגרת העבודה של ועדת באזל, ההון, חשיפות הסיכון, תהליכי הערכת הסיכון.

מיכאל בן-ישאי
סמנכ"ל, מנהל סיכונים ראשי

גיל טופז
מנהל כללי

זאב נהרי
יו"ר הדירקטוריון

תאריך אישור הדוח: 28 פברואר 2017

מטרה ועקרונות הגילוי

המידע שנכלל בדוח זה כולל דרישות הגילוי שפורסמו על ידי וועידת באזל (להלן: נדבך 3) ודרישות הגילוי על הסיכונים המבוססות על מקורות אחרים, לרבות דרישות הגילוי שפורסמו על ידי הפורום ליציבות פיננסית (ה-FSF) ודרישות הגילוי שפורסמו על ידי צוות משימה (ה-EDTF) שהוקם על ידי המוסד ליציבות פיננסית (ה-FSB) לשיפור פרקטיקות הגילוי על סיכונים בתאגידים בנקאיים (להלן: EDTF). כמו כן, נכללו דרישות הגילוי הנוספות בהתאם להוראות הדיווח של בנק ישראל והנחיותיו (להלן: מידע אחר).

לאור זאת, הדוח כולל, בין היתר, את דרישות הגילוי הבאות, ככל שרלוונטי:

- גילויים כמותיים על דרישות ההון ועל נכסי הסיכון בגין חשיפות אשראי, שוק ותפעולי;
- גילוי על חשיפות לסיכונים האחרים אליהם חשוף הבנק מעצם טבען של הפעילויות העסקיות שלו, כגון: סיכון משפטי, סיכון ציות, סיכון רגולטורי וסיכון סביבתי;
- מידע איכותי בדבר שינויים משמעותיים שחלו בחשיפות הבנק לסיכונים אלה ואחרים ואופן ניהולן;
- גילויים מכוח המלצות של EDTF ומקורות אחרים כפי שאומצו על ידי המפקח על הבנקים ושינויים מהותיים במידע איכותי שנדרש מכוח המלצות כאמור.

הדוח נערך בהתאם לעקרונות המפורטים להלן:

- לגבי נתונים כמותיים שנכללו בגילויים קודמים במסגרת דרישות הגילוי של נדבך 3 או במסגרת דרישות גילוי נוספות כאמור לעיל, הוצגו נתונים השוואתיים לתקופות המקבילות בשנת הדיווח הקודמת כנדרש בהוראות.
- המידע מבוסס בחלקו על מידע פיננסי שמוצג בדוחות הכספיים של הבנק אשר משמשים בסיס לחישובים של יחסים רגולטוריים בהתאמות הנדרשות ובחלקו על הערכות פנימיות ומודלים פנימיים. לאור זאת, חלק מהמידע הינו בגדר אומדן לא מבוקר ו/או מייצג מידע שהינו בגדר מידע צופה פני עתיד.
- מידע רלוונטי נוסף בדבר חשיפה לסיכונים מסוימים והיבטים נוספים שהגילוי לגביהם נדרש בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים, ניתן למצוא בפרק "סקירת הסיכונים" בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוח על הסיכונים, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות מהווה מידע צופה פני עתיד, כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח 1968.

תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו, במידה ונכללו, במסגרת המידע צופה פני עתיד, כתוצאה ממספר רב של גורמים, לרבות, בין היתר, כתוצאה מאירועים כלכליים חריגים, כגון: שינויים קיצוניים בשיעורי הריבית, פיחות/תיסוף המטבע והאינפלציה וכן אירועים מדיניים/ביטחוניים בלתי צפויים אשר יכולים לשנות את התנהגות הציבור הן מהיבט של היקף לקיחת האשראי, פירעונו המוקדם, מיחזורו או קשיים בפירעונו השוטף בכל מגזרי הפעילות של הבנק והן מהיבט של יכולת גיוס המקורות. כמו כן, שינויים ברגולציה או בהוראות חקיקה, הוראות גורמי פיקוח והתנהגות מתחרים עשויים להשפיע על פעילות הבנק.

מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות" וכן במשפטים כגון: "להערכת הבנק", "בכוונת הבנק", "צפוי", "עשוי", "עלול", "הערכה" וביטויים דומים להם. המעידים על כך שמדובר בתחזית לעתיד ולא עובדות עבר.

ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר וודאות משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים אשר כוללים בין היתר:

- מיזוגים ורכישות במערכת הבנקאית והשפעתם על מבנה התחרות בענף.

דוח על הסיכונים – גילוי לפי נדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים

- השפעת שינויים בהוראות רגולטוריות על טעמי הלקוחות ו/או על היקף הפעילות במערכת הבנקאית ומבנה התחרות בה ו/או על רווחיות הבנק.
- יכולת התממשות של תכניות הבנק על פי היעדים שנקבעו בהתאם לאסטרטגיה שלו.
- תגובות לא חזויות של גורמים נוספים (לקוחות, מתחרים ועוד) הפועלים בסביבה העסקית של הבנק.
- התממשות בעתיד של תחזיות ענפיות ושל תחזיות מאקרו כלכליות בהתאם להערכות מוקדמות של הבנק.
- תוצאות אפשריות של הליכים משפטיים.
- שינוי בטעמי הצרכנים ו/או בהתנהגותם.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על הערכות מקצועיות של הבנק, על תחזיות מאקרו כלכליות של אנליסטים בדבר מצב המשק והסביבה העסקית, על פרסומים והערכות של גורמים בענף ועל ניתוחים סטטיסטיים שעורך הבנק לגבי התנהגות לקוחותיו.

האמור משקף את נקודת המבט של הבנק והחברות הבנות שלו במועד עריכת הדוחות הכספיים בנוגע לאירועים עתידיים, המבוססת על הערכות שאינן ודאיות. מנתונים והערכות אלה נגזרות הערכות הבנק והחברות הבנות שלו והתכניות העסקיות שלהם. כאמור לעיל התוצאות בפועל עשויות להיות שונות באופן מהותי ולהשליך על התממשות התכניות העסקיות או להביא לשינוי בתכניות אלה.

הבנק אינו מתחייב לפרסם עדכון למידע צופה פני עתיד הכלול בדוחות אלה.

רקע – תיאור הפרופיל העסקי של הבנק

בנק ירושלים בע"מ (להלן: "הבנק") נוסד בשנת 1963 כחברה ציבורית, כהגדרתה על פי פקודת החברות נוסח חדש התשמ"ג – 1983, בשם בנק ירושלים לפיתוח ולמשכנתאות בע"מ. בשנת 1992 הציע הבנק את מניותיו לציבור, ובהתאמה הפך לחברה ציבורית, שמניותיה נסחרות בבורסה לניירות ערך בתל אביב בע"מ. בשנת 1996 שונה שם הבנק לשמו הנוכחי. הבנק הינו תאגיד בנקאי, בעל רישיון בנק על פי חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א – 1981, ופועל כבנק מסחרי החל משנת 1998. הבנק נשען על בסיס לקוחות רחב של משקי בית, תושבי ישראל ותושבי חוץ ופועל בתחומי המשכנתאות, אשראי צרכני, חסכונות ופיקדונות, מימון בניה למגורים, מימון אשראי לרכישת רכב, אשראי מסחרי אחר ופעילות בשוק ההון. הנהלת הבנק שוכנת בקרית שדה התעופה (אירפורט סיטי). נכון לתאריך פרסום הדוח הבנק פועל באמצעות 24 סניפים הפזורים ברחבי הארץ. הבנק פועל ומספק מגוון שירותים בנקאיים מספר קווי פעילות עיקריים המפורטים להלן:

- **בנקאות קמעונאית** – הכוללת מגזר משקי הבית, בנקאות פרטית ועסקים קטנים שלהם סממני פעילות של משקי בית. לקוחות מגזר הבנקאות הפרטית הינם לקוחות בעלי עושר פיננסי בינוני ומעלה, אשר השירותים להם ניתנים באמצעות סניף המתמחה בבנקאות פרטית בעיקר לתושבי חוץ (רובם מארצות צפון-אמריקה, אנגליה וצרפת).
- **בנקאות עסקית** – מתמקד במתן שירותים פיננסיים לחברות בניה, קבלנים וחברות נדל"ן, לקוחות עסקיים, תאגידיים ועמותות.
- **שוק ההון וניהול פיננסי** – המגזר כולל את ניהול ההון הפיננסי הפנוי של הבנק והפוזיציות, ניהול תיק הנוסטרו של הבנק וחדרי עסקאות, פעילות מול בנקים בארץ ובחו"ל ומול בנק ישראל, וכן ביצוע עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים.

לפירוט בדבר תוצאות הפעילות העסקית של הבנק לפי קווי הפעילות ולפי מגזרי הפעילות השונים המשתייכים לכל קווי הפעילות ולהתפתחויות שחלו בעסקי הקבוצה ו/או במבנה הקבוצה, [ראה דוח הדירקטוריון וההנהלה של דוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016 של הבנק](#).

תחולת היישום [נדבך 3]

תחולת היישום מתייחסת לאופן היישום של מסגרת עבודה שנקבעה על ידי ועדת באזל למדידה והלימות הון וכן דרישות נוספות שנקבעו על ידה בקשר ליחס מינוף יחס כיסוי הנזילות.

הבנק הינו חברת האם של קבוצת בנק ירושלים והוא נדרש ליישם באופן מלא את הוראות הפיקוח על הבנקים לרבות הוראות הדיווח לציבור והוראות ניהול בנקאי תקין בכל הקשור להלימות ההון ודרישות נוספות של ועדת באזל בנושא יחס המינוף יחס כיסוי הנזילות, כפי שאומצו בהוראות והנחיות הפיקוח על הבנקים. כל החברות בנות אינן בנקאיות ולא חלות עליהן הוראות בנקאיות או מסגרות רגולטוריות.

הדרישות הרגולטוריות, לרבות דרישות הלימות ההון, מינוף ונזילות מחושבות על בסיס הדוחות הכספיים המאוחדים של הבנק, הערוכים בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים (Israeli GAAP) ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיות ומכסות את כלל הפעילויות של הבנק.

ליום 31 בדצמבר 2016, לא קיימים הבדלים בין בסיס האיחוד לפי כללי החשבונאות ובסיס האיחוד הפיקוחי למטרות הלימות הון. כמו כן, לבנק אין השקעות מהותיות במוסדות פיננסיים שלא אוחדו בדוחות הבנק או טופלו בדרך של ניכוי מההון.

לא קיימים איסורים או מגבלות משמעותיות כלשהן על העברת כספים או הון פיקוחי בתוך הקבוצה.

לפרטים נוספים בדבר חברות מוחזקות עיקריות של הבנק [ראה ביאור 15 בדוחות הכספיים לשנת 2016](#) ומידע נוסף בפרק על ממשל תאגידי. למגבלות הקבועות בהיתר בנק ישראל לרכישת השליטה בבנק ובהוראות בנק ישראל, בקשר עם חלוקת עודפים, [ראה ביאור 25 א' \(הון עצמי\) בדוחות הכספיים לשנת 2016](#).

הבנק קובע סטנדרטים מחמירים לניהול הסיכונים וכן קובע את תאבון הסיכון במונחי מדדי ביצוע מרכזיים כסט של מגבלות מחייבות לניטור הסיכונים. הביצועים והמדדים המרכזיים של הבנק כפי שמוצגים להלן הינם בהלימה עם תיאבון ומגבלות הסיכון.

טבלה מספר 1 - מדדי הביצוע העיקריים המפורטים להלן משקפים את פרופיל הסיכון של הבנק:
 [מידע אחר]

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח		
778.6	800.4	הון עצמי רובד 1
292.1	352.1	הון רובד 2
1,070.7	1,152.5	הון כולל
8,013.8	7,923.5	נכסים משוקללים בסיכון (RWA)
באחוזים		
9.7%	10.1%	יחס הון עצמי רובד 1 לנכסי סיכון
13.4%	14.5%	יחס ההון הכולל לנכסי סיכון
403%	458%	יחס כיסוי נזילות (LCR) ⁽¹⁾
5.2%	5.3%	יחס המינוף ⁽²⁾
76.7%	75.6%	יחס היעילות התפעולית
0.13%	0.34%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור
1.12%	1.04%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לציבור מיתרת האשראי לציבור
827%	305%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית

(1) יחס כיסוי הנזילות מוצג במונחים של ממוצעים פשוטים של תצפיות יומיות במשך הרבעון הרביעי של שנת 2016. יחס כיסוי הנזילות המזערי הנדרש ע"י המפקח על הבנקים גדל באופן הדרגתי מ-60% ליום 1 באפריל 2015, 80% ליום 1 בינואר 2016 ועד לשיעור של 100% ביום 1 בינואר 2017. עם זאת, מצופה כי בנק שלמועד תחילת יישום ההוראה עמד ביחס המינימלי הנדרש לא ירד מיחס זה.

(2) הבנק נדרש לעמוד ביחס מינוף מזערי של 5% שנדרש על ידי המפקח על הבנקים החל מיום 1.1.2018. עם זאת, בנק שלמועד תחילת יישום ההוראה עמד ביחס המינימלי הנדרש אינו רשאי לרדת מיחס זה.

מסגרת הוראות רגולטוריות

בנק ירושלים בע"מ מפוקח על ידי בנק ישראל (להלן: "הפיקוח על הבנקים"), אשר מקבל מידע על הלימות ההון של הבנק וקובע את דרישות ההון של הקבוצה כולה.

החל מיום 1 בינואר 2014 הבנק מיישם את הוראות המדידה והלימות ההון המבוססות על הוראות באזל III (להלן: "באזל III") של ועדת באזל לפיקוח על הבנקים, כפי שאומצו על ידי הפיקוח על הבנקים בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 201-211.

להלן מפורטים שינויים מרכזיים מסוימים בכללים חשבונאים ו/או בדרישות רגולטוריות שהשפיעו או עשויים להשפיע על מגבלות רגולטוריות או על תוצאות פעילות הבנק:

1. מגבלות למתן הלוואות לדיור – הוראת ניהול בנקאי תקין 329

הוראת ניהול בנקאי תקין מספר 329 בנושא "מגבלות למתן הלוואות לדיור" וכן קובץ השאלות והתשובות בנושא זה קובעות הנחיות בנוגע למתן הלוואות לדיור, קובעות מגבלות לפעילות זו וכן קובעות דרישות הון נוספות בגין מלאי הלוואות לדיור במאזן הבנק. כמו כן, הוראת ניהול בנקאי תקין עוברת מעת לעת עדכונים נוספים. בין היתר, העדכונים להוראה קובעים:

- **יעד ההון בהתאם לגודל תיק ההלוואות לדיור:** על התאגידים הבנקאיים להגדיל את יעד ההון העצמי רובד 1 ויעד ההון הכולל בשיעור המבטא 1% מיתרת תיק האשראי לדיור, מעבר ליעדים שקבע המפקח ליחס הון עצמי רובד 1 עבור התאגידים הבנקאיים וליחס הון כולל. על פי האמור, הסתכם בחישוב מצטבר, ליום 1 בינואר, 2017 סך של כ- 70 מיליוני ש"ח המהווים כ- 0.9% תוספת לדרישת הון עצמי רובד 1 וההון הכולל. לפירוט נוסף [ראה ביאור א25 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016](#).

- **תיקונים להוראות בנוגע למגבלות למתן הלוואות לדיור –**

- במהלך חודש ספטמבר 2016 פורסם תיקון הוראות וקובץ השאלות והתשובות המתייחס ליישום ההוראות בנושא הלוואות לדיור. עיקר השינויים נועדו לספק הקלות מסוימות בחישוב המגבלות למתן הלוואות לדיור. להוראה אין השפעה מהותית.

- ביום 5 בפברואר 2017 פורסמה טיוטת עדכון לקובץ "שאלות ותשובות – הנחיות המפקח על הבנקים – מגבלות למתן הלוואות לדיור" בכל הנוגע למגבלות על חלק ההלוואה בריבית משתנה ולהלוואות לדיור שהועמדו במסגרת של קבוצות רכישה. הטיטה מבהירה כי המגבלות על היחס בין חלק ההלוואה לדיור בריבית משתנה לבין סך ההלוואה לדיור חלות על כל חלק שמבוצע מסכום ההלוואה לדיור, וכי לאחר שתמהיל ההלוואה סוכם בין הבנק ללקוח, אין הבנק יכול לכפות על הלקוח, אף לא בהסכם, סדר קדימויות בכל חלק השונה מהתמהיל הכולל של ההלוואה. כמו כן, מבהירה הטיטה, כי מחזור הלוואה שהועמדה לחברי קבוצת רכישה, בתום תקופת הבנייה, ולאחר מסירת המפתח לרוכשים, ייחשב כאשראי לדיור, גם כאשר ההלוואה המקורית (בעת הליך הבנייה) הועמדה על ידי גוף שאינו תאגיד בנקאי (לדוגמא: על ידי קרן פרטית), והכל בכפוף לעמידה בכללים המפורטים בהוראה 329 "מגבלות למתן הלוואות לדיור".

מועד התחילה של התיקונים שנכללו בקובץ יהיה מיום פרסומם במסגרת חוזר סופי. ליישום העדכון לא צפויה השפעה מהותית על הבנק.

- **תיקון בקשר לחישוב המגבלות בגין מימון עסקאות לרכישת דירה בהנחה או במסגרת תכנית מחיר למשתכן**

- ביום 6 בספטמבר 2016 עודכן קובץ "שאלות ותשובות – הנחיות המפקח על הבנקים – מגבלות למתן הלוואות לדיור" בכל הנוגע להקלה בחישוב שיעור המימון (LTV) בכל הקשור לעסקאות רכישת דירה בהנחה או במסגרת תוכנית מחיר למשתכן. בקובץ הובהר אופן החישוב של שווי הנכס להלוואה לדירה במחיר מופחת וכתוצאה מכך גם אופן החישוב של ה-LTV והמגבלות המתייחסות.

מועד התחילה של התיקונים שנכללו בקובץ הוא מיום פרסומו. ליישום העדכון אין השפעה מהותית על הבנק.

2. התייעלות תפעולית

ביום 12 בינואר 2016, פרסם המפקח על הבנקים מכתב לתאגידים הבנקאיים, בנושא התייעלות התפעולית של המערכת הבנקאית בישראל. במכתב זה הביע המפקח עמדה כי רמת היעילות בבנקים נמוכה בהשוואה למערכות בנקאיות במדינות מתקדמות אחרות, ולפיכך הוא רואה בהליכי התייעלות יעד חשוב להבטחת יציבות הבנקים. לאור האמור לעיל, נדרש כי דירקטוריון הבנק יתווה תכנית רב שנתית להתייעלות, כולל יעדי ביניים מוגדרים, אשר תשקף מחויבות ארוכת טווח להתייעלות המתאימה לסביבה הכלכלית הנוכחית.

בהתאם למכתב המפקח, אישר דירקטוריון הבנק תכנית התייעלות, אשר הבנק פועל ליישומה במהלך עסקיו השוטף. במסגרת תהליכי התייעלות האמורים שם הבנק דגש על חיזוק הערך ללקוח ומכירת פתרונות פיננסיים בערוצים דיגיטליים ללקוחות כל הבנקים. הואיל ובנק ירושלים הנו בנק קמעונאי המתמחה במתן אשראי למשקי בית, נכון לבחון את יחסי היעילות שלו בהשוואה ליחס ההכנסה להוצאה במגזר הקמעונאי במערכת הבנקאית. השוואה זו מלמדת על יחס יעילות בבנק ירושלים הדומה למגזר הקמעונאי במערכת.

3. דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

ביום 22 באוקטובר 2015 פרסם הפיקוח על הבנקים חוזר סופי בנושא "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים". החוזר מתקן את הוראות ניהול בנקאי תקין 203 ו-204 במטרה להתאימן להמלצות ועדת באזל בכל הקשור לדרישות הון בגין חשיפות של תאגידים בנקאיים לצדדים נגדיים מרכזיים. החוזר מפרט את ההנחיות החדשות, אשר יחולו על חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים הנגרמות מנגזרי OTC, עסקאות נגזרים סחירים בבורסה ועסקאות מימון ניירות ערך. ההנחיות מבדילות בין צד נגדי מרכזי שאינו כשיר לבין צד נגדי מרכזי כשיר, כאשר לאחרון נקבעו דרישות הון מופחתות. ההנחיות מסדירות, בין היתר, את סוגי החשיפות הבאים:

- חשיפות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לצד נגדי מרכזי. ככלל, לחשיפות אלה יש לייחס משקל סיכון של 2% (לעומת ערך חשיפה אפס ערב התיקון).
- חשיפות של תאגיד בנקאי ללקוח הפעיל בבורסה. על פי התיקון יש לחשב את דרישות ההון לחשיפות אלה כאילו מדובר בעסקה דו-צדדית, לרבות הקצאת הון בגין סיכון CVA. שיטת החישוב שהייתה נהוגה עד כה על-פי ההוראה – חישוב לפי כללי הבורסה – תבוטל.
- חשיפות של תאגיד לקוח הפועל באמצעות חבר מסלקה.
- העברות של תאגיד בנקאי חבר מסלקה לקרן הסיכונים.
- ביטחונות שהפקיד תאגיד בנקאי אצל חבר מסלקה או אצל צד נגדי מרכזי.
- חשיפות לצד נגדי מרכזי שאינו כשיר ישוקללו בהתאם למשקל הסיכון הרלוונטי לצד הנגדי בעוד העברות לקרן הסיכונים ישוקללו ב-1,250%.

בהתאם למכתב הפיקוח על הבנקים מיום 9 בספטמבר 2016 נדחה היישום לראשונה של ההוראות האמורות ליום 1 בינואר 2017, כאשר עד ליום 30 ביוני 2017 ניתן להתייחס לבורסה בתל אביב כצד נגדי מרכזי כשיר.

ביום 28 בדצמבר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב המציין כי על אף האמור לעיל, חישוב סכום החשיפה בגין לקוחות הפועלים בבורסת המעו"ף ימשיך להיות על פי גישת התרחישים.

הבנק פועל לעדכן את אופן חישוב יחסי ההון ויחס המינוף בהתאם לעדכון ההוראה כאמור. כמו כן הבנק בוחן את השפעת העדכון כאמור על תכנון ההון, יעדי ההון ויעד המינוף שלו.

להערכת הבנק, ההשפעה של אימוץ חוזר "דרישות הון בגין חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים", נכון למועד הדיווח, אינה מהותית. יצוין כי הערכה זו בוצעה בהנחה כי הבורסה לניירות ערך עומדת בתנאי הכשירות הנדרשים ומוכרת כצד נגדי מרכזי כשיר.

4. תיקון נוהל בנקאי תקין – 313 מגבלות על חבות של לווה ושל קבוצת לווים

ביום 9 ביוני 2015 פורסם תיקון לנוהל בנקאי תקין 313. מטרת התיקון הינה לעדכן את המגבלות שקבע המפקח על חבות לווה וקבוצת לווים, בהמשך לפעולות קודמות של הפיקוח על הבנקים שנועדו לצמצם את ריכוזיות תיקי האשראי במערכת הבנקאית המקומית. עיקרי התיקונים הינם כדלקמן:

א. הגדרת ההון לצורך חישוב מגבלת חבות של לווה ושל קבוצת לווים צומצמה להון רובד 1 (לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים), כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 תוך צמצום ליניארי בשלוש השנים הקרובות ומעבר הדרגתי מחישוב בהתבסס על ההון הרגולטורי הכולל הנהוג כיום לחישוב בהתבסס על הון רובד 1 כאמור לעיל. בכך הוקשחו המגבלות על מתן אשראי ללווה ולקבוצת לווים.

ב. המגבלה על חבות של קבוצת לווים בנקאית לתאגיד בנקאי שעמדה עד היום על 25% מההון, הוקשחה ותעמוד מעתה על 15% מההון כמוגדר בסעיף א'.

ג. נקבעו שינויים מסוימים באופן החישוב של הניכויים המותרים מחבות הלווה וקבוצת לווים.

תחולת התיקונים להוראה הייתה ביום 1 בינואר 2016. הבנק עומד במגבלות המעודכנות בהתאם לתיקון.

מבנה ההון [נדבך 3]**מבנה ההון הרגולטורי**

ההון הרגולטורי הינו הבסיס לחישוב יחס הלימות ההון שמחושב כיחס בין סך ההון הרגולטורי הכשיר לבין נכסים משוקללים בסיכון. מדידת ההון הרגולטורי מבוססת על חלוקת ההון להון עצמי רובד 1 ולהון רובד 2.

ההתאמות הפיקוחיות והניכויים העיקריים מהון עצמי רובד 1 הינם מסים נדחים לקבל נטו בגין הפרשי עיתוי, מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים ורווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי (DVA). בהתאם להוראות המעבר, ההתאמות הפיקוחיות והניכויים מההון וכן זכויות המיעוט שאינן כשירות להיכלל בהון הפיקוחי מנוכים מההון בהדרגה בשיעור של 20% החל מיום 1 בינואר 2014 אשר עולה בכל שנה עוקבת בשיעור של 20% עד להכרה באופן מלא מיום 1 בינואר 2018.

הון רובד 2 כולל הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי וכן מכשירי הון וכתבי התחייבות נדחים. מכשירי ההון וכתבי התחייבות אינם כשירים להכרה בהון הפיקוחי לפי הוראות באזל III ולכן מופחתים בהדרגה לפי הוראות המעבר. המאפיינים העיקריים של כתבי התחייבות הנדחים הינם - תקופת פירעונם לא תפחת מחמש שנים; הם מונפקים ללא בטוחות; הזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של נושים אחרים של הבנק למעט נושים המחזיקים בהון רובד 1 ובמכשירי ההון ברובד 2 ומסכומם המוכר כהון רובד 2, כאמור, יופחתו 20% בתחילת כל שנה מחמש השנים האחרונות לפני מועד פירעונם (כאשר במקרה של כתב התחייבות נדחה הנפרע לשיעורין, יש לבצע הפחתה כאמור, מכל שיעור). בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא ההון הפיקוחי – הוראות מעבר, מכשירי ההון וכתבי התחייבות הנדחים שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי מוכרים החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב- 10% נוספים עד להפחתה מלאה ביום 1 בינואר 2022 או בתקופה מוקדמת יותר בתנאים מסוימים.

לאור האמור לעיל, נכון לשנת 2016 שיעור הניכויים מההון הרגולטורי עומד על 60% ותקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עומדת על 60%.

מגבלות על מבנה ההון

כדי להבטיח כי עיקר ההון הרגולטורי של הבנק הינו ברמת איכות גבוהה, נקבעו בהוראות מגבלות על מבנה ההון. בפרט, בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 נקבעו המגבלות הבאות:

- הון רובד 2 לא יעלה על 100% מהון רובד 1, לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה.
- מכשירי הון הכשירים להיכלל בהון רובד 2 לא יעלו על 50% מהון רובד 1 לאחר הניכויים הנדרשים מהון זה. מגבלה זו אינה כוללת את מכשירי ההון שנכללו קודם לתחילת הוראה זו בהון רובד 2 עליון, וזאת בגובה יתרת אותם מכשירים ליום 31 בדצמבר 2013 ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 299.

ההון המוחשי (Tangible Common Equity) והלימות הון ביישום מלא של הוראות באזל III

ההון המוחשי מייצג סך הון המניות של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים, מוניטין ומניות בכורה ככל שקיימות. יחס ההון המוחשי הינו השיעור של ההון המוחשי מתוך הנכסים המוחשיים של הבנק (סך הנכסים של הבנק בניכוי נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין). לבנק קיימת יתרת מוניטין בסכום זניח בגין עסקאות מיזוגים ורכישות שבוצעו בשנים קודמות, כך שהון הבנק, רובו ככולו, מהווה ההון המוחשי של הבנק לתאריך הדיווח. נציין כי לבנק תמהיל פעילות פשוט יחסית ליתר הבנקים במערכת ולאור זאת הבנק כמעט לחלוטין אינו מושפע מהוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנוגע ליישום הוראות באזל III. יחס הון עצמי רובד 1 של הבנק בהנחת יישום מלא של הוראות באזל III ליום 31 בדצמבר 2016 הינו 10.1% וזהה ליחס ההון המדווח בהתאם להוראות היישום הנוכחיות שעומד על שיעור של 10.1% (ביום 31 בדצמבר 2015 עמד יחס הון עצמי רובד 1 ביישום מלא וביישום הנוכחי 9.7%).

טבלה מספר 2 - הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון:

[נדבך 3]

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח		
		הון עצמי רובד 1
222.6	226.8	הון מניות רגילות נפרע ופרמיה
540.5	582.3	עודפים
16.7	(0.8)	רווח כולל אחר
4.2	-	מרכיבי הון נוספים
(5.4)	(7.9)	סכומים שהופחתו מהון עצמי רובד 1
778.6	800.4	סך הכל הון עצמי רובד 1
-	-	מכשירים הוניים
778.6	800.4	סך הכל הון רובד 1
		הון רובד 2
201.1	263.3	מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים
91.0	88.8	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
-	-	סכומים שהופחתו מהון רובד 2
292.1	352.1	סך הכל הון רובד 2
1,070.7	1,152.5	סך הכל הון כולל

דרישות ההון מחושבות בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 201-209 ובכפוף להוראות המעבר כפי שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016
במיליוני ש"ח	
778.6	800.4
-	-
292.1	352.1
1,070.7	1,152.5
באחוזים	
9.7	10.1
13.4	14.5
9.3	9.8
12.8	13.3

הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
הון עצמי רובד 1, לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים
הון רובד 1 נוסף, לאחר ניכויים
הון רובד 2, לאחר ניכויים
סך הכל הון כולל

יתרות משוקללות של נכסי סיכון

סיכון אשראי
סיכון שוק
סיכון תפעולי
סך הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון

יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים⁽¹⁾
יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים⁽¹⁾

(1) דרישות יחס הון עצמי רובד 1 בשיעור 9% ויחס הון כולל בשיעור 12.5%, בהתאמה בתוספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה נוספת זו מיושמת בהדרגה בשיעורים רבעוניים שווים החל מיום 1 בינואר 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי ויחס ההון הכולל המזערי שיידרש ע"י המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 9.9%- ו-13.4%, בהתאמה

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי:
[נדבך 3]

	ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016	
הפניה למאן הפיקוחי	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה במיליוני ש"ח	סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3	יתרה

הון עצמי רובד 1: מכשירים ועודפים				
הון מניות רגילות שהונפק על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מניות רגילות הכלולות בהון עצמי רובד 1	226.8	226.8	226.8	226.8
עודפים, לרבות דיבידנד שהוצע או שהוכרז לאחר תאריך המאזן רווח כולל אחר מצטבר ועודפים שניתן להם גילוי מכשירי הון עצמי רובד 1 שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	582.3	582.3	(0.8)	582.3
מניות רגילות שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי שאוחדו והמוחזקות על ידי צד ג' (זכויות מיעוט)	-	-	-	-
הון עצמי רובד 1 לפני התאמות פיקוחיות וניכויים	784.0	784.0	808.3	808.3
הון עצמי רובד 1: התאמות פיקוחיות וניכויים				
התאמות יציבותיות להערכות שווי מוניטין, בניכוי מיסים נדחים לשלם, אם רלבנטי נכסים לא מוחשיים אחרים למעט זכויות שירות למשכנתאות, בניכוי מיסים נדחים לשלם	-	-	-	-
מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי, למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עיתוי סכום הרווח הכולל האחר המצטבר בגין גידורי תזרים מזומנים של פריטים שאינם מוצגים במאזן לפי שווי הוגן פער שלילי בין הפרשות להפסדים צפויים גידול בהון העצמי הנובע מעסקאות איגוח רווחים והפסדים שטרם מומשו כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של התחייבויות שנבעו משינויים בסיכון האשראי העצמי של התאגיד הבנקאי. בנוסף, בהתייחס להתחייבויות בגין מכשירים נגזרים, יש לגרוע את כל התאמות השווי החשבונאיות (DVA) הנובעות מסיכון האשראי העצמי של הבנק	(6.3)	(4.2)	(4.8)	(7.1)
עודף יעודה על עתודה, בניכוי מיסים נדחים לשלם שישולקו אם הנכס יהפוך לפגום או ייגרע בהתאם להוראות הדיווח לציבור השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל הת' לרכוש מניות בכפוף להסכמים חוזיים)	-	-	-	-

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי: (המשך)

[נדבך 3]

	ליום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2015	
	יתרה	ל באזל 3	יתרה	ל באזל 3
הון רוברד 1 נוסף: מכשירים				
מכשירי הון מניות רוברד 1 נוסף שהונפקו על ידי התאגיד הבנקאי ופרמיה על מכשירים אלו	-	-	-	-
מזה: מסווג כהון עצמי בהתאם להוראות הדיווח לציבור.	-	-	-	-
מזה: מסווג כהתחייבות בהתאם להוראות הדיווח לציבור.	-	-	-	-
מכשירי הון רוברד 1 נוסף, שהונפקו על ידי התאגיד הכשירים להכללה בהון הפיקוחי בתקופת המעבר	-	-	-	-
מכשירי הון רוברד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג'	-	-	-	-
מזה: מכשירי הון רוברד 1 נוסף שהונפקו על ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי והמוחזקים על ידי משקיעי צד ג', המופחתים בהדרגה מהון רוברד 1 נוסף	-	-	-	-
הון רוברד 1 נוסף לפני ניכויים	-	-	-	-
	-	-	-	-
	-	-	-	-
הון רוברד 1 נוסף: ניכויים				
השקעה עצמית במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף, המוחזקות באופן ישיר או עקיף (כולל התחייבות לרכוש מכשירים בכפוף להסכמים חוזיים)	-	-	-	-
החזקות צולבות הדדיות במכשירי הון הכלולים ברובד 1 נוסף השקעות בהון של תאגידי פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי אינה עלה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-
השקעות בהון של תאגידי פיננסיים שאינם מאוחדים בדוחות לציבור של התאגיד הבנקאי, כאשר החזקת התאגיד הבנקאי עולה על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי	-	-	-	-
ניכויים נוספים שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים	-	-	-	-
מזה: בגין השקעות בהון של תאגידי פיננסיים	-	-	-	-
מזה: ניכויים נוספים להון רוברד 1 שלא נכללו לעיל	-	-	-	-
ניכויים בהון רוברד 1 נוסף הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל III	-	-	-	-
מזה: התאמות פיקוחיות נוספות להון רוברד 1 שלא נכללו במסגרת סעיף 38 א.	-	-	-	-
ניכויים החלים על הון רוברד 1 נוסף מאחר ואין בהון רוברד 2 די הון בכדי לכסות על הניכויים	-	-	-	-
סך כל הניכויים בהון רוברד 1 נוסף	-	-	-	-
הון רוברד 1 נוסף	-	-	-	-
הון רוברד 1	800.4	(4.8)	778.6	(6.3)

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי : (המשך)
[נדבך 3]

2015 ליום 31 בדצמבר	2016 ליום 31 בדצמבר
באחוזים	

9.7%	10.1%
9.7%	10.1%
13.4%	14.5%

הון עצמי רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)

הון רובד 1 (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)

ההון הכולל (כאחוז מנכסי סיכון משוקללים)

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי : (המשך)
[נדבך 3]

	ליום 31 בדצמבר 2015	ליום 31 בדצמבר 2016	
סכומים שלא נוכו מההון הכפופים לטיפול הנדרש לפני אימוץ הוראה 202 בהתאם לבאזל 3			יתרה
הפניה למאן הפיקוחי			
במיליוני ש"ח/באחוזים			
דרישות מזעריות שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים			

יחס הון עצמי רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
יחס הון רובד 1 מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים
יחס הון כולל מזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים

9.3%	9.8%
9.3%	9.8%
12.8%	13.3%

סכומים שמתחת לסף ההפחתה (לפני שקלול סיכון)

-	-
-	-
-	-
51.8	45.8
תקרה להכללת הפרשות ברובד 2	

השקעות בהון של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים בנקאיים וחברות בנות שלהם), שאינן עולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי והן מתחת לסף ההפחתה
השקעות בהון עצמי רובד 1 של תאגידים פיננסיים (למעט תאגידים וחברות בנות שלהם), העולות על 10% מהון המניות הרגילות שהונפקו על ידי התאגיד הפיננסי, והן מתחת לסף ההפחתה
זכויות שירות למשכנתאות
מיסים נדחים לקבל שנוצרו כתוצאה מהפרשי עיתוי שהם מתחת לסף ההפחתה

הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות תחת הגישה הסטנדרטית, לפני יישום התקרה התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 תחת הגישה הסטנדרטית
הפרשה כשירה להכללה במסגרת רובד 2 בהתייחס לחשיפות לפי גישת הדירוגים הפנימיים, לפני יישום התקרה
התקרה להכללת הפרשה במסגרת רובד 2 לפי גישת הדירוגים הפנימיים

91.0	88.8
91.0	89.2
-	-
-	-

טבלה מספר 4 - הרכב ההון הפיקוחי : (המשך)
[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2016	
סכומים שלא נוכו		סכומים שלא נוכו	
מההון הכפופים		מההון הכפופים	
לטיפול הנדרש		לטיפול הנדרש	
לפני אימוץ		לפני אימוץ	
הוראה 202		הוראה 202	
בהתאם		בהתאם	
הפניה למאן			
הפיקוחי	לבאזל 3	יתרה	לבאזל 3
			יתרה
		במיליוני ש"ח	
מכשירי הון שאינם כשירים כהון פיקוחי הכפופים להוראות המעבר			

סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון עצמי רובד 1 הכפופים להוראות המעבר
 סכום שנוכה מהון עצמי רובד 1 בשל התקרה
 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 1 נוסף הכפופים להוראות המעבר
 סכום שנוכה מהון רובד 1 נוסף בשל התקרה
 סכום התקרה הנוכחית למכשירים הנכללים בהון רובד 2 הכפופים להוראות המעבר
 סכום שנוכה מהון רובד 2 בשל התקרה

-	-
-	-
-	-
-	-
238.8	204.7
37.7	-

הפניה לרכיבי ההון הפיקוחיים	ליום 31 בדצמבר 2015	ליום 31 בדצמבר 2016	
	במיליוני ש"ח		
	2,071.9	2,522.0	נכסים
	1,779.5	1,434.5	מזומנים ופיקדונות בבנקים
	-	-	ניירות ערך
	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שאינן עולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי
14	-	-	מזה: השקעות בהון של תאגידים פיננסיים שעולות על 10% מהון המניות של התאגיד הפיננסי שאינן עולות על סף הפחתה
	1,779.5	1,434.5	מזה: ניירות ערך אחרים
	-	-	ניירות ערך שנשאלות או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר
	10,000.9	9,892.6	אשראי לציבור
	(111.6)	(102.5)	הפרשה להפסדי אשראי
20	(91.0)	(88.8)	מזה: הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי הנכללת ברובד 2
	(20.6)	(13.7)	מזה: הפרשה להפסדי אשראי שלא נכללת בהון הפיקוחי
	9,889.3	9,790.1	אשראי לציבור, נטו
	156.9	157.8	בניינים וציוד
	1.2	0.8	נכסים בלתי מוחשיים ומוניטין
6	-	-	מזה: מוניטין
7	1.2	0.8	מזה: נכסים בלתי מוחשיים אחרים
	195.1	151.1	נכסים בגין מכשירים נגזרים
	125.6	145.7	נכסים אחרים
	96.5	80.5	מזה: נכסי מס נדחה
9	92.3	73.4	מזה: נכסי מס נדחה למעט אלו המיוחסים להפרשי עיתוי
8	-	-	מזה: התחייבות בגין מס נדחה בגין נכסים בלתי מוחשיים
	4.2	7.1	מזה: נכסי מס נדחה אחרים
12	-	-	מזה: עודף עתודה על יעודה
	29.1	65.2	מזה: נכסים אחרים נוספים
	14,219.5	14,202.0	סך כל הנכסים

טבלה מספר 5 - הרכב המאזן הפיקוחי : (המשך)

[נדבך 3]

הפניה לרכיבי ההון הפיקוחיים	ליום 31 בדצמבר 2015	ליום 31 בדצמבר 2016	
	במיליוני ש"ח		
	11,019.0	10,868.3	התחייבויות והון
	39.4	36.5	פיקדונות הציבור
	0.8	1.1	פיקדונות מבנקים
	387.3	590.4	פיקדונות הממשלה
	1,634.8	1,582.1	ניירות ערך שהושאלו
	201.2	134.1	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
	201.1	263.3	מזה: כתבי התחייבות נדחים שאינם מוכרים כהון פיקוחי
18A	-	128.9	מזה: כתבי התחייבות נדחים המוכרים כהון פיקוחי
18B	201.1	134.4	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
	195.2	146.7	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
11	-	-	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
	159.0	168.6	מזה: בגין סיכון האשראי העצמי
13	-	-	התחייבויות אחרות
	13,435.5	13,393.2	מזה: התחייבות בגין מס נדחה המיוחסת לפנסיה
			סך כל ההתחייבויות
	784.0	808.3	הון עצמי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי
	784.0	808.3	מזה: הון מניות רגילות
1	222.6	226.8	מזה: הון מניות רגילות ופרמיה
3	540.5	582.3	מזה: עודפים
4	20.9	(0.8)	מזה: רווח כולל אחר מצטבר
	0.7	0.7	מזה: רווחים בגין התאמות בגין הטבות לעובדים
	16.0	(1.5)	מזה: רווחים שטרם מומשו מהתאמות של ניירות ערך למכירה לפי שווי הוגן
10	-	-	מזה: הפסדים נטו בגין גידורי תזרים מזומנים
	-	-	מזה: הפסדים נטו מהתאמות מתרגום דוחות כספיים
2	-	-	מזה: קרנות הון
	-	-	מזה: הון מניות בכורה
15A	-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
15B	-	-	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	-	-	מזה: מכשירים הוניים אחרים
16A	-	-	מזה: כשירים כרכיבי הון פיקוחי
16B	-	-	מזה: אינם כשירים כרכיבי הון פיקוחי וכפופים להוראות מעבר
	-	-	זכויות שאינן מקנות שליטה*
5	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון עצמי רובד 1
	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 1 נוסף
17	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שניתן לייחס להון רובד 2
19	-	-	מזה: זכויות שאינן מקנות שליטה שלא ניתן לייחס להון הפיקוחי
	784.0	808.3	סך כל ההון העצמי
	14,219.5	14,202.0	סך כל ההתחייבויות וההון

טבלה מספר 6 - דוח תנועות ברכיבי ההון הפיקוחי: [EDTF]

דוח זה הוצג לראשונה בדוח על הסיכונים לשנת 2015 והוא נועד לספק מידע בדבר התנועות שחלו במהלך תקופת הדיווח ברכיבי ההון הפיקוחי. הדוח מבוסס על יתרות שנכללו במסגרת הדוח הכספי ומוצג בהתאם ליתרות רכיבי ההון המשמשות לחישוב ההון הפיקוחי בכפוף להסדרי הוראות מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

לשנה שהסתיימה ביום	
31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016
במיליוני ש"ח	

2015	2016	
747.7	778.6	הון עצמי רובד 1
		יתרת פתיחה לתחילת התקופה
		הון מניות רגילות שהונפק על-ידי התאגיד הבנקאי
		רווח השנה המיוחס לבעלי מניות האם
48.6	55.6	דיבידנד שחולק
(17.1)	(13.8)	תנועה ברווח כולל אחר
2.1	(17.5)	מזה: הפרשי תרגום
-	-	מזה: זמין למכירה
-	-	מזה: התאמות בגין הטבות לעובדים
0.4	0.4	מוניטין ונכסים מוחשיים אחרים
		מיסים נדחים לקבל שמימושם מתבסס על רווחיות עתידית של התאגיד הבנקאי,
(3.1)	(2.9)	למעט מיסים נדחים לקבל הנובעים מהפרשי עייתי
-	-	השקעה עצמית במניות רגילות, המוחזקות באופן ישיר או עקיף
-	-	התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
778.6	800.4	יתרת סגירה
		הון רובד 2
		יתרת פתיחה לתחילת התקופה
359.6	292.1	ירידה במכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי, הכשירים להכללה בהון
(71.9)	(66.2)	הפיקוחי בתקופת המעבר *
		מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי התאגיד הבנקאי, הכשירים להכללה בהון
-	128.4	הפיקוחי בתקופת המעבר
4.4	(2.2)	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
		התאמות פיקוחיות וניכויים נוספים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים
292.1	352.1	יתרת סגירה לתום התקופה
1,070.7	1,152.5	סך הכל הון כולל

* מוצג בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל III כפי שנכללו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

הלימות ההון [נדבך 3]

בהתאם להוראות בנק ישראל נדרשים הבנקים ליישם את מסגרת העבודה של ועדת בבאזל בנושא הלימות ההון כפי שמתעדכנת מעת לעת והכל בהתאם להוראות והנחיות של בנק ישראל ובהתאם להוראות מעבר שנקבעו על ידו לצורך היישום. הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל III כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות. הוראות אלו מיושמות בהתאם להסדרי מעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299.

הוראות באזל III, בדומה להוראות באזל II שקדמו להן, מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך ראשון - דרישות הון מזעריות בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכון תפעולי.
- נדבך שני – תהליך ה-ICAAP ותהליך סקירת הפיקוח (SREP).
- נדבך שלישי - משמעת שוק.

הנדבך הראשון מאפשר, לצורך חישוב דרישות ההון, שימוש במספר גישות למדידת רכיבי סיכון בגין סיכון אשראי, סיכונים שוק וסיכונים תפעוליים: הגישה הסטנדרטית (Standardized Approach) או גישות מתקדמות יותר, המבוססות על מודלים פנימיים של דירוג לקוחות ואמידת סיכונים תפעוליים. הגישות המתקדמות כפופות לאישור מפורש של המפקח על הבנקים.

טבלה מספר 7 - פירוט לגבי הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי:

[נדבך 3]

קטגוריה	גישת הבנק לחישוב ההון
סיכון אשראי	גישה סטנדרטית
סיכונים שוק	גישה סטנדרטית
סיכון תפעולי	גישה סטנדרטית
סיכון אשראי צד נגדי	גישת החשיפה הנוכחית(*)

(*) בנוגע לשינוי בגישה זו ראה פרק מסגרת הוראות רגולטוריות לעיל.

הנדבך השני שם דגש על ניהול סיכונים אינטגרטיבי. במסגרת זו נדרשים הבנקים לקבוע מתודולוגיות, תהליכים ונהלים אשר נועדו להבטיח את הלימות ההון בטווח הארוך, תוך בחינת כל הסיכונים המהותיים להם חשוף כל בנק. הבנקים נדרשים להוכיח את יישום המתודולוגיות הנדרשות להבטחת הלימות ההון. הפיקוח על הבנקים נדרש להעריך תהליכים אלו, ולהטיל אמצעי פיקוח בהתאם לצורך ולתוצאות ההערכה.

הנדבך השלישי מתייחס לרמת שקיפות ודרישות גילוי שתיושמה בדיווח לציבור של תאגידים בנקאיים, כחלק משלים לנדבך השני. דרישות אלו נועדו לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים להעריך את הלימות ההון של הבנק ואת המידע הנוסף הכלול בדוחות אלו לגבי ההון של הבנק, החשיפה לסיכונים השונים ותהליכי הערכתם. בנוסף, מיישם הבנק דרישות הגילוי שנקבעו על ידי ועדת EDTF כפי שאומצו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים.

יחס ההון לרכיבי סיכון

[נדבך 3]

ביום 30 במאי, 2013 פרסם בנק ישראל הוראות נוהל בנקאי תקין מעודכנות המאמצות את המלצות באזל II ובאזל III החל מיום 1 בינואר 2014 במערכת הבנקאית בישראל (הוראות ניהול בנקאי תקין 201 – 211).

בהוראות הנוהל הבנקאי נקבע כי על התאגידים הבנקאיים:

לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי לנכסי סיכון משוקללים של 9% החל מיום 1 בינואר 2015, ועבור תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית לעמוד ביחס הון כולל מזערי של 10% החל מיום 1 בינואר 2017 וכן לעמוד ביחס הון כולל מזערי לנכסי סיכון משוקללים של 12.5% החל מיום 1 בינואר 2015 ועבור תאגיד בנקאי שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד שווה או עולה על 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית

בנוסף, ביום 28 בספטמבר 2014, פרסם המפקח על הבנקים הנחיות בנושא מגבלות למתן הלוואות לדויר, בהתאם להנחיות המערכת הבנקאית נדרשת להגדיל את יעד הון עצמי רובד 1 בשיעור המבטא 1% מיתרת הלוואות לדויר. מועד התחילה לעמידה ביעד ההון המזערי הנדרש הינו 1 בינואר 2017. על הבנקים להגדיל את יעד ההון המזערי בשיעורים רבעוניים של 0.125% מיתרת הלוואות לדויר החל מיום 1 באפריל 2015 ועד ליום 1 בינואר 2017.

כתוצאה מיישום ההוראה בהסתמך על נתוני המאזן הנוכחי צפוי הבנק להוסיף, באופן הדרגתי, את הדרישה להון נוסף סך של כ- 9 מיליוני ש"ח המהווים כ- 0.1% תוספת ליעד ההון המזערי שקבע המפקח על הבנקים כל רבעון עד לתאריך היעד. על פי האמור, יסתכם בחישוב מצטבר, ליום 1 בינואר 2017 סך של כ- 70 מיליוני ש"ח המהווים כ- 0.9% תוספת לדרישת ההון המזערי. יצוין כי כל שינוי ביתרת תיק הלוואות לדויר ישנה את תוספת ההון הנדרש.

יחס הון מינימלי וניהול היחס המזערי של הלימות ההון:

כאמור, יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ליום 31 בדצמבר 2016 עומד על 10.1% בהשוואה ליחס של 9.7% בסוף שנת 2015.

בהתאם להנחיות המפקח המצוינות לעיל, יחס הון עצמי רובד 1 מזערי הנדרש מהבנק ליום 31 בדצמבר 2016 הינו 9.8%. קביעת יעדי ההון מהווה שלב התחלתי ומהותי בתהליך תכנון ההון כאשר, יתר השלבים נגזרים ממנו שכן יעד ההון המזערי שקבע בנק ישראל מהווה, למעשה, מגבלת תכנון. יעד ההון נקבע תוך התחשבות בסביבה הרגולטורית, העסקית והארגונית של הבנק. בהמשך לאמור לעיל ובמסגרת דיוני, הנחה הדירקטוריון את ההנהלה להכין תכנית ליחסי הלימות הון ארוכי טווח הבנויים על מתווה עולה בו יחס הון רובד 1 יגיע לשיעור של 10.5% בסוף שנת 2019.

הון רובד 2

יתרת כתבי התחייבויות נדחים שהונפקו לציבור ופיקדונות נדחים שגויסו ממשקי בית ומלקוחות מוסדיים, הנכללת בהון רובד 2 לאחר ניכויים לצורך חישוב יחס ההון לרכיבי הסיכון, הסתכמה ב-31 בדצמבר 2016 ב-263 מיליוני ש"ח, לעומת 201 מיליוני ש"ח בתום שנת 2015.

ביום 9 ביוני 2016 הנפיקה ירושלים מימון והנפקות (2005) בע"מ, חברת בת בשליטה ובבעלות מלאה של הבנק (להלן: "חברת הבת"), 128.4 מיליוני ש"ח כתבי התחייבות נדחים מותנים, סדרה 11 מסוג COCO (Contingent Convertibles) הכוללים גם מנגנון לספיגת הפסדים באמצעות מחיקת קרן. כתבי ההתחייבות הונפקו באמצעות דוח הצעת מדף מיום 7 ביוני 2016 והודעה משלימה מיום 9 ביוני 2016.

כתבי ההתחייבות הנדחים עומדים לפירעון בתשלום אחד ביום 7 בספטמבר 2026 עם אופציה אשר הינה בידי חברת הבת, לפירעון מוקדם לא לפני 7 ביוני 2021 ולא לאחר 7 ביולי, 2021, צמודים למדד אפריל 2016, נושאים ריבית שנתית קבועה בשיעור של 3.2% לשנה, עד למועד הפירעון המוקדם. במועד זה, וככל שהחברה לא תממש את זכותה לפדיון מוקדם, תעודכן הריבית הנקובה באגרת בהתאם להפרש בין ריבית העוגן (התשואה השנתית הממוצעת של אג"ח ממשלתית שהתקופה הנותרת לפירעונה הינה 5 שנים) במועד ההנפקה לבין זו שבמועד עדכון הריבית.

בהתקיים נסיבות לאירוע מכונן כמפורט בתשקיף, תבצע החברה מחיקה של קרן כתבי התחייבות.

אירוע מכונן יקרה במידה ויחס ההון העצמי של בנק ירושלים בע"מ ירד מ-5% או כמוקדם מביין: (1) הודעת המפקח על הבנקים כי מחיקה הכרחית על מנת לא להגיע לנקודת אי קיימות, או, (2) החלטת המפקח על הבנקים לבצע הזרמת הון מהמגזר הציבורי, או תמיכה שוות ערך, שבלעדיה יגיע הבנק לנקודת אי קיימות, כפי שקבע המפקח על הבנקים.

כתבי ההתחייבות עומדים בתנאי הוראות נב"ת 202 ומוכרים על-ידי המפקח על הבנקים כהון רובד 2.

תכנון וניהול ההון

[EDTF]

התהליך הפנימי לתכנון ההון הינו חלק מרכזי בניהול התכנית העסקית וניהול הסיכונים של הבנק בראייה צופה פני עתיד. תכנון הון נאות מאפשר להתאים את הון הבנק לסיכונים הצפויים להיווצר לאור האסטרטגיה של הבנק ויעדיו העסקיים ולהבטיח את הלימות ההון הדרושה. במסגרת תהליך תכנון ההון נבחנת השפעת היעדים האסטרטגיים והעסקיים על פרופיל הסיכון ועל ההון הנדרש של התאגיד. במסגרת זו, משמשים יעדי ההון, מדיניות חלוקת הדיבידנד והמקורות המתוכננים לתוספת להון (תחזית הרווח וגיוסים מתוכננים) כמגבלה הקובעת את גבולות היעדים העסקיים. בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218 "יחס מינוף" הבנק מתייחס בתהליך תכנון ההון שלו גם לעמידה ביחס המינוף.

ביום 9 בפברואר 2017, אישר דירקטוריון הבנק את התהליך הפנימי להערכת הנאותות ההונית (ICAAP – Internal Capital Assessment Adequacy Process) ליום 30 בספטמבר 2016. במקביל לתהליך ה-ICAAP, מבצע המפקח על הבנקים תהליך סקירה והערכה (הקרוי SREP – Supervisory Review Evaluation Process) במסגרתו נדרש הפיקוח לחוות את דעתו על הלימות הונו של התאגיד הבנקאי ועל נאותות תהליך הערכת הלימות ההון שלו (ICAAP) ביחס לחשיפותיו לסיכון (פרופיל הסיכון), תוך התחשבות במסגרת הממשל התאגידי של הבנק. תהליך זה נועד לסייע למפקח בגיבוש דעתו לגבי רמת ההון המתאימה, הצעדים הפיקוחיים ופעולות מפחיתות סיכון נוספות ביחס לנאותות ההונית של הבנק.

הבנק גיבש מדיניות תכנון הון ואסטרטגיה שמטרתה לתאר את העקרונות המנחים את תהליכי גיבוש האסטרטגיה ותכנון ההון בבנק, להסדיר ולפרט את הסמכויות והתפקידים של השותפים בבנק לתהליכים אלו. המדיניות מובנית במסגרת תפיסת ניהול סיכונים כלל תאגידית, המאגדת את תפקידי פונקציות הפיקוח, הניהול, הבקרה והביקורת בתהליכי ניהול הסיכונים (בהתאם לתפיסת שלושת קווי ההגנה).

המדיניות כוללת התייחסות לתיאבון לסיכון האסטרטגי ומסדירה ומפרטת את תהליכי הניטור והבקרה על הסיכון ועל תכנון ההון, כמו גם את מסגרת הדיווח.

תהליך תכנון ההון והאסטרטגיה, שמתבצע בתדירות שנתית לכל הפחות, כולל שלושה שלבים עיקריים:

- **שלב ראשון:** קביעת יעדי ההון במסגרת הגדרת התיאבון לסיכון ותהליך הערכת הנאותות הפנימית (לשנה הקרובה, ולשנתיים העוקבות) והדרישות הרגולטוריות.
- **שלב שני:** תחזית בסיס ההון (כולל השפעות אפשריות של תרחישי קיצון).
- **שלב שלישי:** הערכת ההון הפנימי הראוי בגין הסיכונים.

בסיס ההון וההון הפנימי בגין סיכונים הנדבך הראשון מחושבים בהסתמך על מודל רב שנתי הלוך בחשבון את יכולות הבנק לביצועי האשראי בתחומי הפעילות השונים ולגיוס מקורות מתאימים. המודל מביא בחשבון את השפעת הביצועים על המרווח ועל הרווחיות ומתבסס על תכניות והנחות עבודה מפורטות.

ניטור ההון - הבקרה והפיקוח על תהליך תכנון ההון, ניטור ומעקב אחר הגידול ביתרות נכסי הסיכון והגידול בהון הפנימי הנדרש, בהתאמה, אל מול תחזיות השינוי בהון והעמידה ביחס הלימות ההון, מתבצעים באופן שוטף. באגף הכספים מתבצע מעקב שוטף אחר יחסי הלימות ההון והשינויים בו הנובעים מקצב התממשות היעדים העסקיים מחד ומההתפתחות בהון מאידך. דיווחים שוטפים מתבצעים להנהלה ולדירקטוריון.

הבקרה והפיקוח על תהליך תכנון ההון וההתפתחות בפועל אל מול התחזית מתבצעת באופן שוטף כחלק מניהול ההון והסיכונים של הבנק.

תרחיש קיצון

[EDTF]

מעבר לבחינת הלימות ההון במצב עסקים רגיל נבחנת הכרית ההונית גם תחת תרחישים הוליסטיים כגון תרחיש משבר נדל"ן המלווה במיתון כבד ותרחיש מלחמה מתמשכת המהווים מערכת אירועים שלמה בעלת מגוון השפעות ושינויים בפרמטרים שונים אשר עלולים להוביל לנזקים במגוון פעילויות ותחומים, לרבות משבר כלכלי חמור (גלובלי או מקומי), אירוע בטחוני/מדיני חמור ונזקי טבע.

תרחישים אלו מהווים תרכיב מרכזי בהערכת כרית ההון והנאותות ההונית ומשמשים כ:

(1) כלי מאבחן:

- תורם להבנת פרופיל הסיכון של הבנק
- מאפשר זיהוי סיכונים מהותיים והבנת כלי הניהול והתיאבון לסיכון

(2) כלי צופה פני עתיד – בעזרתו ניתן להעריך את:

- הכרית ההונית של הבנק
- ישימות התכנית האסטרטגית של הבנק

(3) כלי למדידת יכולת הפחתת הסיכון:

- מאפשר לבחון את המגבלות שהציב הדירקטוריון אף בהתקיים התרחיש.

להערכת הבנק, המסתמכת בין השאר על כימות תרחישי קיצון, קיימות כריות הון משמעותיות, אף לאחר התממשות תרחישי קיצון הוליסטיים. הכריות מצביעות על נאותות ההונית של הבנק גם בראייה צופה פני עתיד וגם תחת תרחישי קיצון. מידע זה הינו מידע צופה פני עתיד.

טבלה מספר 8 - רכיבי הסיכון ודרישות ההון בגין סיכון אשראי, סיכוני שוק וסיכון תפעולי:
[נדבך 3]

מדידת החשיפות לסיכונים השונים מבוססת על יתרות בספרי הבנק כפי שנערכו בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים החלים על הבנק ובהתאם להנחיות החישוב הספציפיות שנקבעו בהוראות 203-209. המדידה עשויה להשתנות בהתאם לשינויים בכללים ובהוראות אלו וכן שינויים נוספים כגון: שינויים בגודל ותמהיל התיק, שינוי באיכות התיק ונתונים כלכליים, וכן שינויים בשיטות החישוב לרבות שיטות להפחתת סיכון (CRM). חשיפות הסיכון המוצגות להלן מבוססות על הכללים שהוגדרו לצורך חישוב ההון הפיקוחי הדרוש במסגרת נדבך 1 על מנת לתמוך בסיכונים אלו.

31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2016		
<u>דרישות הון⁽²⁾</u>	<u>נכסי סיכון</u>	<u>דרישות הון⁽¹⁾</u>	<u>נכסי סיכון</u>	
<u>במיליוני ש"ח</u>				
				סיכון אשראי
				חובות של ריבונות
2.7	21.4	3.7	28.0	חובות של ישויות סקטור ציבורי
0.1	0.5	0.1	0.4	חובות של תאגידים בנקאיים
8.1	63.5	6.2	46.5	חובות של חברות ניירות ערך
-	-	-	-	חובות של תאגידים
215.3	1,681.7	221.2	1,664.7	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
1.9	14.6	0.5	3.6	חובות קמעונאיות ליחידים
131.4	1,026.6	147.0	1,106.0	חובות של עסקים קטנים
16.0	125.0	15.2	114.6	חובות בגין משכנתאות לדיור
503.5	3,933.7	515.7	3,880.2	חובות בגין איגוח
-	-	-	-	נכסים אחרים
41.8	326.7	39.6	298.0	סיכון CVA
1.0	7.5	0.9	6.4	סך הכל בגין סיכון אשראי
921.7	7,201.1	950.1	7,148.4	סיכוני שוק
9.2	72.0	2.8	21.2	סיכון תפעולי
94.8	740.7	100.2	753.9	סך נכסי הסיכון
1,025.7	8,013.8	1,053.1	7,923.5	הון עצמי רובד 1
	778.6		800.4	הון כולל
	1,070.7		1,152.5	
באחוזים				
	9.7		10.1	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
	13.4		14.5	יחס הון כולל לרכיבי סיכון
	9.3		9.8	יחס הון עצמי מזערי הנדרש על ידי המפקח על הבנקים ⁽³⁾
	12.8		13.3	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים ⁽³⁾

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים בשיעור של 13.3%.
 (2) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הוראות המפקח על הבנקים בשיעור של 12.8%.
 (3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 הינם 9% ו-12.5%, בהתאמה. ליחסים אלה, החל מיום 1 אפריל 2015, מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי שיידרש על ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, על בסיס מאוחד, לפי נתוני מועד הדיווח, הינם 9.9% ו-13.4%, בהתאמה.

[EDTF]

פעילויות עסקיות של הבנק כפי שתוארו לעיל יוצרות לבנק חשיפות בעלות אופי שונה ומחייבות הקצאת הון שונה. ניתוח כמותי שלהלן מאפשר להבין התפלגות של נכסי הסיכון, פר סוג נכס סיכון, בין קווי הפעילות השונים. לצורך הצגת הקשר שבין פעילויות עסקיות של הבנק כפי שבאות לידי ביטוי בדוח הכספי לבין דרישות ההון של הבנק, הגילוי של נכסי הסיכון לפי חלוקה לפעילויות העסקיות השונות של הבנק בוצע בהתאם לקווי הפעילות של הבנק כפי שהוצגו בביאור 12 בדבר מגזרי פעילות פיקוחיים בדוחות הכספיים של הבנק.

טבלה מספר 9 - נכסי סיכון לפי חלוקה לפעילויות עסקיות:

[EDTF]

31 בדצמבר 2016							
במיליוני ש"ח							
מחסי	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים וגדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי ואחר	סך הכל	
5,082.3	7.4	1,111.8	577.4	-	369.5	7,148.4	סיכון אשראי
-	-	-	-	-	21.2	21.2	סיכונים שוק
479.9	14.4	110.4	42.6	41.9	64.7	753.9	סיכון תפעולי
5,562.2	21.8	1,222.2	620.0	41.9	455.4	7,923.5	סך הכל
31 בדצמבר 2015							
במיליוני ש"ח							
מחסי	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	עסקים בינוניים וגדולים	גופים מוסדיים	ניהול פיננסי ואחר	סך הכל	
4,943.4	9.2	1,157.7	648.3	33.8	408.6	7,201.0	סיכון אשראי
-	-	-	-	-	72.0	72.0	סיכונים שוק
436.0	13.7	138.8	14.2	48.2	89.8	740.7	סיכון תפעולי
5,379.4	22.9	1,296.5	662.5	82.0	570.4	8,013.7	סך הכל

טבלה מספר 10 - תנועה בנכסים משוקללים בסיכון:

[EDTF]

הטבלה שלהלן מציגה שינויים שחלו בנכסי סיכון של הבנק במהלך התקופה המדווחת לפי סוג נכס סיכון.

- שינוי ב"היקף התיק" נועד לשקף גידול בחשיפה שנבע מגידול בהיקף הפעילות. במסגרת זו נכללים גם השפעות שע"ח ככל שהיו ומרכיב ה-CVA.
- שינוי ב"איכות התיק" כולל גידול/קיטון באוכלוסיית החובות בכשל ו/או בנכסים לגביהם חלה ירידה בדירוג אשר מחייבת דרישות הון גבוהות יותר.
- "רכישות ומכירות" כוללות פעילות מכירת חשיפות, ככל שהיו, או השפעות מפעילות מכירה או רכישה של חברות מאוחדות.
- "שינויים במתודולוגיה" מתייחס לשינויים שחלו בגין הוראות רגולטוריות חדשות בנוגע להקצאת הון ו/או שינויים אחרים, כגון שיטות הפחתת סיכון אשראי או קיזוזים שלא יושמו קודם לכן אשר מהווים שינוי מדיניות, ככל שהיו. במהלך התקופה הבנק לא הפעיל שיטות CRM חדשות.

מידע זה נכלל בהתאם לדרישות הגילוי של ה-EDTF.

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016

סך הכל	סיכון תפעולי	סיכונים שוק	סיכון אשראי*
במיליוני ש"ח			
8,013.8	740.7	72.0	7,201.1
(31.6)	13.2	(50.8)	6.0
(58.7)	-	-	(58.7)
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
7,923.5	753.9	21.2	7,148.4

יתרת פתיחה ליום 1 בינואר
שינוי כתוצאה מגידול בתיק
שינוי באיכות התיק
רכישות ומכירות
שינוי מתודולוגיה
אחר
יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015

סך הכל	סיכון תפעולי	סיכונים שוק	סיכון אשראי*
במיליוני ש"ח			
7,650.8	698.7	33.2	6,918.9
414.4	42.0	38.8	333.6
(51.4)	-	-	(51.4)
-	-	-	-
-	-	-	-
-	-	-	-
8,013.8	740.7	72.0	7,201.1

יתרת פתיחה ליום 1 בינואר
שינוי כתוצאה מגידול בתיק
שינוי באיכות התיק
רכישות ומכירות
שינוי מתודולוגיה
אחר
יתרת סגירה ליום 31 בדצמבר

* סיכון אשראי נמדד בהתאם לחשיפות אשראי משוקללות בסיכון נטו מהשפעת שיטות להפחת סיכונים אשראי (CRM).

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק הוראת ניהול בנקאי תקין 218 של המפקח על הבנקים בנושא יחס מינוף. ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט, שאינו מבוסס סיכון אשר יפעל כמדידה משלימה ואמינה לדרישות ההון מבוססות הסיכון. יחס המינוף נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי בכדי למנוע תהליכי צמצום מינוף העלולים לפגוע במערכת הפיננסית ובכלכלה, ולחזק את דרישות ההון מבוססות סיכון.

יחס המינוף מוגדר כמדידת ההון (מונה) מחולק במדידת החשיפה (מכנה), כאשר היחס מבוסס באחוזים.

מדידת ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 (ההון הפיקוחי).

מדידת החשיפה לצורך יחס מינוף תהיה בדרך כלל עקבית עם הערכים החשבונאיים, כאשר:

- חשיפות מאזניות וחשיפות של פריטים שאינם נגזרים יכללו במדידת החשיפות בניכוי הפרשות פרטניות והתאמות שווי.
- לא יותרו קיזוזי הלוואות ופיקדונות.

תאגיד בנקאי יעמוד ביחס מינוף שלא יפחת מ-5% על בסיס מאוחד.

תאגיד בנקאי נדרש לעמוד ביחס המינוף כאמור החל מיום 1 בינואר 2018, למרות האמור לעיל:

1. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, לא ירד מהסף שנקבע בהוראה.
2. תאגיד בנקאי אשר ביום פרסום ההוראה אינו עומד בדרישה ליחס מינוף כאמור, נדרש להגדיל את היחס בשיעורים רבעוניים קבועים עד ליום 1 בינואר 2018. הבנק עומד ביחס המינוף הקבוע בהוראה.

טבלה מספר 11 - יחס מינוף לפי הוראות המפקח על הבנקים:
[נדבך 3]

	31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח			
	778.6	800.4	הון רובד 1 סך החשיפות
	14,989.5	14,973.1	
באחוזים			
	5.2%	5.3%	יחס מינוף יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי המפקח על הבנקים
	5.0%	5.0%	

טבלה מספר 12 - השוואה בין הנכסים במאזן לבין מדידת החשיפה לצורך יחס המינוף:
[נדבך 3]

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח		
14,219.5	14,202.0	סך הנכסים בהתאם לדוחות הכספיים המאוחדים ההתאמות בגין השקעות בישויות בתחום הבנקאות, הפיננסים, הביטוח או המסחר שאוחדו לצרכים חשבונאיים, אך אינם בתחולת האיחוד לצרכים פיקוחיים
-	-	התאמות בגין נכסי נאמנות שהוכרו במאזן בהתאם להוראות הדיווח לציבור, אך לא נכללו במדידת החשיפה של יחס המינוף
-	-	התאמות בגין מכשירים פיננסיים נגזרים
55.3	41.6	התאמות בגין עסקאות מימון ניירות ערך (לדוגמה: עסקאות רכש חוזר והלוואות מובטחות דומות אחרות)
614.0	648.6	התאמות בגין פריטים חוץ מאזניים (המרה של החשיפות החוץ מאזניות לסכומים שווי ערך אשראי)
100.8	80.9	התאמות אחרות
14,989.5	14,973.2	חשיפה לצורך יחס המינוף

טבלה מספר 13 - יחס המינוף:
[נדבך 3]

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח		
14,130.6	14,139.7	חשיפות מאזניות
(5.4)	(7.9)	נכסים במאזן (למעט נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך, אך לרבות בטחונות)
14,125.2	14,131.8	סכומים בגין נכסים שנוכו בקביעת הון רובד 1 סך החשיפות המאזניות (למעט בגין נגזרים ועסקאות מימון ניירות ערך)
232.0	179.5	חשיפות בגין נגזרים
18.4	13.2	עלות השלולף הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים סכומי תוספות בגין חשיפה פוטנציאלית עתידית הקשורה לכל העסקאות בגין נגזרים
-	-	גילום (gross-up) ביטחונות שניתנו בגין נגזרים, שנוכו מהנכסים במאזן בהתאם להוראות דיווח לציבור
-	-	(ניכויים של נכסי חייבים בגין בטחון משתנה במזומן שניתן בעסקאות בנגזרים)
-	-	(רגל צד נגדי מרכזי פטורה של חשיפות מסחריות שסולקו על ידי הלקוח)
-	-	סכום נקוב אפקטיבי מתואם של נגזרי אשראי שנכתבו (קיזוזים נקובים אפקטיביים מתואמים וניכויי תוספות בגין נגזרי אשראי שנכתבו)
250.4	192.7	סך החשיפות בגין נגזרים
-	-	חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך
-	-	נכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך (ללא קיזוזים), לאחר התאמות בגין עסקאות שמתופלות כמכירה חשבונאית (סכומים שקוזזו של מזומנים לשלם ושל מזומנים לקבל מנכסים ברוטו בגין עסקאות מימון ניירות ערך)
-	-	חשיפת סיכון אשראי של צד נגדי בגין נכסי מימון ניירות ערך
-	-	חשיפות בגין עסקאות כסוכן
-	-	סך חשיפות בגין עסקאות מימון ניירות ערך

טבלה מספר 13 - יחס המינוף: (המשך)
[נדבך 3]

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח		
1,698.5	1,559.8	חשיפות חוץ מאזניות אחרות חשיפה חוץ מאזנית בערך נקוב ברוטו (התאמות בגין המרה לסכומים שווי ערך אשראי) פריטים חוץ מאזניים
(1,084.5)	(911.2)	
614.0	648.6	
778.6	800.4	הון וסך החשיפות הון רובד 1 סך החשיפות
14,989.5	14,973.2	
יחס מינוף		
באחוזים		
5.2%	5.3%	יחס המינוף בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 218

בחישוב יחס המינוף לרוב אין פער בין סך הנכסים במאזן לבין החשיפות המאזניות ששימשו לחישוב יחס המינוף, למעט ההפרשה הקבוצתית שהוספה לחשיפות המאזניות לצורך החישוב.

חשיפות סיכון, הערכה וניהול הסיכונים

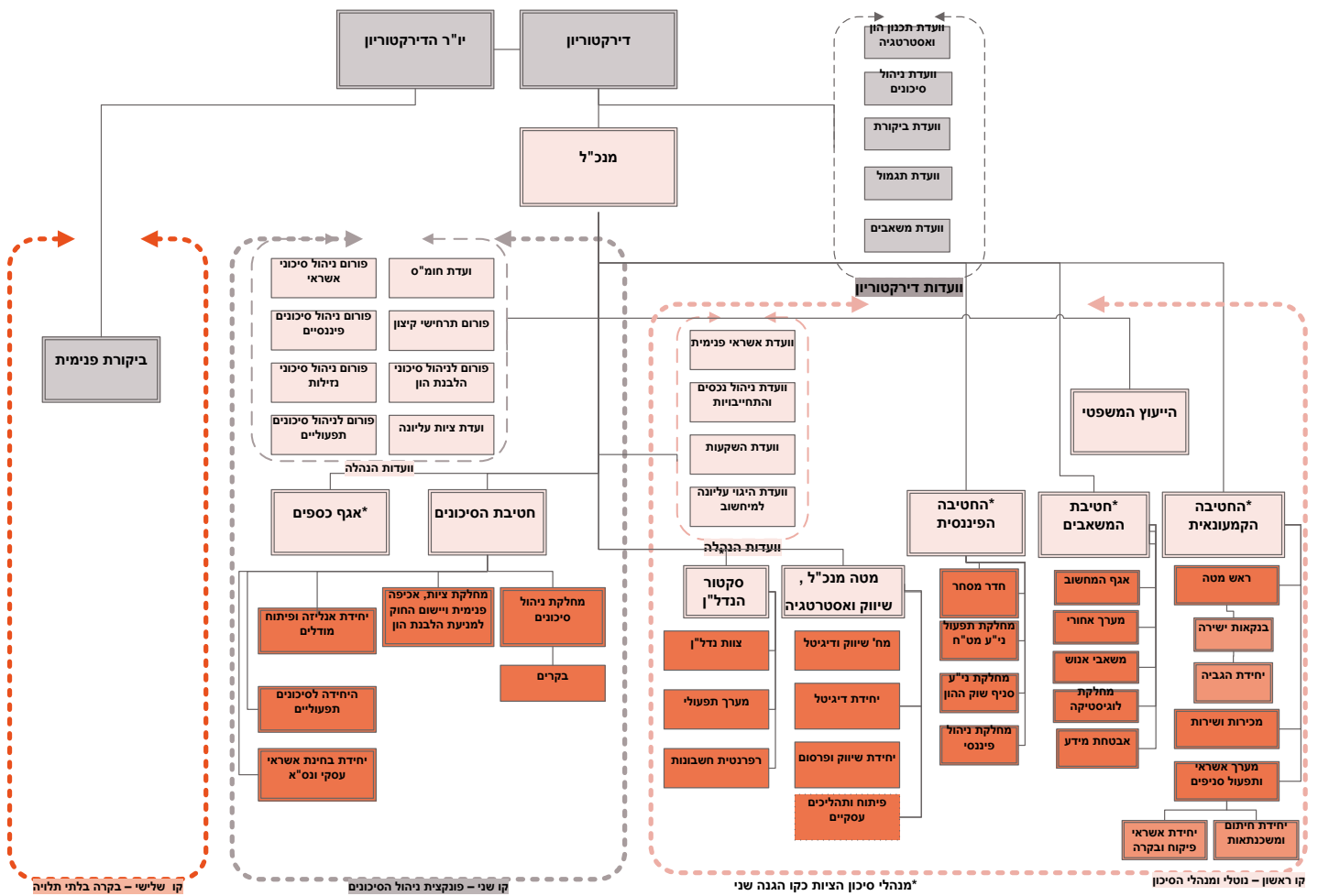
הממשל התאגידי התומך בניהול הסיכונים וההון בבנק מתחלק לשתי רמות: ברמה הראשונה נמצא הדירקטוריון, אשר מחזיק באחריות העליונה לניהול הסיכונים וההון, ברמה השנייה נמצאת הנהלת הבנק הבכירה, אשר מוציאה לפועל את מדיניות ניהול הסיכונים תוך עמידה ביעדי ההון שנקבעו.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים כולל את משתתפי מערך ניהול הסיכונים וכולל הגדרת האחריות והתפקידים של כל אחד מהם. מסגרת זו מתבססת על ארבעה קווים מרכזיים, מעגל הפיקוח ושלושה קווי הגנה. במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים במבנה ו/או אופן הפעילות או התפתחויות אחרות בכל הקשור לממשל התאגידי לניהול הסיכונים בבנק.

במהלך התקופה לא חלו שינויים בתרבות הסיכונים ובתאבון הסיכון של הבנק.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים [EDTF]

להלן תרשים המתאר את מבנה וארגון מערך ניהול הסיכונים:

סקירה של הסיכון ושל אופן ניהולו

סיכון האשראי הוא הסיכון לפגיעה בשווי הבנק הנובע מהפוטנציאל שלוה או צד נגדי של הבנק ייכשל בעמידה בהתחייבויותיו ביחס לתנאים שסוכמו או עקב הרעה באיכות הלווים ושווי הביטחונות שהועמדו על ידם.

פעילות האשראי לציבור מנוהלת במספר מגזרים עיקריים הנבדלים ביניהם במאפייני הלקוחות והשירותים הבנקאיים הנדרשים להם וכן ביחידה הארגונית האחראית לטיפול בכל אחד מסוגי הלקוחות:

- מגזר משקי הבית, לקוחות הפעילות הבינלאומית ולקוחות מסחריים נמצאים באחריות החטיבה הקמעונאית.
- מגזר עיסקי, בעיקר בתחום ליווי פרויקטים בנדל"ן, נמצאים באחריות מחלקת סקטור הנדל"ן הכפופה למנכ"ל הבנק.

סיכון האשראי הוא הסיכון העיקרי של הבנק. מהותיות סיכון זה תואמת את עסקי הליבה של הבנק. הסיכון בא לידי ביטוי בפעילות בעיקר מול לקוחות קמעונאיים, כ-90% מהפעילות, אך גם מול לקוחות עסקיים ובפעילות הנוסטרו. על מנת לנהל את סיכון האשראי, מוגדרות בבנק מדיניות ניהול סיכונים אשראי ומדיניות אשראי המאושרות מדי שנה על-ידי הדירקטוריון.

מדיניות ניהול סיכונים אשראי מתארת את הגורמים היוצרים, מנהלים ומבקרים סיכון זה, את עקרונות ומגבלות ניהול הסיכון, הכלים להפחתת הסיכון וכלי בקרה לניהול הסיכון. כמו כן מתואר בה תהליך קביעת הסמכויות, תהליך הדיווח הסדור ודיווח חריגות.

מסמך מדיניות האשראי המאושר על-ידי דירקטוריון הבנק, מתווה את מדיניות מתן האשראי של הבנק ומפרט את העקרונות למתן אשראי, כולל המגבלות והביטחונות. במסגרת המדיניות נקבעים גם עקרונות וכללים לניהול תיק האשראי והבקרה עליו, במטרה לשמר את איכותו ולמזער את הסיכון הגלום בו. עקרונות אלה מאפשרים ניהול מבוקר של הסיכונים הכרוכים במתן אשראי ללווים הן ברמת הלקוח הבודד וקבוצת הלווים והן ברמת ענפי המשק וקווי העסקים. מדיניות האשראי נבחנת במהלך השנה לאור שינויים מאקרו כלכליים והתפתחויות בסביבה העסקית בה פועל הבנק, ובהתאמה נערכים בה עדכונים במקרה הצורך.

בתהליך מתן האשראי נבחנים נתוני העסקה בהתאם לקריטריונים שנקבעו בנהלי הבנק. מנגנון חיתום ואישור האשראי הינו היררכי, מרמת הסניף ועד לרמת ההנהלה הבכירה על פי מדרג סמכויות שאושר על-ידי הדירקטוריון.

הבנק פועל במספר מישורים כדי לעקוב ולהפחית את סיכון האשראי ככל שניתן, החל בשלב חיתום האשראי, אישורו, הביטחונות הנדרשים בהתאם למדיניות האשראי ולנהלים הרלוונטיים ועד למעקב ולבקורות השוטפות המבוצעות ביחידות העסקיות המהוות את קו ההגנה הראשון וביחידות הבקרה הייעודיות. הבנק משקיע מאמצים רבים לשיפור המקצועיות והמומחיות של העוסקים במתן אשראי וניהולו וכן בפיתוח כלים ממוחשבים שיסייעו בניהולו היעיל, כמו כן, הוכנסו שיפורים בתהליכי הגבייה.

מערכות מדידה ומעקב

לצורך ניהול ובקרה של סיכון האשראי הבנק עושה שימוש במספר מערכות ממוחשבות. מערכות המחשב מספקות כלי בקרה לקו ההגנה הראשון וכן לקו השני והשלישי, לאיתור סיכונים אשראי.

בין המערכות העיקריות ניתן למנות את מערכת האשראי המסחרי, מערכת ניהול המשכנתאות, מערכות תומכות לקבלת החלטות אשראי קמעונאי ומערכות לדירוג פנימי של תיק האשראי.

לבנק מספר מערכות פנימיות לדירוג לוויים התומכות בקבלת החלטות אשראי: בתחום ליווי הפרויקטים משלבת המערכת פרמטרים מדוחות החשיפה של הפרויקטים כגון בחינת קצב ההתקדמות, מצב הנזילות, שחיקת הרווחיות, שווי המלאי ועוד. באשראי קמעונאי מדורג הלקוח בהתאם למודלי דרוג המתבססים על מאפייני הלקוח בעת בקשת האשראי. הוטמעו בבנק מודלים סטטיסטיים נפרדים ללקוחות קיימים ולקוחות חדשים. המודלים מתוקפים ומנוטרים באופן שוטף

בנוסף, ברשות הבנק מודלים התנהגותיים באשראי צרכני ובמשכנתאות החוזים את ההסתברות לכשל בתיק האשראי הקיים בבנק. מודלים אלו משמשים למעקב אחר סיכון התיק הקיים ובנוסף היוו בסיס לבניית סולם דירוג פנימי אחיד עבור האשראי המאזני לציבור כנדרש בנוהל בנקאי תקין 314.

הנהלת הבנק ממשיכה לשכלל את כלי המדידה, הדיווח והבקרה לשם קבלת מידע מקיף יותר המסייע בניהול סיכון האשראי.

שיטות להפחתת סיכון האשראי

במסגרת הפחתת סיכון האשראי הבנק דורש בטחונות בהתאם למדיניות האשראי שאושרה. הבטוחה המרכזית הניתנת לבנק היא שיעבוד נדל"ן. כמו כן מתקבלים בבנק בטחונות נוספים: שעבוד רכב, פיקדונות וני"ע, ערבויות בנקאיות מצדדים שלישיים, ערבויות אישיות של ערבים לחוב ועוד. במדיניות הבנק נקבעו כללי השענות על כל אחד מסוגי הבטוחות, בהתאם לאופי הבטוחה, סחירותה, מהירות המימוש והמעמד המשפטי של הבטוחה. הביטחונות מותאמים לנסיבות ההלוואה.

בנהלי הבנק נקבעו כללים לניהול הביטחונות ולעדכון ערכם.

בשנת 2016 הבנק נקט בצעדים נוספים להפחתת סיכון האשראי באמצעות הקשחת מדיניות האשראי. שיפור תהליכי חיתום והידוק מגבלות לחשיפות מסוימות.

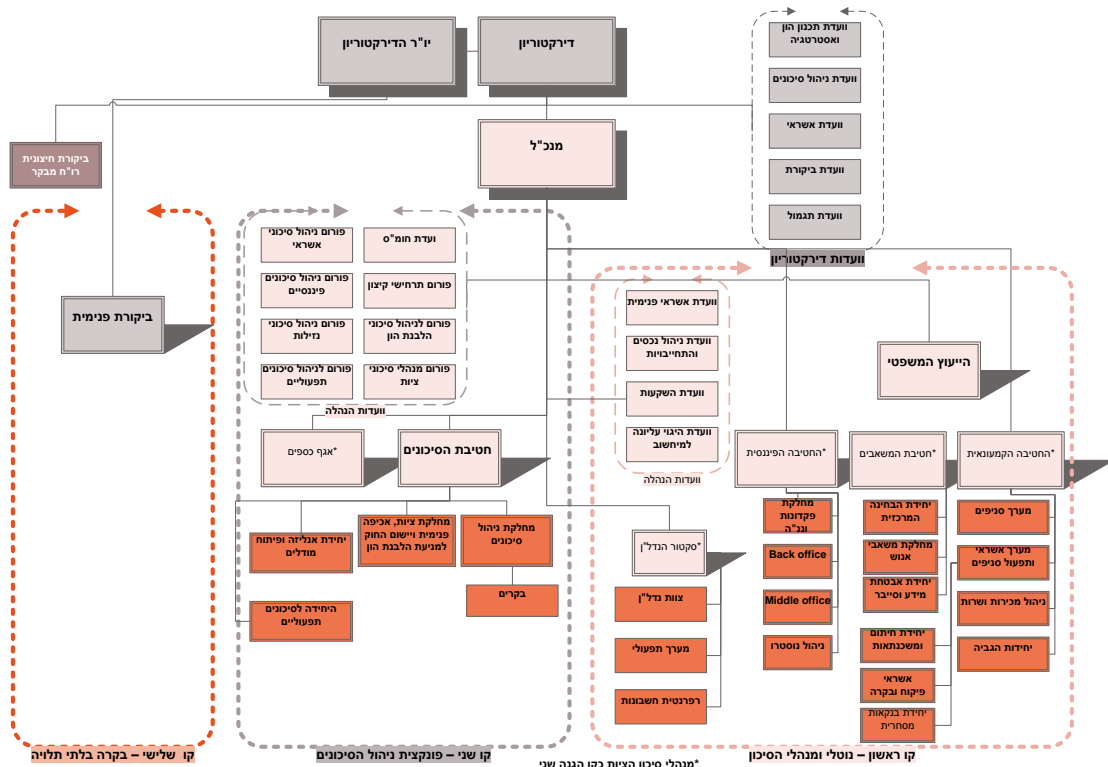
הלימות ההון בגין סיכון אשראי

בחישוב הלימות ההון פועל הבנק בהתאם להוראות 201-211 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים בדבר מדידה והלימות ההון ומקזז מהאשראי לציבור בטחונות המותרים בניכוי על פי הוראות אלו.

בחישוב זה, על פי הוראה 203, מתייחס הבנק לשלושה מכשירי CRM מרכזיים, על פי הנחיות באזל, הבהרות בנק ישראל ובהתאם לחוות דעת משפטית. הראשון הוא פיקדונות וחסכונות שהוקמו ומנוהלים בבנק, השני הוא ערבויות צד ג' אשר מבטיחות חשיפות של לקוחות הבנק והשלישי הוא ניירות ערך סחירים.

הפיקדונות והחסכונות אשר יכולים לשמש כמבטיחי אשראי הינם פיקדונות אשר מסומנים במערכת הבנק כמשועבדים כאשר בעל הפיקדון הוא גם בעל החשיפה, וכן פיקדונות אשר רשומים במערכת הבנק ושועבדו לטובת הבנק, כאשר בנוסף השעבוד נרשם ברשם המשכונות או רשם החברות, לפי העניין. קיזוז הפיקדונות והחסכונות מסך האשראי לציבור נעשה בהתאם לעמידת הבטוחה בהוראות האמורות.

ממשל תאגידי לניהול סיכון אשראי

הבנק אימץ מסגרת עבודה לניהול ובקרת סיכונים המבוססת על מעגל פיקוח ושלושה "קווי הגנה".
לפירוט הגופים המפקחים ראה פרק "ממשל תאגידי לניהול הסיכונים" לעיל.

נוטלי ומנהלי הסיכון – קו הגנה ראשון

ועדת אשראי פנימית - ועדה בראשות מנכ"ל הבנק ובה חברים חברי ההנהלה הבכירה בעלי מיומנות פיננסית ומשפטית, ובהם מנהלי אגפי האשראי של הבנק. הועדה דנה בבקשות למתן/חידוש אשראי ללווים/קבוצות לווים בסכומים שנקבעו ובהתאם לתמהיל הביטחונות כפי שהוגדר במנהלי הבנק אשר אושרו על ידי הדירקטוריון.

ועדת השקעות פנימית – הוועדה, בראשות המנכ"ל, מנהלת מעקב אחר עמידה במגבלות החשיפה לסיכונים אותן קבע הדירקטוריון, כמו כן הוועדה דנה ומחליטה בדבר כדאיות של הצעות להשקעות חדשות ובשינויים בתיק הנוסטרו וזאת במסגרת המדיניות המאושרת.

מנהל החטיבה הקמעונאית – אחראי לביצוע מדיניות הבנק, ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון האשראי הקמעונאי והמסחרי ולאישורה במוסדות הבנק. החטיבה הקמעונאית כוללת את פעילות האשראי הקמעונאי והמסחרי המטופלת במסגרת מערך אשראי ותפעול סניפים, את מחלקת המכירות, מחלקת הגבייה, מוקד הלקוחות, יחידת השיווק ואת מחלקת תכנון תהליכים עסקיים ומוצרי חשבון שוטף.

מנהלי האשראי - אחראים לביצוע מדיניות הבנק, כפי שאושרה על ידי הדירקטוריון מעת לעת, ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במוסדות הבנק.

מוסמכי אשראי – תפקידם לאשר בקשות אשראי על-פי קריטריונים שנקבעו במדיניות האשראי המאושרת על ידי ההנהלה והדירקטוריון ונהלי הבנק.

מערך אשראי ותפעול סניפים – פועל כחלק מהחטיבה הקמעונאית ואחראי על חיתום אשראי קמעונאי ומסחרי לרבות קביעת מדיניות האשראי ונהלים בתחום החיתום וכן על ניהול תפעול הסניפים.

מערך החיתום - פועל בחטיבה הקמעונאית ומעלה לאישור, לאחר הערכה ובחינה מחדש, כל בקשת אשראי החורגת מסמכות אישור של מנהל סניף, בפני גורמי האישור הבכירים יותר.

יחידת הנוסטרו – יחידת הנוסטרו מאתרת אגרות חוב לא ממשלתיות להשקעה ואחראית על הנעת תהליך אישור ההשקעה בהם. ההשקעה בני"ע ממשלתיים מתבצעת בהתאם למסגרת ובתנאים הנקבעים במסגרת המדיניות לניהול סיכונים פיננסיים

יחידות הגבייה – פועלות כחלק מהחטיבה הקמעונאית ותפקידן לאכוף את גביית החובות הבעייתיים. יחידות הגבייה עוסקות בסיווג, הסדרה, גביה ומדידת הפרשות לחובות מסופקים בתחום האשראי הקמעונאי, העסקי והמסחרי, לרבות נדל"ן.

מחלקת סקטור נדל"ן – מנהלת סקטור נדל"ן אחראית לביצוע מדיניות הבנק, ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון האשראי העסקי ולאישורה במוסדות הבנק. סקטור נדל"ן מתמקד בשיטת הליווי הפיננסי (ליווי סגור), שיטה זו מקטינה את החשיפה לסיכונים במתן האשראי שכן היא כוללת מעקב שוטף על הפרויקטים הממומנים, תוך ניתוק הפרויקט הממומן מהסיכונים העסקיים הטמונים בפעילויות האחרות של היזם-הלוח.

מנהל החטיבה הקמעונאית ומנהלת סקטור נדל"ן הינם מנהלי סיכון ריכוזיות האשראי בבנק. במסגרת תפקידם הם אחראים על אפקטיביות ועמידה במגבלות הריכוזיות שנקבעו במדיניות האשראי. מנהל הסיכונים הראשי אחראי למעקב רבעוני אחר עמידה במגבלות אלו.

לפירוט פונקציות נוטלי ומנהלי סיכון אשראי נוספים בקו ההגנה הראשון ראה פרק "קו הגנה ראשון – נוטלי ומנהלי הסיכון" לעיל.

פונקציית ניהול הסיכון – קו הגנה שני

יחידת בקרת סיכונים – היחידה לבקרת סיכונים, משמשת כפונקציה בלתי תלויה, אשר תפקידה, בין היתר, הינו לספק מידע להנהלה ולדירקטוריון אודות סיכונים האשראי ולחוות דעה כוללת עצמאית על החשיפות לסיכונים האשראי המאפשרים להעריך את

הביצועים של הגורמים העסקיים בתחום האשראי ואת מצב תיק האשראי בכללותו.

יחידת בקרת אשראי - היחידה לבקרת סיכונים במחלקת ניהול סיכונים, משמשת כפונקציה בלתי תלויה, אשר תפקידה, בין היתר, הינו לספק מידע להנהלה ולדירקטוריון אודות סיכוני האשראי ולחוות דעה כוללת ועצמאית על החשיפות לסיכוני האשראי המאפשרים להעריך את הביצועים של הגורמים העסקיים בתחום האשראי ואת מצב תיק האשראי בכללותו. משימותיה של היחידה מתבצעות בתיאום ובשיתוף פעולה עם נוטלי הסיכונים בתחום האשראי כאשר המטרה העיקרית היא להבטיח שפונקציית מתן האשראי מנוהלת באופן תקין ושחשיפות האשראי הינן ברמות שאינן חורגות מהסטנדרטים שנקבעו על ידי ההנהלה והדירקטוריון.

פורום ניהול סיכוני אשראי – מטרתו לסקור את הדיווחים המתקבלים מנוטלי וממנהלי הסיכון ביחס למצב החשיפה של הבנק לסיכוני אשראי. הפורום דן בפעילות האשראי הקמעונאי לרבות בהתפתחות הפיגורים וההפרשות. כמו כן מדווחים לו ממצאי בקרות בתחום האשראי הקמעונאי, לרבות בקרות חיתום אשראי. בנוסף הפורום דן בסוגיות העולות תוך כדי עבודתם של מנהלי הסיכונים בקו הראשון ובקו השני. בנוסף מתקיים בפורום דיון מקדים לשינויים מוצעים במדיניות ובנהלים.

יחידת הבחינה המרכזית – בוחנת תיקי משכנתאות עפ"י קריטריונים שקבעה הנהלת הבנק טרם ביצועם בפועל וכן בחינת הלוואות רכב לפני ביצוע. יחידת הבחינה פועלת במערך העורפי שבחטיבת המשאבים, כך שנוצרת הפרדה ניהולית בין תהליך האישור והעברת המסמכים לבין בחינתם.

יחידת האנליזה ופיתוח מודלים - תפקידה של יחידת האנליזה ופיתוח מודלים הנם לפתח מודלים האומדים את סיכון האשראי ולבצע פרויקטים אנליטיים התומכים בבחינת סיכון תיק האשראי בבנק ומעקב אחר התפתחויות עסקיות.

בהיבט המודלים היחידה מתמקדת בפיתוח מודלים האומדים את ההסתברות לכשל במוצרי האשראי השונים ולצד הפיתוח עוסקת בבקורות תקופתיות אחר בחינת כושר הניבוי של המודלים בפועל, בדיקת יציבותם והתאמתם להתפתחויות עסקיות בבנק וקהל לקוחותיו. פיתוח המודלים ומעקב אחר טיבם ותוצריהם משפיעים על החלטות עסקיות בדבר מדינות האשראי וגידור הסיכונים.

בנוסף היחידה תעסוק באנליזות שוטפות בהיבט סיכוני האשראי, בהפקת דוחות התומכים בפעילות החטיבה ופיתוח מנגנונים אוטומטים לצרכי ניהול הסיכון.

בקר אשראי ובטחונות בני"ע – נדרש לפקח על קיום הוראות תקנון הבורסה בעניין מתן אשראי (במסגרת פעילות ני"ע), דרישת ביטחונות ומכירות בחסר וכן על קיום הוראות הדירקטוריון בנושאים אלו. הבקרה כוללת בדיקת חסמים והתראות, פעולות קסטודיאן, בקרה על חשבונות מיוחדים, וכן בדיקות נוספות. בנוסף, ינהל הבקר מעקב שוטף אחר חריגות אשראי ובטחונות- Short בפעולות בני"ע.

צוות תרחישי קיצון – הצוות קובע את תרחישי הקיצון השונים הכוללים תרחישי קיצון הוליסטיים לרבות התרחשות השפעות מדבקות בין השווקים ובהתאם להנחיות באזל ויבחן את תוצאותיהם. במקרה הצורך הצוות ימליץ להנהלה על היערכות נדרשת להתממשות של תרחישי הקיצון.

ועדה פנימית לחובות פגומים – בה נערכים דיונים מקדמיים ללווים/קבוצות לווים בסכומים שנקבעו במדיניות בטרם מתקיים הדיון בוועדת הדירקטוריון.

לפירוט פונקציות ניהול סיכון אשראי נוספות בקו ההגנה השני ראה פרק "קו הגנה שני – פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה" לעיל.

לפירוט גופי הבקרה בקו ההגנה השלישי ראה פרק "קו הגנה שלישי – בקרה בלתי תלויה" לעיל.

ריכוזיות האשראי

סיכון הריכוזיות הוא סיכון הנובע מהיעדר פיזור בתיק האשראי. במטרה לצמצם את סיכון הריכוזיות פועל הבנק לפיזור תיק האשראי בין לווים רבים מענפי משק שונים.

לסיכון ריכוזיות האשראי בבנק מספר היבטים עיקריים:

- **סיכון ריכוזיות לווים** – סיכון הנובע מאשראי הניתן ללווה או מספר לווים המשתייכים לאותה קבוצת לווים. ככל שהפיזור של תיק האשראי בין הלווים השונים רחב יותר, סיכון ריכוזיות הלווים קטן יותר. במסגרת היערכות הבנק לשינויים בסביבה העסקית ומתוך רצון להקטין את חשיפת הבנק ללווים גדולים, צמצם דירקטוריון הבנק, מעבר למגבלה שנקבעה על-ידי המפקח על הבנקים, את מגבלות לווה בודד ומסגרת לקבוצת לווים. לא קיימות בבנק קבוצת לווים אשר חבותה עולה על 15% מהון הבנק. הבנק מנהל מעקב שוטף אחרי הלווים הגדולים והעמידה במגבלות שקבע הדירקטוריון.
- **סיכון ריכוזיות ענפי משק** – סיכון הנובע מהיקף גבוה של אשראי שניתן ללווים המשתייכים לסקטור כלכלי (ענף משק) מסוים. לצורך הפחתת סיכון האשראי הנובע מריכוזיות ענף הבניה בתחום ליווי הפרויקטים הבנק משתף פעולה עם חברות ביטוח המנפיקות פוליסות מכר לרוכשי הדירות בפרויקטים ו/או בטוחות לבעלי קרקע בעסקאות קומביניציה וחולקות עם הבנק בטחונות משותפים – "פארי פסו". כמו כן הבנק משתף פעולה עם גופים פיננסיים, בתחום ליווי פרויקטים ובתחום אנרגיה סולארית, גופים אלה מעמידים אשראי יחד עם הבנק ביחס שנקבע מראש. הבנק עומד במגבלות בנק ישראל לגבי החשיפה לענפי משק.
- **סיכון ריכוזיות גיאוגרפית** – סיכון הנובע מחדלות פירעון של לווים המרוכזים באזור גיאוגרפי מסוים או בטחונות המרוכזים באזור גיאוגרפי מסוים. במדיניות האשראי של הבנק נקבעו מגבלות בנוגע לפיזור גיאוגרפי אשר מטרתן להפחית סיכון זה. עיקר הריכוזיות בבנק הינו במרכז הארץ ובירושלים רבתי.
- **סיכון ריכוזיות מגזרי** - סיכון הנובע מחדלות פירעון של לווים השייכים לאותו מגזר אוכלוסייה. לבנק פעילות רחבה עם לקוחות המגזר החרדי והערבי הבנק בוחן חשיפתו למגזרי אוכלוסייה אלו באופן שוטף ומבצע ניתוחי תרחישים מהם עולה כי לא צפוי לבנק הפסד חריג כתוצאה מחשיפת הבנק למגזרים אלו. תוצאות הבחינה מוגשות לדירקטוריון הבנק במסגרת מסמך הסיכונים הרבעוני.

תהליך ביצוע האשראי בבנק

רוב תיק האשראי בבנק מנוהל בחטיבה הקמעונאית, האשראי בתחום ליווי פרויקטים ומימון בניה, מנוהל במחלקת סקטור הנדל"ן הכפופה ישירות למנכ"ל. בשתי היחידות קיימת חלוקה ברורה לסמכויות אשראי, סוגי אשראי, סוגי לקוחות וסכומי אשראי. תהליך חיתום האשראי אף הוא מוגדר, וכל בקשת אשראי נבחנת ומאושרת על פי מדרג סמכויות ובהתאם לעקרונות שאושרו על-ידי דירקטוריון הבנק.

בחטיבה הקמעונאית פועל מרכז חיתום, המאשר או מביא לאישור בפני מדרג הסמכויות לאישור האשראי, כל בקשת משכנתא או אשראי צרכני, החורגת מסמכות אישור מנהל סניף.

בנוסף, בבנק קיים מערך בחינה מרכזי הבוחן תיק משכנתא טרם ביצועו בפועל. תהליך הבחינה מתמקד בסקירת מסמכי מתן האשראי והביטחונות, עמידה בהתניות שנקבעו בעת אישור האשראי, וכל זאת מתוך מטרה לקיים פונקציית ניטור על תהליך הייצור של ההלוואה, להפחית את החשיפה לסיכון התפעולי בפעילות המשכנתאות ולהביא את הבנק כולו לעבודה על פי סטנדרטים אחידים ומבוקרים. מערך הבחינה כפוף לחטיבת המשאבים ובכך קיימת הפרדה ניהולית בין תהליך אישור האשראי והעברת המסמכים לבין בחינתם.

לפרטים נוספים על תהליך מתן האשראי לדירור ראה להלן בפרק סיכונים בתיק ההלוואות לדירור.

הלוואות לפרטיים במסגרת פעילות האשראי הצרכני, לרבות מסגרות בעו"ש ובכרטיסי אשראי, מאושרות ומבוצעות בסניפי הבנק בהתאם למודל דירוג והמלצה לחשיפה הניתנת על ידי מערכת חיתום האשראי. בקשות שאינן בסמכות הסניף מועברות לדירור ואישור מרכז חיתום במטה החטיבה הקמעונאית.

לפרטים נוספים על תהליך מתן האשראי לאנשים פרטיים (שאינו לדירור) ראה להלן בפרק סיכונים בתיק ההלוואות לאנשים פרטיים (שאינו לדירור).

במחלקת סקטור הנדל"ן נערכות בקשות האשראי על-ידי צוות בקרה ודוחות, ולא על-ידי הרפרנטים (יוצרי הסיכונים), והן עוברות

בחינה של יחידת נס"א (ניהול סיכון אשראי) הכפופה למנהל חטיבת הסיכונים, בטרם הן מוגשות לאישור בוועדות האשראי הרלוונטיות על פי מדרג הסמכויות שנקבע.

במסגרת בחינת תיקי האשראי והביטחונות, יחידת הנס"א אף בודקת את הימצאות כל המסמכים והביטחונות הנדרשים, טרם מתן האשראי, ומאשרת לצוותי האשראי להעמיד אשראי ללקוח. במסגרת ניתוח סיכוני אשראי, יחידת נס"א נותנת חוות דעת נוספת ובלתי תלויה על בקשת האשראי המוגשת לאישור במוסדות הבנק במסמך נפרד ועצמאי (להלן – "מסמך נס"א"). יודגש כי בקשות אשראי אינן מובאות לדין במוסדות הבנק ללא מסמך נס"א שהוגש במקביל לבקשה. מנהל יחידת נס"א מדווח לחטיבת הסיכונים על מסמכי נס"א שהוכנו על ידו.

במחלקת ליווי הפרויקטים ומימון בניה, מתנהל כל פרויקט בליווי צמוד של מפקח בניה, המדווח דיווחים תקופתיים על מצב התקדמות הפרויקט. אשראי נוסף הנדרש לצורך השלמת הבניה מאושר רק לאחר בחינת דוח החשיפה המעודכן של הפרויקט, בהתחשב בקצב ההתקדמות שלו ובתנאי שהלווה עומד בפרמטרים ובאבני הדרך שנקבעו. בנוסף, במהלך חיי הפרויקט, בדרך כלל אחת לחודש (עם קבלת דוח הביצוע של המפקח), נבדקת איתנותו הפיננסית של הפרויקט על-ידי הרפרנטים באגף.

טיפול באשראי בעייתי

זיהוי וטיפול באשראי בעייתי

כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכוני האשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור זיהוי חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים. המתודולוגיה כוללת תהליך שוטף מסודר ומובנה, שבמסגרתו נערכת סריקה יסודית של תיקי האשראי, תוך שימוש בקריטריונים המהווים התראה מוקדמת להפיכתו של חוב לבעייתי.

במסגרת הסקירה מאותרים לקוחות בעלי תסמינים שליליים כגון חוב בפיגור, קשיים תזרימיים המתבטאים בקושי בתשלומי הקרן ו/או הריבית בהלוואות, הרעה בפעילות העסקית וכד', ונבחן הצורך במתן המלצת סיווג חדש ללקוח או שינוי סיווג ללקוח בעל סיווג קיים או הכללתו ברשימת מעקב (לקוחות בעלי תסמינים שליליים, על פי קריטריונים שהוגדרו בנהלי הבנק, ואשר הוחלט כי אין צורך בסיווגם). ההמלצות מוגשות לוועדות לחובות בעייתיים על פי מדרג הסמכויות שנקבע, אשר דנות בהן ומקבלות לגביהן החלטות על סיווג או ביצוע הפרשה.

בקרות אירועים מהותיים העלולים להשפיע על קבוצת לקוחות או על תיקי האשראי, הבנק בוחן את השפעת האירוע על תיקי האשראי ומגיב בהתאם. התגובה יכולה להיות בדרך של שינוי המדיניות או בדרך של פעולה מול הלווים הקיימים.

כאשר הלוואה לאנשים פרטיים נכנסת לפיגור – מוקד הגביה או הסניף מטפלים בגביית פיגורים בשלבים הראשונים של הפיגור, עם העמקת הפיגור הטיפול בהלוואה מועבר לטיפול מחלקת הגביה. במקרים חריגים בהם יש חשש לזיוף או מרמה העברת התיק על-ידי הסניף למחלקת הגביה מתבצעת מיידית.

כאשר מזהה מחלקת סקטור הנדל"ן או היחידה לבנקאות מסחרית שבמערך אשראי ותפעול סניפים כי לווה נקלע לקשיים או עולה חשש כי הוא עלול להיקלע לקשיים מתקיים דיון מיידית בהשתתפות הגורמים העיקריים המטפלים בלקוח ומתקבלות החלטות מיידיות באם להעבירו לטיפול מחלקת הגביה בבנק, טיפול משפטי מחוץ לבנק, הטלת כינוס, פירוק או עריכת הסדר על החוב.

מחלקת הגביה מרכזת את כל ההליכים במסגרת פעולת הגביה בבנק, ומפקחת על עבודת עורכי הדין וקבלני המשנה המעורבים בהליכי הגביה. במהלך שנת 2017 מתוכנן שינוי ארגוני ביחידות הגביה.

הבנק שואף להסדיר עם לווים שבפיגור את חובם לבנק ואת ההמשך השוטף של התשלומים החודשיים, ובלבד שבתיק ההלוואה קיימים בטחונות מספיקים.

במקרים בהם הלווים אינם משתפים פעולה ו/או נמנעים מתשלום החוב, יינקטו הליכי כינוס שהם בבחינת מוצא אחרון לסילוק החוב. הבנק פועל בהתאם למערך נהלים מסודר הדין באיתור, סיווג וטיפול בחובות בעייתיים וקיימת מערכת קשרי עבודה משותפים בין מנהלי האשראי למחלקת הגביה.

הדירקטוריון וועדותיו מקבלים דיווחים תקופתיים בדבר התפלגות האשראי, פילווחו למגזרים, לווים גדולים ופרמטרים נוספים המודדים את החשיפה לסיכון האשראי.

הפרשה להפסדי אשראי

כאמור, כחלק מהאמצעים שמפעיל הבנק לניהול סיכוני האשראי, קיימת מתודולוגיה לאיתור וסיווג חובות בעייתיים המיושמת בכל קווי העסקים. לפרטים נוספים וגילוי איכותי נוסף אודות זיהוי וטיפול באשראי בעייתיים והפרשה להפסדי אשראי, ראה ביאורים 1, 13 ו-30 בדוח הכספי לשנת 2016.

הלוואות לדיור

במסגרת ניהול סיכוני אשראי לדיור, הבנק נוקט אמצעים שונים להפחתת סיכונים הנובעים ממתן האשראי. הבנק קבע במסגרת מדיניות האשראי מגבלות שונות על פעילות האשראי לדיור בהתחשב בגורמי הסיכון המרכזיים. הפרמטרים העיקריים להגדרת תיאבון הסיכון בתחום הלוואות לדיור הינם: שיעור המימון (LTV), מיקום הנכס, יחס החזר מהכנסה (PTI), מטרת ההלוואה ותקופת ההלוואה. הבנק מנטר באופן שוטף את פרופיל הסיכון של תיק המשכנתאות לנוכח תיאבון הסיכון שקבע.

לפרטים נוספים על האשראי לדיור ראה דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים לשנת 2016.

הלוואות לאנשים פרטיים ללא הלוואות לדיור

הלוואות צרכניות סולו ניתנות בעיקר ללקוחות פרטיים, תושבי ישראל המבקשים לקבל אשראי לכל מטרה, לתקופה קצובה. לקוחות אלו ברובם מדורגים בדירוגים גבוהים על פי מודל החיתום ביום מתן ההלוואה בבנק. עיקר האשראי ניתן ללקוחות שמנהלים את חשבון העו"ש שלהם בבנק אחר. כך שיתרת ההלוואות הצרכניות סולו ללקוחות עו"ש פעילים בבנק ליום 31 בדצמבר 2016 עומדת על כ- 202 מיליוני ₪ (כ- 20% מיתרת האשראי) לעומת יתרה של כ- 231 מיליון ליום 31 בדצמבר 2015 (כ- 25% מיתרת האשראי).

הפעילות מאופיינת בפזורה רב של לקוחות אשר לכל אחד מהם ניתן אשראי בהיקף נמוך יחסית (כ- 40 אלף ₪ בממוצע), ולכן אין לבנק חשיפה מהותית בלקוח בודד.

לפרטים נוספים על האשראי לאנשים פרטיים ללא דיור ואופן ניהול הסיכונים המתייחס ראה דוח הדירקטוריון לדוחות הכספיים לשנת 2016.

אשראי למימון הקמת פרויקטי נדל"ן

הבנק נותן אשראי למימון הקמת פרויקטים למגורים בשיטת הליווי הסגור וכן מעמיד ערבויות לסוגיהן בהתאם לצרכים הספציפיים של כל פרויקט ועל פי מאפייניו. בשיטת הליווי הסגור מופרד הפרויקט משאר פעילות הלקוח. לפרויקט נפתח חשבון ייעודי המשמש לצורכי הפרויקט בלבד ואליו מופקדים כספי התקבולים מרוכשי יחידות הדיור, ההון העצמי ואשראי הבנק. כספים אלו משמשים לביצוע הפרויקט ומשחררים לפי קצב התקדמות הבניה ע"פ דוחות מפקח מומחה. במסגרת מימון הפרויקט לבנייה מעמיד הבנק גם ערבויות ביצוע, ערבויות כספיות וערבויות חוק מכר לרוכשי יחידות בפרויקט. המקרקעין והתקבולים משועבדים לטובת הבנק. במרבית העסקאות מונפקות בטוחות חוק המכר על ידי חברות ביטוח עימן קיים לבנק הסכם שיתוף פעולה. הבנק משתף פעולה עם גופים פיננסיים בהעמדת אשראי לפרויקט לצורך ניצול מיטבי של ההון והשאת הרווחיות, תוך פיזור סיכוני האשראי ועמידה במגבלות רגולטוריות נדרשות.

הבנק מממן את הפרויקטים החל משלב רכישת הקרקע, דרך שלבי הבנייה השונים. נכון ליום 31 בדצמבר האשראי שניתן לפרוייקטים שנמצאים בשלב קרקע מהווה 51% במונחי חבות מתיק הנדל"ן של הבנק. יצוין כי 77% מהאשראי הקיים בפרוייקטים שנמצאים בשלב הקרקע ניתן לפרוייקטים הזמינים לבניה תוך 12 חודשים.

ככלל האשראי למימון קרקעות ניתן לקרקעות שזמן בנייתן הצפוי לא יעלה על 24 חודש מיום מימון הקרקע.

נכון ליום 31 בדצמבר האשראי שניתן לפרוייקטים באזור מרכז הארץ מהווה 58% במונחי היקפי אשראי מתיק הנדל"ן של הבנק, 14% בירושלים רבתי ו 28% בשאר הארץ.

הבנק מנהל נכון לסוף 2016 כ-280 פרויקטים מהם כ-50 פרויקטים בשת"פ באשראי כספי.

היקף תיק מנוהל כ-7 מיליארד ₪ מזה כ-1 מיליארד באחריות הבנק והיתרה בחברות הביטוח.

טבלה 14 - התפתחות ביצועי האשראי לדיור

2012	2013	2014	2015	2016	
במיליוני ש"ח					
1,224	1,206	1,064	1,053	956	ביצועים במטבע ישראלי
252	158	105	190	177	ביצועים במט"ח
1,476	1,364	1,169	1,243	1,132	סה"כ ביצוע (2)
(1%)	(8%)	(14%)	6%	(9%)	אחוז השינוי ביחס לתקופה קודמת

טבלה 15 - נתונים כלליים על ביצועי משכנתאות לדיור

2012	2013	2014	2015	2016	
22%	26%	28%	29%	30%	אחוז ביצועים בריבית משתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
221	215	208	239	245	תקופת ההלוואה ממוצעת בחודשים
4,136	4,450	4,708	4,460	4,410	הכנסה לנפש בממוצע בהלוואות במטבע ישראלי (ש"ח)

התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור מימון הנכס (LTV) (2)

92%	85%	87%	87%	87%	0%-60%
7%	14%	12%	13%	13%	61%-75%
1%	1%	1%	(3)	(3)	מעל 75%

התפלגות סכום ביצוע לפי שיעור החזר מהכנסה (PTI) בהלוואות למטרת מגורים (2)

72%	70%	90%	93%	93%	עד 40%
28%	30%	10%	7%	7%	מעל 40%
4%	8%	4%	1%	1%	מזה: אחוז הביצועים בעלי שיעור מימון מעל 60% ושיעור החזר מעל 40%

התפלגות מספר הסכמים על פי סכום ביצוע (באלפי ש"ח)

74%	70%	68%	64%	59%	0-500
18%	21%	21%	24%	28%	500-1,000
8%	9%	10%	12%	13%	מעל 1,000 (1)
510	450	426	450	559	סכום הלוואה ממוצעת

הלוואות בסך העולה על 2 מיליון ש"ח להלוואה

113	51	30	48	30	מספר הלוואות
394	159	107	138	103	סכום כולל (מיליוני ש"ח)

(1) הלוואות חדשות בלבד כולל הלוואות לקבוצות רכישה

(2) הנתונים לפי דיווח 876 לפיקוח על הבנקים

(3) פחות מ-1%

טבלה מספר 16 - חשיפות סיכון אשראי ברוטו לפי סוגים עיקריים של חשיפת אשראי⁽¹⁾:
[נדבך 3]

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015		לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016		
חשיפות סיכון אשראי ברוטו ממוצעות	חשיפות סיכון אשראי ברוטו ⁽²⁾	חשיפות סיכון אשראי ברוטו ממוצעות	חשיפות סיכון אשראי ברוטו ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח				
12,197.3	11,983.4	12,348.3	12,343.8	הלוואות ⁽³⁾
951.8	1,221.5	1,215.7	1,361.6	אגרות חוב ⁽⁴⁾
118.1	261.3	165.0	183.7	עסקאות במכשירים פיננסיים נגזרים ⁽⁵⁾
1,643.0	1,698.5	1,698.4	1,559.8	חשיפות חוץ מאזניות ⁽²⁾
387.4	408.2	450.4	455.2	נכסים אחרים ⁽⁶⁾
15,297.6	15,572.8	15,877.8	15,904.1	סך הכל

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
 (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי.
 (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים.
 (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
 (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של המכשירים הנגזרים.
 (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.

טבלה מספר 17 - סך החשיפות העיקריות למדינות זרות⁽¹⁾ ⁽²⁾:
[נדבך 3]

31 בדצמבר 2016				
סך הכל חשיפה מאזנית	סך הכל חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾	סך הכל חשיפה	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות פגומים
במיליוני ש"ח				
358.2	-	358.2	-	-
93.7	-	93.7	-	-
27.7	-	27.7	-	-
35.2	5.3	40.5	-	-
17.5	-	17.5	-	-
114.4	-	114.4	-	-
646.7	5.3	652.0	-	-

מדינה
ארצות הברית
גרמניה
אנגליה
בלגיה
צרפת
מדינות אחרות

סך הכל החשיפות למדינות זרות

31 בדצמבר 2015				
סך הכל חשיפה מאזנית	סך הכל חשיפה חוץ מאזנית ⁽³⁾	סך הכל חשיפה	סיכון אשראי מאזני בעייתי	חובות פגומים
במיליוני ש"ח				
629.7	21.1	650.8	-	-
116.7	-	116.7	-	-
56.9	12.4	69.3	-	-
25.0	13.7	38.7	-	-
16.1	-	16.1	-	-
97.4	-	97.4	-	-
941.8	47.2	989.0	-	-

מדינה
ארצות הברית
גרמניה
אנגליה
בלגיה
צרפת
מדינות אחרות

סך הכל החשיפות למדינות זרות

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, בטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי מאזני חוץ מאזני, סיכון אשראי בעייתי וחובות פגומים מוצגים לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי, ולפני השפעת בטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.

הבנק פועל בישראל בלבד. לאור זאת החשיפה למדינות זרות הינה באמצעות אשראי לתושבי חוץ, פיקדונות בבנקים והשקעה בניירות ערך זרים.
על פי מדיניות האשראי של הבנק, ההלוואות מוענקות לתושבים זרים בעלי מעמד סוציו-אקונומי גבוה, אשר הינם תושבי צפון אמריקה ומערב אירופה בעיקרם. לפירוט נוסף ראה פרק חשיפות למדינות זרות [בדוח הדירקטוריון וההנהלה של הדוחות הכספיים](#).

31 בדצמבר 2016					
חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾	אחר	מעל 5	משנה עד	עד שנה	
		שנים	חמש שנים		
במיליוני ₪					
12,343.8	-	4,867.9	3,113.3	4,362.6	הלוואות ⁽³⁾
1,361.6	-	398.2	517.3	446.1	אגרות-חוב ⁽⁴⁾
183.7	-	1.1	-	182.6	נגזרים ⁽⁵⁾
1,559.8	-	138.2	457.7	964.0	חשיפות חוץ-מאזניות אחרות
455.2	164.0	80.5	11.4	199.3	נכסים אחרים ⁽⁶⁾
15,904.2	164.0	5,485.9	4,099.7	6,154.5	סך הכל

31 בדצמבר 2015					
חשיפת אשראי ברוטו ⁽²⁾	אחר	מעל 5	משנה עד	עד שנה	
		שנים	חמש שנים		
במיליוני ש"ח					
11,983.4	-	4,875.5	3,040.7	4,067.2	הלוואות ⁽³⁾
1,221.5	-	514.0	191.0	516.5	אגרות-חוב ⁽⁴⁾
261.3	-	8.5	-	252.9	נגזרים ⁽⁵⁾
1,698.5	-	153.9	375.8	1,168.8	חשיפות חוץ-מאזניות אחרות
408.2	164.5	96.5	1.8	145.4	נכסים אחרים ⁽⁶⁾
15,572.8	164.5	5,648.3	3,609.3	6,150.7	סך הכל

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקולל מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי כתוצאה מביצוע פעולות מסוימות (לדוגמא, על ידי שימוש בערבויות) ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים, ולאחר ניכוי התחייבויות בגין עסקות במכשירים נגזרים הכפופים להסכמי CSA.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות ביק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידי פיננסיים.
- (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים ולאחר קיזוז עסקות בנגזרים (נטינג).
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידי פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.

טבלה מספר 19 - חשיפות סיכון אשראי לפי צד נגדי ולפי סוגי חשיפות אשראי עיקריים⁽¹⁾:
[נדבך 3]

31 בדצמבר 2016					
סך הכל	נכסים אחרים ⁽⁶⁾	חשיפות חוץ מאזניות ⁽²⁾	עסקאות במכשירים		אשראי ⁽³⁾
			נגזרים ⁽⁵⁾	אג"ח ⁽⁴⁾	
במיליוני ש"ח					
3,632.8	-	-	-	1,360.9	2,271.9
0.8	-	-	-	0.8	-
104.8	-	-	8.3	-	96.4
2,554.1	-	931.8	175.4	-	1,446.9
3.6	-	-	-	-	3.6
1,762.3	-	396.9	-	-	1,365.5
168.7	-	7.8	-	-	160.9
7,221.9	-	223.3	-	-	6,998.6
455.2	455.2	-	-	-	-
15,904.2	455.2	1,559.8	183.7	1,361.6	12,343.8

חובות של ריבוניות
חובות של יישויות סקטור ציבורי
חובות של תאגידים בנקאיים
חובות של תאגידים
חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
חובות קמעונאיים ליחידים
חובות של עסקים קטנים
חובות בגין משכנתאות לדיור
נכסים אחרים

סך הכל

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי.
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים.
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד.

31 בדצמבר 2015						
סך הכל	נכסים אחרים ⁽⁶⁾	חשיפות חוץ מאזניות ⁽²⁾	עסקאות במכשירים			
			נגזרים ⁽⁵⁾	אג"ח ⁽⁴⁾	אשראי ⁽³⁾	
במיליוני ש"ח						
3,024.2	-	-	-	1,207.9	1,816.3	חובות של ריבוניות
0.9	-	-	-	0.9	-	חובות של יישויות סקטור ציבורי
170.0	-	-	32.7	0.9	136.4	חובות של תאגידים בנקאיים
2,510.2	-	759.4	228.6	11.7	1,510.5	חובות של תאגידים
14.6	-	-	-	-	14.6	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
1,692.8	-	-	-	-	1,272.8	חובות קמעונאיים ליחידים
224.9	-	5.7	-	-	219.2	חובות של עסקים קטנים
7,527.0	-	513.4	-	-	7,013.6	חובות בגין משכנתאות לדירור
408.2	408.2	-	-	-	-	נכסים אחרים
-	-	-	-	-	-	
15,572.8	408.2	1,698.5	261.3	1,221.5	11,983.4	סך הכל

- (1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי.
- (2) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי.
- (3) כולל אשראי לציבור, אשראי לממשלה ופיקדונות בבנקים מרכזיים.
- (4) לא כולל את אגרות-החוב הנכללות בתיק הסחיר ולא כולל השקעות בהון של תאגידים פיננסיים.
- (5) שווי הוגן חיובי של נגזרים, לרבות תוספת (Add-On) המשקפת את סכום החשיפה הפוטנציאלית העתידית לאשראי בגין יתרת הערך הנקוב של מכשירים נגזרים
- (6) כולל מזומנים, השקעות בתאגידים פיננסיים שלא הופחתו מההון, מקדמות לרשויות המס, מניות ונכסים אחרים ללא צד נגדי כגון בניינים וציוד

טבלה מספר 20 - הלוואות פגומות, הלוואות בפיגור, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי: [נדבך 3]

31 בדצמבר 2016										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾							סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾			
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה				סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁷⁾	סך הכל	
			פגום	בעייתי ⁽⁵⁾	חובות ⁽²⁾	סך הכל				
ציבור - מסחרי										
5.6	-	-	23.5	24.1	953.8	1,861.3	24.1	1,729.0	1,861.3	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
3.5	0.1	0.8	11.0	17.5	460.9	471.5	17.5	454.0	471.5	בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
0.4	-	0.1	-	-	321.2	558.6	-	702.9	702.9	שירותים פיננסיים
0.1	0.1	(0.2)	0.6	0.6	18.7	34.1	0.6	34.3	34.9	אחרים
9.6	0.2	0.7	35.1	42.2	1,754.6	2,925.5	42.2	2,920.2	3,070.6	סך הכל מסחרי
44.8	7.7	(7.7)	-	137.4	7,014.1	7,237.4	137.4	6,819.3	7,237.4	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
51.0	31.5	37.4	15.7	37.0	1,123.9	1,291.5	37.0	1,195.1	1,291.5	אנשים פרטיים - אחר
105.4	39.4	30.4	50.8	216.6	9,892.6	11,454.4	216.6	10,934.6	11,599.5	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	5.7	5.7	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	1,168.4	1,168.4	ממשלת ישראל
105.4	39.4	30.4	50.8	216.6	9,892.6	11,454.4	216.6	12,108.7	12,773.6	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	1.1	1.1	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	259.2	259.2	ממשלות בחו"ל
105.4	39.4	30.4	50.8	216.6	9,892.6	11,454.4	216.6	12,369.0	13,033.9	סך הכל

(1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות - 9,892.6 מיליוני ש"ח, אג"ח - 1,428.4 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים 151.1 - מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 1,561.8 מיליוני ש"ח.

(2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.

(3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.

(4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).

(5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(6) כולל הלוואות לדיור אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 152.5 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 219.7 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.15 : 76 מיליוני ש"ח ו-145.2 מיליוני ש"ח, בהתאמה,).

(7) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.

(8) יתרה נמוכה מ-0.1 מיליוני ש"ח אינה מוצגת בתוספת זו.

טבלה מספר 20 - הלוואות פגומות, הלוואות בפיגור, יתרות הפרשות פרטניות וקבוצתיות והוצאות בגין הפסדי אשראי שהוכרו בדוח רווח והפסד ומחיקות חשבונאיות נטו במהלך התקופה לפי ענף עיקרי או סוג עיקרי של צד נגדי: (המשך) [נדבך 3]

31 בדצמבר 2015										
חובות ⁽²⁾ וסיכון אשראי חוץ מאזני (למעט נגזרים) ⁽³⁾							סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾			
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾										
יתרת הפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות בגין הפסדי אשראי	מזה				סך הכל	דירוג ביצוע אשראי ⁽⁷⁾	בעייתי ⁽⁵⁾	סך הכל
			פגום	בעייתי ⁽⁵⁾	חובות ⁽²⁾	סך הכל				
ציבור - מסחרי										
5.6	-	(0.8)	7.6	8.4	1,131.6	1,834.1	8.4	1,749.7	1,834.1	בינוי ונדל"ן - בינוי ⁽⁶⁾
										בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
2.8	-	0.2	3.1	7.1	488.9	515.9	7.1	508.8	515.9	שירותים פיננסיים
0.3	0.1	0.1	-	-	165.8	372.7	-	564.6	564.6	אחרים
0.4	0.6	0.1	1.3	1.4	99.3	113.1	1.4	124.3	125.7	
9.1	0.7	(0.4)	12.0	16.9	1,885.6	2,835.8	16.9	2,947.4	3,040.3	סך הכל מסחרי
60.2	4.8	0.5	-	170.1	7,023.9	7,537.4	170.1	7,255.8	7,537.4	אנשים פרטיים - הלוואות לדיר
45.1	31.2	40.3	16.0	36.2	1,091.4	1,326.2	36.2	1,264.8	1,326.2	אנשים פרטיים - אחר
114.4	36.7	40.4	28.0	223.2	10,000.9	11,699.4	223.2	11,468.0	11,903.9	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	2.5	2.5	בנקים בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	1,299.4	1,299.4	ממשלת ישראל
114.4	36.7	40.4	28.0	223.2	10,000.9	11,699.4	223.2	12,769.9	13,205.8	סך הכל פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	-	-	1.6	1.6	בנקים בחו"ל
-	-	-	-	-	-	-	-	458.1	458.1	ממשלות בחו"ל
114.4	36.7	40.4	28.0	223.2	10,000.9	11,699.4	223.2	13,229.6	13,665.5	סך הכל

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ מאזני, לרבות מכשירים נגזרים. כולל: חובות - 10,000.9 מיליוני ש"ח, אג"ח - 1,771.0 מיליוני ש"ח, נכסים בגין מכשירים נגזרים - 195.1 מיליוני ש"ח, וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה - 1,698.5 מיליוני ש"ח.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות, פיקדונות בבנקים וחובות אחרים, למעט אג"ח וניירות ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר.
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף התחייבויות אחרות).
- (5) סיכון אשראי מאזני וחוץ מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיר שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור והלוואות לדיר שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.
- (6) כולל הלוואות לדיר אשר הועמדו לקבוצות רכישה מסוימות הנמצאות בהליכי בנייה בסך של 76.0 מיליוני ש"ח ומסגרות שהועמדו לקבוצות אלו בסך של 145.2 מיליוני ש"ח.
- (7) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (8) יתרה נמוכה מ-0.1 מיליוני ש"ח אינה מוצגת בתוספת זו.

טבלה מספר 21 - איכות אשראי ופיגורים:

[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2016						
במיליוני ש"ח						
חובות לא פגומים		סך הכל	בעייתיים ⁽¹⁾		לא בעייתיים	פעילות לווים בישראל
מדיע נוסף			פגומים ⁽²⁾	לא פגומים		
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁴⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾					
-	-	953.8	18.6	-	935.2	ציבור מסחרי
2	5.1	460.9	11.0	6.5	443.4	בינוי ונדל"ן - בינוי
-	-	321.2	-	-	321.2	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
0	-	18.7	0.6	0.1	18.0	שרותים פיננסיים
2.0	5.1	1,754.6	30.2	6.6	1,717.8	מסחרי - אחר
29.3	137.4	7,014.1	-	137.4	6,876.7	סך הכל מסחרי
24.8	10.6	1,123.9	15.7	21.2	1,087.0	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
56.1	153.1	9,892.6	45.9	165.2	9,681.5	אנשים פרטיים - אחר
-	-	-	-	-	-	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	בנקים בישראל
56.1	153.1	9,892.6	45.9	165.2	9,681.5	ממשלת ישראל
-	-	-	-	-	-	סך הכל פעילות בישראל
56.1	153.1	9,892.6	45.9	165.2	9,681.5	בנקים בחו"ל
						סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2015						
במיליוני ש"ח						
חובות לא פגומים		סך הכל	בעייתיים ⁽¹⁾		לא בעייתיים	פעילות לזוים בישראל
מידע נוסף			פגומים ⁽²⁾	לא פגומים		
בפיגור של 30 ועד 89 ימים ⁽⁴⁾	בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽³⁾					
-	-	1,131.6	5.4	-	1,126.2	ציבור מסחרי
0.7	3.0	488.9	3.1	4.0	481.8	בינוי ונדל"ן - בינוי
-	-	165.8	-	-	165.8	בינוי ונדל"ן - פעילות בנדל"ן
0.1	0.1	99.3	1.3	0.1	97.9	שרותים פיננסיים
0.8	3.1	1,885.6	9.8	4.1	1,871.7	מסחרי - אחר
32.2	164.6	7,023.9	-	170.1	6,853.8	סך הכל מסחרי
10.1	10.7	1,091.4	15.9	20.1	1,055.4	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
43.1	178.4	10,000.9	25.7	194.3	9,780.9	אנשים פרטיים - אחר
-	-	-	-	-	-	סך הכל ציבור - פעילות בישראל
-	-	-	-	-	-	בנקים בישראל
43.1	178.4	10,000.9	25.7	194.3	9,780.9	ממשלת ישראל
-	-	-	-	-	-	סך הכל פעילות בישראל
43.1	178.4	10,000.9	25.7	194.3	9,780.9	בנקים בחו"ל
						סך הכל

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

(2) ככלל, חובות פגומים אינם צוברים הכנסות ריבית. למידע על חובות פגומים מסויימים שאורגנו מחדש באירגון מחדש של חוב בעייתי ראה [ביאור 13 ב 2 ג בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016](#).

(3) מסווגים כחובות בעייתיים שאינם צוברים הכנסות ריבית.

(4) צוברים הכנסות ריבית. חובות בפיגור של 30 ועד 89 ימים בסך של 7.9 מיליוני ש"ח סווגו כחובות בעייתיים שאינם פגומים (31/12/2015) 9.8 מיליוני ש"ח).

טבלה מספר 22 - הפרשה להפסדי אשראי:

[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2016					
מסחרי	לדיוור	פרטי אחר	סך הכל ציבור	בנקים וממשלות	סך הכל
במיליוני ש"ח					
יתרת חוב רשומה					
					1,265.2
		19.7	1,265.2	-	-
					8,627.4
	7,014.1	1,104.2	8,627.4	-	-
					9,892.6
	7,014.1	1,123.9	9,892.6	-	-
סך הכל חובות(**)					
					6,822.2
	6,669.7	-	6,822.2	-	-
					21.8
		15.7	21.8	-	-
					24.1
		-	24.1	-	-
					45.9
		15.7	45.9	-	-
סך הכל חובות פגומים					
					153.1
	137.4	10.6	153.1	-	-
					12.1
		10.7	12.1	-	-
					211.1
	137.4	21.3	165.2	-	-
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות					
					15.7
		9.8	15.7	-	-
					86.8
	44.6	40.7	86.8	-	-
					102.5
	44.6	50.5	102.5	-	-
					45.1
	(1) 44.6	-	45.1	-	-
					11.1
		9.7	11.1	-	-
					111.1
					111.6
					1,726.2
		20.2	1,726.2	-	-
					8,274.7
	7,023.9	1,071.2	8,274.7	-	-
					10,000.9
	7,023.9	1,091.4	10,000.9	-	-
סך הכל חובות(**)					
					6,835.5
	6,759.5	-	6,835.5	-	-
					23.3
		15.9	23.3	-	-
					2.4
		-	2.4	-	-
					25.7
		15.9	25.7	-	-
סך הכל חובות פגומים					
					178.4
	164.6	10.7	178.4	-	-
					15.9
	5.5	9.4	15.9	-	-
					220.0
	170.1	36.0	220.0	-	-
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות					
					14.8
		9.1	14.8	-	-
					96.8
	(1) 59.8	35.4	96.8	-	-
					111.6
	59.8	44.5	111.6	-	-
					60.1
	59.8	-	60.1	-	-
					9.5
		9.0	9.5	-	-
					111.6
					111.6

(1) כולל יתרות הפרשה מעבר למתחייב לפי שיטת עומק הפיגור שחושבה על בסיס פרטני בסך 1 מיליוני ש"ח, ויתרת הפרשה שחושבה על בסיס קבוצתי בסך 24.1 מיליוני ש"ח. (ליום 31 בדצמבר 2015: 5.5 מיליוני ש"ח ו-24.2 בהתאמה).

טבלה מספר 23 - תנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי

[נדבך 3]

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016						
הפרשה להפסדי אשראי						
במיליוני ש"ח						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל ציבור	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
114.4	-	114.4	45.1	60.2	9.1	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2015
30.4	-	30.4	37.4	(7.7)	0.7	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(49.4)	-	(49.4)	(41.3)	(7.7)	(0.4)	מחיקות חשבונאיות
10.0	-	10.0	9.8	-	0.2	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(39.4)	-	(39.4)	(31.5)	(7.7)	(0.2)	מחיקות חשבונאיות נטו
-	-	-	-	-	-	אחר
105.4	-	105.4	51.0	44.8	9.6	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2016
2.9	-	2.9	0.5	0.2	2.2	(*) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015						
הפרשה להפסדי אשראי						
במיליוני ש"ח						
אשראי לציבור						
סך הכל	בנקים וממשלות	סך הכל ציבור	פרטי אחר	לדיור	מסחרי	
110.7	-	110.7	36.0	64.5	10.2	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2014
40.4	-	40.4	40.3	0.5	(0.4)	הוצאות בגין הפסדי אשראי
(43.1)	-	(43.1)	(37.1)	(4.9)	(1.1)	מחיקות חשבונאיות
6.4	-	6.4	5.9	0.1	0.4	גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות
(36.7)	-	(36.7)	(31.2)	(4.8)	(0.7)	מחיקות חשבונאיות נטו
-	-	-	-	-	-	אחר
114.4	-	114.4	45.1	60.2	9.1	יתרת הפרשה להפסדי אשראי ליום 31.12.2015
2.8	-	2.8	0.6	0.4	1.8	(*) מזה: בגין מכשירי אשראי חוץ מאזניים

חשיפות אשראי ודרישות הון לפי הגישה הסטנדרטית [נדבך 3]

יישום דירוג אשראי חיצוני על פי הגישה הסטנדרטית, אשר מיושמת בבנק, מבוססת על דירוגים חיצוניים. שקלולי סיכון האשראי נקבעים בין היתר, באמצעות ייחוס החשיפה לצד הנגדי לעסקה כפי שנקבע בהוראה, תוך הבאה בחשבון של דירוגי האשראי החיצוני הנקבעים על-ידי חברות דירוגי אשראי חיצוניות (ECAI) ומשמשים למדידת סיכון אשראי באופן סטנדרטי.

דירוג ECAI משמשים לקביעת משקל סיכון של הצדדים הנגדיים הבאים:

- ריבוניות
- סקטור ציבורי
- תאגידיים
- תאגידיים בנקאיים
- איגוחים

למטרה זו, משתמש הבנק בנתוני שתי סוכנויות דירוג Standard and Poor's Rating ו- Moody's Investors Service.

טבלה מספר 24 - טבלת המיפוי לדירוגי חברות הדירוג הבינלאומיות המוכרות:

משקל סיכון			דירוג של חברות הדירוג	
ריבוניות	בנקים	תאגידיים	S&P	Moody's
0%	20%	20%	AAA עד AA-	Aaa עד Aa3
20%	50%	50%	A+ עד A-	A1 עד A3
50%	100%	100%	BBB+ עד BBB-	Baa1 עד Baa3
100%	100%	100%	BB+ עד BB-	Ba1 עד Ba3
100%	100%	150%	B+ עד B-	B1 עד B3
150%	150%	150%	CCC+ או נמוך יותר	Caa1 או נמוך יותר

בתהליך הדירוג מתבצע זיהוי הלקוחות ומציאת הדירוג המתאים על-ידי התאמה בין קובצי חברות דירוג האשראי החיצוניות לבין נתוני הצדדים הנגדיים. הנתונים מוזנים למערכת החישוב ובהתאם לחוקים שנקבעו על-ידי המפקח על הבנקים מוקצה משקל סיכון מתאים. בהתאם לכך, נבחר הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי שניתן על-ידי אחת משתי סוכנויות הדירוג האמורות.

כאשר לא קיים דירוג לצד נגדי, מחושב משקל הסיכון לפי הגדרת ברירת המחדל שבהוראות בנק ישראל. משקל הסיכון לחובות של בנקים ישראלים שמועד פירעונם המקורי הוא עד שלושה חודשים או פחות, והנקובים וממומנים בשקלים חדשים הוא – 20%.

משקל הסיכון של בנקים נקבע לפי משקל הסיכון של המדינה בה הוא מאוגד והוא נחות בדרגה אחת ממשקל הסיכון הנגזר מדירוג אותה מדינה.

עבור השקעה בהנפקות שיש להן דירוג הנפקה ספציפי, משקל הסיכון של החוב יתבסס על דירוג זה, למעט כאשר המנפיק הוא תאגיד או ישות סקטור ציבורי. במקרים אלו, משקל הסיכון יתבסס על דירוג המנפיק ולא על דירוג הנפקה ספציפי.

הפחתת סיכון אשראי

הבנק מיישם את הגישה הסטנדרטית המקיפה על מנת לקבוע את שקלולי הסיכון שיחולו על הצד הנגדי. הגישה הסטנדרטית מצריכה שימוש בדירוגים בלתי-תלויים שהוכנו על-ידי סוכנויות דירוג בינלאומיות.

הטבלאות שלהן מציגות את פירוט חשיפת האשראי ברטו על-פי משקולות הסיכון תוך פילוח החשיפה בהתאם לצד הנגדי (סגמנטים) לפני ואחרי הפחתת סיכון אשראי בגין ביטחונות מוכרים.

31 בדצמבר 2016

חשיפת אשראי (ברוטו) ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
3,632.8	-	-	16.8	-	-	-	56.0	3,560.0	ריבוניות
0.8	-	-	-	-	0.8	-	-	-	סקטור ציבורי
104.8	-	-	-	-	75.3	-	29.5	-	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,554.1	-	-	2,541.5	-	-	-	12.6	-	תאגידים
3.6	-	-	3.6	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,762.3	-	42.5	245.9	1,473.9	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
168.7	-	0.8	0.3	167.6	-	-	-	-	עסקים קטנים
7,221.9	-	33.6	363.5	2,712.0	1,087.9	3,024.9	-	-	הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
455.2	44.3	-	187.2	-	-	-	-	223.7	אחרים
15,904.2	44.3	76.9	3,358.8	4,353.5	1,164.0	3,024.9	98.2	3,783.7	סך הכל

31 בדצמבר 2015

חשיפת אשראי (ברוטו) ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
3,024.2	-	-	16.0	-	-	-	27.0	2,981.2	ריבוניות
0.9	-	-	-	-	0.9	-	-	-	סקטור ציבורי
170.0	-	-	-	-	92.4	-	77.6	-	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,510.1	-	0.6	2,465.2	-	31.9	-	12.4	-	תאגידים
14.6	-	-	14.6	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,692.9	-	39.8	210.9	1,442.2	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
224.8	-	1.8	0.1	222.9	-	-	-	-	עסקים קטנים
7,527.0	-	47.6	295.0	3,015.2	905.3	3,263.9	-	-	הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
408.2	51.8	5.8	188.5	-	-	-	-	162.1	אחרים
15,572.7	51.8	95.6	3,190.3	4,680.3	1,030.5	3,263.9	117.0	3,143.3	סך הכל

(1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי. לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי.

טבלה מספר 26 - סכום חשיפות האשראי ברוטו לאחר הפחתת סיכון אשראי:

[נדבך 3]

31 בדצמבר 2016

חשיפת אשראי (נטו) ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
3,632.8	-	-	16.8	-	-	-	56.0	3,560.0	ריבוניות
0.8	-	-	-	-	0.8	-	-	-	סקטור ציבורי
110.7	-	-	-	-	81.1	-	29.6	-	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,094.2	-	-	2,081.6	-	-	-	12.6	-	תאגידים
3.6	-	-	3.6	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,734.4	-	42.5	241.4	1,450.5	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
154.9	-	0.8	0.3	153.8	-	-	-	-	עסקים קטנים
7,123.3	-	33.6	365.1	2,685.2	1,066.3	2,973.1	-	-	הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
455.2	44.3	-	187.2	-	-	-	-	223.7	אחרים
15,309.9	44.3	76.9	2,896.0	4,289.5	1,148.2	2,973.1	98.2	3,783.7	סך הכל

31 בדצמבר 2015

חשיפת אשראי (נטו) ⁽¹⁾	250%	150%	100%	75%	50%	35%	20%	0%	
במיליוני ש"ח									
3,024.2	-	-	16.0	-	-	-	27.0	2,981.2	ריבוניות
0.9	-	-	-	-	0.9	-	-	-	סקטור ציבורי
174.2	-	-	-	-	95.4	-	78.8	-	תאגידים בנקאיים
-	-	-	-	-	-	-	-	-	חברות ניירות ערך
2,056.1	-	0.6	2,011.2	-	31.9	-	12.4	-	תאגידים
14.6	-	-	14.6	-	-	-	-	-	בביטחון נדל"ן מסחרי
1,652.9	-	39.8	210.9	1,402.2	-	-	-	-	קמעונאיות ליחידים
168.0	-	1.8	0.1	166.1	-	-	-	-	עסקים קטנים
7,526.9	-	47.6	295.0	3,013.6	904.9	3,265.8	-	-	הלוואות לדיור
-	-	-	-	-	-	-	-	-	איגוח
408.2	51.8	5.8	188.5	-	-	-	-	162.1	אחרים
15,026.0	51.8	95.6	2,736.3	4,581.9	1,033.1	3,265.8	118.2	3,143.3	סך הכל

(1) לאחר ניכוי מחיקות חשבונאיות ולפני ניכוי ההפרשות להפסדי אשראי על בסיס פרטני וקבוצתי. לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמה, שקלול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי.

במטרה להפחית את סיכון האשראי הבנק פועל על פי מדיניות, נהלים ותהליכי עבודה לקבלת בטוחות וניהולן, שיעורי הסתמכות על בטוחות, רישום הבטוחות וכד'.

בטוחות - הבטוחה המרכזית הניתנת לבנק היא שיעבוד נדל"ן. כמו כן מתקבלים בבנק בטוחות נוספים: שעבוד רכב, צ'קים, פיקדונות וני"ע, ערבויות בנקאיות מצדדים שלישיים, ערבויות אישיות של ערבים לחוב ועוד. במדיניות הבנק נקבעו כללי השענות על כל אחד מסוגי הבטוחות, בהתאם לאופי הבטוחה, סחירותה, מהירות המימוש והמעמד המשפטי של הבטוחה. הביטוחות מותאמים לנסיבות ההלוואה.

בנהלי הבנק נקבעו כללים לניהול הביטוחות ולעדכון ערכם.

בדיקת נאותות הביטוחות מבוצעות כחלק מתהליך חיתום על ידי קו הגנה ראשון. בנוסף, יחידות ההגנה בקו ההגנה השני והשלישי מבצעות בדיקות נוספות לנאותות הביטוחות.

בחישוב הלימות ההון פועל הבנק בהתאם להוראות 201-211 להוראות ניהול בנקאי תקין של המפקח על הבנקים בדבר מדידה והלימות ההון ומקזז מהאשראי לציבור בטוחות הכשירים בניכוי על פי הוראות אלו. רשימה זו הינה מצומצמת יותר ולא כוללת את כלל הביטוחות שמתקבלים בבנק.

בחישוב זה, על פי הוראה 203, מתייחס הבנק לשלושה מכשירי CRM מרכזיים, על פי הנחיות באזל III, הבהרות בנק ישראל ובהתאם לחוות דעת משפטית. הראשון הוא פיקדונות וחסכונות שהוקמו ומנוהלים בבנק, השני הוא ערבויות צד ג' אשר מבטיחות חשיפות של לקוחות הבנק והשלישי הוא ניירות ערך.

הפיקדונות והחסכונות אשר יכולים לשמש כמבטיחי אשראי הינם פיקדונות אשר מסומנים במערכת הבנק כמשועבדים כאשר בעל הפיקדון הוא גם בעל החשיפה, וכן פיקדונות אשר רשומים במערכת הבנק ושועבדו לטובת הבנק, כאשר בנוסף השעבוד נרשם ברשם המשכונות או רשם החברות, לפי העניין. קיזוז הפיקדונות והחסכונות מסך האשראי לציבור נעשה בהתאם לעמידת הבטוחה בהוראות האמורות.

טבלה מספר 27 - פירוט של סוגי הביטחונות בהם נעשה שימוש, תוך הצגת החשיפות המכוסות בערבויות, חשיפות המכוסות על-ידי נגזרי אשראי וחשיפות המכוסות באמצעות ביטחונות פיננסיים כשירים על-פי הצד

הנגדי:

[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2016

חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה			חשיפת אשראי נטו ⁽⁴⁾
	על ידי ביטחון פיננסי ⁽²⁾	סך הכל שנגרעו	סך הכל סכומים שנוספו ⁽³⁾	
3,632.8	-	-	-	3,632.8
0.8	-	-	-	0.8
110.7	(1.0)	-	6.9	104.8
-	-	-	-	-
2,094.2	(452.9)	(6.9)	-	2,554.1
3.6	-	-	-	3.6
1,734.4	(27.9)	-	-	1,762.3
154.9	(13.8)	-	-	168.7
7,123.3	(98.6)	-	-	7,221.9
-	-	-	-	-
455.2	-	-	-	455.2
15,309.9	(594.2)	(6.9)	6.9	15,904.2

סך הכל

ליום 31 בדצמבר 2015

חשיפת אשראי ברוטו ⁽¹⁾	חשיפה המכוסה			חשיפת אשראי נטו ⁽⁴⁾
	על ידי ביטחון פיננסי ⁽²⁾	סך הכל שנגרעו	סך הכל סכומים שנוספו ⁽³⁾	
3,024.2	-	-	-	3,024.2
0.9	-	-	-	0.9
174.2	(0.9)	-	5.1	170.0
-	-	-	-	-
2,056.1	(448.9)	(5.1)	-	2,510.1
14.6	-	-	-	14.6
1,652.9	(40.0)	-	-	1,692.9
168.0	(56.8)	-	-	224.8
7,526.9	(0.1)	-	-	7,527.0
-	-	-	-	-
408.2	-	-	-	408.2
15,026.0	(546.7)	(5.1)	5.1	15,572.7

סך הכל

- (1) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לפני הפחתת סיכון אשראי.
- (2) לאחר התחשבות במקדמי ביטחון.
- (3) כולל תוספת מקדם ביטחון המתאים לחשיפת ניירות ערך שהושאלו.
- (4) לפני המרה לאשראי של רכיבים חוץ-מאזניים (לדוגמא, שיקול מסגרות לא מנוצלות כאשראי), לאחר הפחתת סיכון אשראי.

סיכון סליקה הוא הסיכון שצד נגדי לא יקיים את חלקו ולא יעביר לבנק במועד הקבוע לכך את הסכום הנדרש בעת סליקת עסקה, זאת על אף שהבנק מילא את חלקו בעסקה והעביר לצד הנגדי את התשלום. הסיכון קיים רק כאשר התמורות בעסקה לא מועברות סימולטנית. החשיפה לסיכון סליקה היא למשך זמן קצר ובדרך כלל היא תוך יומית.

סיכון צד נגדי הינו סיכון שהצד הנגדי לעסקה יהיה בכשל לפני הסליקה הסופית של תזרימי העסקה. ערך השוק של העסקה, שיכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים, תלוי למעשה בתנודות בגורמי השוק. רק במידה שהעסקה תהיה בעלת שווי הוגן חיובי לבנק והצד הנגדי יהיה בכשל - עשוי להיגרם הפסד כלכלי לבנק בעת הכשל. החשיפה לסיכון צד נגדי יכולה להיווצר במשך כל חיי העסקה.

עד לחודש ספטמבר 2007, השתמשה המערכת הבנקאית בסליקת ממסרים, בעיקר באמצעות מערכת מס"ב, בנוסף למערכת סליקת שיקים. בנוסף, החל מחודש ספטמבר 2007, החלה המערכת הבנקאית להפעיל את מערכת RTGS, שהיא מערכת לסליקת תנועות כספיות בזמן אמת. סכום התנועה המחייב העברה ב RTGS - נקבע על ידי בנק ישראל ל- 1 מיליון ש"ח. מערכות אלו מפחיתות את הסיכון בהעברות רגילות במידה משמעותית.

המקור העיקרי לחשיפת הבנק לסיכונים סליקה הינו סליקת עסקאות בנגזרים (OTC). הבנק אינו פועל מול לקוחותיו בנגזרות OTC, אלא במכשירים נגזרים הנסחרים בבורסות שונות, בהם סיכון הסליקה מזערי. הבנק חשוף לסיכונים סליקה בפעילותו עבור עצמו, ואולם היקפי הפעילות הללו אינם מהותיים. בנוסף, לבנק חשיפה לסיכונים סליקה הנובעים ממסחר בניירות ערך זרים המתבצע מול ברוקרים באמצעות תהליכי סליקה מסוג Non-DVP. היקף העסקאות אשר אינן נסלקות DVP קטן יחסית.

עיקר חשיפות הבנק לסיכון צד נגדי מתהווה מול בנקים בארץ ובחו"ל ומוסדות פיננסיים מוכרים בחו"ל בגין סליקת עסקאות בנגזרים (OTC) ומול ברוקרים ונותני שירות קסטודיאן בניירות ערך בגין סליקת עסקאות בניירות ערך זרים. מסגרות הפעילות עם מוסדות אלו מאושרות לפחות אחת לשנה בדירקטוריון הבנק כחלק ממסגרות האשראי של אותם מוסדות. בתשעת החודשים הראשונים של השנה לא התממשו סיכונים סליקה או סיכון צד נגדי בבנק.

במהלך יישום הנדבך הראשון, אימץ הבנק שיטת מדידה המבוססת על חישוב עלות השיחלוף הנוכחית על ידי שערך עסקאות לשווי השוק, והוספה של מקדם תוספת ("add-on") לסכום זה, כדי לשקף את החשיפה הפוטנציאלית העתידית למשך יתרת חיי העסקה.

הפחתת סיכון - הבנק חתם על הסכמי ISDA ועל נספחי CSA מול רוב הבנקים מולם מתבצעת הפעילות בנגזרים. הדבר מאפשר קיזוזים של העסקאות, כך שהסכום שיעבור בין הצדדים לעסקה הוא סכום החשיפה נטו, ועל ידי כך להקטין את החשיפה של כל אחד מהצדדים. נספחי CSA מסדירים העברות של כספים בין הצדדים לעסקה כל אימת שהחשיפה מגיעה להיקף מסוים שנקבע מראש, ועל-ידי כך קטנה החשיפה לצד הנגדי.

טבלה מספר 28 - פירוט חשיפות האשראי של הבנק שמקורן בנגזרים:
[נדבך 3]

ליום 31 בדצמבר 2016					
סך הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית
במיליוני ש"ח					
182.2	-	-	175.4	3.1	3.7
1.5	-	-	-	1.5	-
-	-	-	-	-	-
(160.3)	-	-	(159.4)	(0.9)	-
23.4	-	-	16.0	3.7	3.7
שוי הוגן ברוטו חיובי ערכי Add On השפעת הסכמי קיזוז ביטחון כשיר					
חשיפת אשראי, נטו					
ליום 31 בדצמבר 2015					
סך הכל	נגזרי סחורות	מתכות יקרות	נגזרי מניות	נגזרי מטבע-חוץ וזהב	נגזרי ריבית
במיליוני ש"ח					
231.9	-	-	228.6	1.9	1.4
29.4	-	-	-	21.1	8.3
-	-	-	-	-	-
(223.9)	-	-	(223.0)	(0.9)	-
37.4	-	-	5.6	22.1	9.7
שוי הוגן ברוטו חיובי ערכי Add On השפעת הסכמי קיזוז ביטחון כשיר					
חשיפת אשראי, נטו					

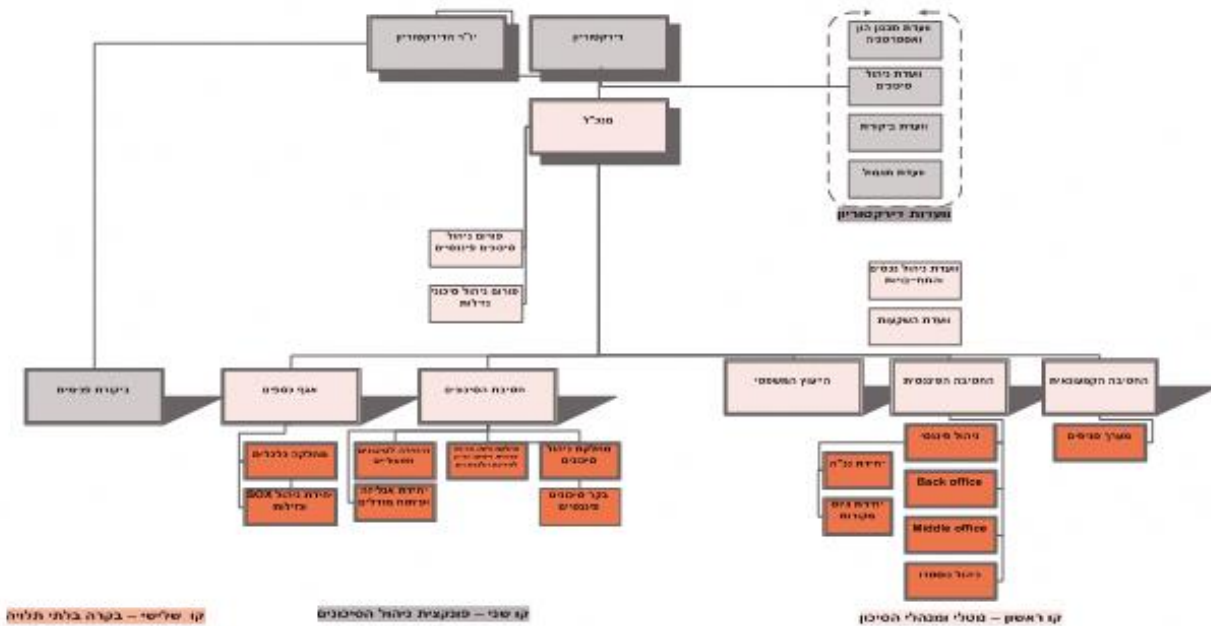
ניהול סיכוני שוק:

סיכוני שוק הם קבוצת הסיכונים אשר מהותם הינה החשיפה להפסד כתוצאה משינויים בפרמטרים שונים בשוק (פרמטרים אקסוגניים). בקבוצת סיכונים זו כלולים מספר סוגי סיכונים ספציפיים, המנוהלים בבנק באופן דומה, על בסיס, על בסיס מסגרת עבודה, מדיניות ומגבלות שקבע הדירקטוריון.

הסיכונים הנכללים במסגרת סיכוני השוק הינם:

- **סיכון ריבית** - הינו הסיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעור הריבית לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו עלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק בשל ירידה עתידית בהכנסות המימון העלולה להיגרם כתוצאה מחשיפה לריבית בכל אחד מבסיסי ההצמדה השונים.
  - **סיכון שער חליפין** – הינו החשיפה לרווחי הבנק כתוצאה משינויים בשערים של המטבעות השונים בהם הבנק פועל במסגרת עסקיו.
  - **סיכון אינפלציה** – הינו הסיכון משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר בשינויים במדד המחירים לצרכן.
  - **סיכונים אחרים** - חשיפה לשינוי של מחירים של מניות, אופציות וכו'.
- במהלך התקופה המדווחת לא חלו שינויים במבנה ו/או אופן הפעילות או התפתחויות אחרות בכל הקשור לממשל התאגידי לניהול סיכון השוק ולמדיניות ניהולו בבנק.

ממשל תאגידי לניהול הסיכונים, עמידת הסיכונים ובקרתם

הגופים המפקחים:

ועדה לניהול נכסים והתחייבויות (צוות נכסים) - מתכנסת פעמיים בשבוע, בראשות המנכ"ל, וסוקרת דיווחים במכלול הנושאים הקשורים בניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק. הוועדה מנהלת מעקב אחר עמידה ביעדי הבנק, כפי שהוגדרו בתכנית העבודה ואחר העמידה במגבלות החשיפה לסיכוני שוק, כפי שאושרו על ידי הדירקטוריון. הוועדה מקבלת החלטות אופרטיביות בנושאים שונים וקובעת מחירים ויעדי כמויות עבור כל אחת מהפעילויות העסקיות.

באחריות הוועדה המעקב השוטף אחר כל הדיווחים הקשורים לניהול הסיכונים והנזילות בבנק וניהול תיק הנוסטרו של הבנק.

פורום לניהול סיכונים פיננסיים - מתכנס באופן חודשי על-מנת לסקור את הדיווחים ביחס למצב החשיפה של הבנק לסיכוני השוק. כמו כן, דן הפורום באומדני החשיפה החודשיים ובמסמך הסיכונים (באופן רבעוני) ובסוגיות שעלו תוך כדי עבודתו של החטיבה הפיננסית, המחלקה לניהול סיכונים או הבקר ונושאים נוספים על-פי הצורך.

פורום לניהול סיכוני הנזילות - פורום בראשות מנהל החטיבה הפיננסית. הפורום מקבל סקירה של השינויים במצב ניהול הנזילות ונמסרים דיווחים שונים: דיווח על אירועי נזילות מיוחדים, דיווח על פניות מבנק ישראל, דיווח סטאטוס תיקון ליקויים - מתרגיל חירום בנזילות/ מאירועי נזילות מיוחדים/ מביקורות פנימיות וחיצוניות/ מהמלצות של הפורום.

לפירוט גופי פיקוח נוספים ראה פרק "ממשל תאגידי לניהול הסיכונים" לעיל.

נוטלי ומנהלי הסיכון – קו הגנה ראשון

מנהל חטיבה פיננסית - משמש כמנהל סיכוני שוק ונזילות ואחראי לביצוע מדיניות הבנק ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במוסדות הבנק. במסגרת תפקידיו הוא יהיה אחראי על גיבוש המלצות להנהלה, לדירקטוריון ולוועדת הדירקטוריון באשר לסוג המכשירים הפיננסיים שישמשו ליצירה ולגידור של סיכונים.

לפירוט פונקציות נוטלי ומנהלי סיכוני שוק נוספים בקו ההגנה הראשון ראה פרק "קו הגנה ראשון – נוטלי ומנהלי הסיכון" לעיל.

קו הגנה שני – פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה

חטיבת סיכונים בראשות מנהל הסיכונים הראשי - עוסקת בגיבוש מודלים להערכת החשיפה לסיכוני שוק ונזילות, פיתוח טכניקות לניהול סיכונים ותמיכה בניהול השוטף של החשיפות לסיכוני שוק. כן ממליצה החטיבה לוועדה הפנימית בנושאים הקשורים לכדאיות ניהול החשיפות תוך התחשבות במרכיבי ההכנסה הצפויה מחשיפות אלו ועלויות גידור החשיפות ובבדיקת כדאיות ורווחיות של מוצרים פיננסיים חדשים ו/או קיימים.

באחריות החטיבה לבצע את המעקב השוטף אחר עמידה במגבלות שנקבעו לחשיפות השונות.

בקר סיכונים פיננסיים - בקר הסיכונים משמש כבקר על פעילות בחדר עסקאות ניירות ערך ומט"ח, מערך הייעוץ ללקוחות בהשקעות ני"ע, השקעות הנוסטרו, עשיית שוק ופעילות עובדים בניירות ערך.

לפירוט פונקציות ניהול סיכוני שוק נוספות בקו ההגנה השני ראה פרק "קו הגנה שני – פונקציית ניהול סיכונים בלתי תלויה" לעיל.

לפירוט גופי הבקרה בקו ההגנה השלישי ראה פרק "קו הגנה שלישי – בקרה בלתי תלויה" לעיל.

האופן וההיקף של מערכות הדיווח

הבנק מנהל את סיכוניו בין השאר בעזרת מערכת ALM, המערכת חולשת על תזרימי המזומנים של הבנק, הנגזרים ממגוון פעולותיו הפיננסיות. מערכת זו מאפשרת ניהול נכסים והתחייבויות (Asset and Liability Management – ALM) ובין היתר מאפשרת כימות של סיכוני השוק על פי מתודולוגית הערך הנתון לסיכון - VaR. בנוסף המערכת מאפשרת מעקב אחר מדדי סיכון נוספים כגון: חשיפות ריבית ובסיס ומבחני קיצון (Stress Testing).

ה-VaR אומד את ההפסד המקסימאלי הצפוי לבנק בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת בטחון סטטיסטית קבועה מראש על פי תנאי השוק שנצפו בעבר. החישוב בבנק מבוצע, אחת לחודש, לתקופת החזקה של 10 ימים וברמת מובהקות של 99%. הבנק מודד את הסיכון הכולל שלו באמצעות ה-VaR של סך התיק הבנקאי וכן את החשיפה לסיכון של

התיק למסחר שלו באמצעות מערכת זו. בנוסף לניהול ובקרה באמצעות מודל ה-VaR, משתמש הבנק גם במודלים אחרים לכימות הסיכונים.

התוצאות העסקיות, השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות, ההון העצמי, תזרימי המזומנים וערך הבנק חשופים לסיכונים שוק שמקורם בתנודתיות בשיעורי הריבית, בשערי החליפין, במדד המחירים, במחירי ניירות ערך בארץ ובחו"ל ובמדדים כלכליים נוספים.

מדיניות גידור והפחתת סיכונים

מדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים של הבנק מבוססת על ניהול החשיפות לסיכוני שוק ונזילות על ידי קביעת מגבלות כמותיות. האמצעים בהם נעשה שימוש לצורך העמידה במגבלות כוללים בין השאר: קנייה ומכירה של ניירות ערך סחירים (בעיקר אגרות חוב של ממשלת ישראל), גיוס של פיקדונות לא סחירים (מלקוחות פרטיים ומוסדיים), גיוס פיקדונות סחירים ופעילות במכשירים פיננסיים נגזרים.

**טבלה מספר 29 - דרישות ההון בגין סיכוני שוק⁽¹⁾:
[נדבך 3]**

31 בדצמבר 2015			31 בדצמבר 2016			
סך בכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי	סך בכל	סיכון כללי	סיכון ספציפי	
במיליוני ש"ח						
6.3	4.5	1.8	1.3	1.3	-	סיכון ריבית
0.2	0.1	0.1	-	-	-	סיכון מניות
2.7	2.7	-	1.5	1.5	-	סיכון שער חליפין של מטבע חוץ
-	-	-	-	-	-	סיכון אופציות
9.2	7.3	1.9	2.8	2.8	0	סך הכל

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לכל תקופה, עבור נדבך 1. לפירוט לגבי יחס ההון הכולל המזערי הנדרש ראה טבלה 8 לעיל.

תיאור מפורט של סיכוני השוק אליהם חשוף התאגיד הבנקאי

סיכון הריבית הינו הסיכון הנובע מההבדל שבין רגישות הנכסים לשינויים לא צפויים בשיעור הריבית לבין רגישות זו של ההתחייבויות. שינויים אלו עלולים להביא לשחיקת ההון של הבנק בשל ירידה עתידית בהכנסות המימון העלולה להיגרם כתוצאה מחשיפה לריבית בכל אחד מבסיסי ההצמדה השונים.

לבנק קיימת חשיפה לסיכון זה בעיקר במגזר צמוד המדד, שכן חלק ניכר מהנכסים ומהתחייבויות במגזר זה, הינם בריבית קבועה לטווח ארוך. כמו כן מתקיים מעקב שוטף גם אחר החשיפה במגזר השקלי הלא צמוד בשל הגידול בהיקף הפעילות, הן בתחום האשראי וגיוס המקורות והן בתיק הנוסטרו.

במגזר המט"ח וצמוד מט"ח עיקר פעילות הבנק הינה בריבית משתנה ולטווח קצר, עם זאת בשנתיים האחרונות הבנק החל לבצע משכנתאות במט"ח בריבית קבועה (או לחילופין משתנה כל 5 שנים).

סיכון תמחור מחדש (Repricing Risk) – הינו הסיכון לתזוזה מקבילה של עקומי הריבית. הבנק בוחן בהקשר זה את החשיפה לעלייה וירידה מקבילה של עקומי הריבית (BPV) לתרחישים 1%, 2%, 3% ו-4%.

סיכון עקום תשואה (Yield Curve Risk) – בנוסף לבחינת סיכון התמחור מחדש, הבנק בוחן גם את סיכון עקום התשואה. כלומר, החשיפה במקרה שהשינוי הלא צפוי בשיעור הריבית יחול רק על חלק מסוים מעקום הריבית ועקום התשואה ישנה את צורתו. ניתוח זה כולל ניתוח של Time Buckets.

סיכון בסיס הריבית / סיכון מרווח (Spread) – מחירי גיוס של הבנק יעלו מבלי יכולת להעלות באופן מקביל את הריבית בשימושים (הן כתוצאה מתחרות והן כתוצאה מהעובדה שהאשראי ניתן לתקופה ארוכה). הסיכון הינו עלייה במרווח (Spread) הגיוסים, כלומר בעלייה במחירי הגיוס מעבר למה שתוכנן. בנוסף, קיים סיכון בסיס הריבית מפעילות בנגזרים (IRS), מכיוון שיש בפועל הבדל בין עקום ה-IRS לעקום הממשלתי.

סיכון בסיס - החשיפה לסיכון הבסיס יכולה לנבוע משינויים בשיעורי הריבית, בשערי החליפין ובקצב האינפלציה. מדיניות הבנק היא לנהל את הסיכונים הנובעים מחשיפת הבסיס באופן מבוקר, במסגרת המגבלות שקבע הדירקטוריון.

הבנק מנהל באופן שוטף את הפוזיציות במגזרי ההצמדה השונים באמצעות מגוון הכלים הפיננסיים שלרשותו, זאת תוך התחשבות בשינויים החלים בנתונים כלכליים רלוונטיים ובקרה שוטפת על הסיכונים הנובעים מחשיפה זו. המגבלות נקבעו תוך שמירה על גמישות הבנק ויכולתו לשנות את הפוזיציות השונות בתקופה קצרה בהתאם לתחזיות הכלכליות. כדי להגביל את החשיפה לסיכון זה, קבע דירקטוריון הבנק את שיעוריה המרביים בכל מגזר הצמדה.

סיכון אופציות - סיכון האופציות אליו חשוף הבנק הינו הפירעונות המוקדמים. כאמור לעיל, הבנק מנהל את סיכון הריבית בהתחשב בקצב פירעונות המוקדמים. הבנק עוקב לאורך השנים על כלל הגורמים המשפיעים על הפירעון המוקדם ובפרט על הקשר בין שיעור הריבית לפירעון המוקדם. שיעור פירעון המוקדם שנלקח עבור המודלים לחישוב סיכון הריבית נקבע על-פי ניתוח מגמות העבר ועל בסיס הנחות לגבי התפתחות עתידיות.

תיאור מדיניות התאגיד הבנקאי בניהול סיכוני שוק

[מידע אחר]

מדיניות הבנק לניהול סיכוני השוק מאושרת מידי שנה בדירקטוריון ומגדירה את מערכת המגבלות, תהליכי הפיקוח והבקרה, מתכונות הדיווח, מדרג סמכויות ואחריות של פונקציות ניהול סיכוני השוק בבנק וכן את עקרונות ניהולו. החשיפה לסיכוני השוק מוגדרת במדיניות למערכי מגבלות שונים בעיקר, במונחי VaR ותרחישי קיצון, כאשר המגבלות מתייחסות לחשיפה כלכלית, חשבונאית (רווח והפסד) והונית.

מטרת המדיניות הינה להוות תשתית לניהול סיכוני השוק בבנק, באופן שיתרום לניהול מיטבי של חשיפת הבנק להפסד בגין שינויים בפרמטרי שוק ולהציג תמונת סיכונים מייצגת למקבלי ההחלטות. ניהול הסיכון מכוון למזער, ככל האפשר, את התמשותם של סיכונים בלתי צפויים ונזקים שמקורם בנטילת סיכונים בלתי מבוקרת.

מסמך המדיניות מגדיר את מסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר על ידי הדירקטוריון ותוך הבנת פרופיל סיכון השוק של הבנק והבטחה, כי קיימת נאותות הונית התואמת פרופיל סיכון זה.

התיאבון לסיכוני שוק כפי שהוגדר במדיניות משקף את רצונו של הבנק ליטול סיכוני שוק במטרה להשיג את יעדיו האסטרטגיים.

טבלה מספר 30 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה:
[מידע אחר]

		31 בדצמבר 2016				
		מטבע חוץ ⁽¹⁾		מטבע ישראלי		
סך הכל	פריטים שאינם כספיים	אחר	דולר של ארה"ב	צמוד למדד המחירים	לא צמוד	
			במיליוני ש"ח			
2,522.0	-	28.6	75.6	-	2,417.8	נכסים
1,434.5	6.1	143.8	149.1	10.5	1,125.0	מזומנים ופיקדונות בבנקים
9,790.1	-	187.5	893.3	3,403.8	5,305.5	ניירות ערך
157.8	157.8	-	-	-	-	אשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
0.8	0.8	-	-	-	-	בניינים וציוד
151.1	-	0.3	42.5	-	108.3	נכסים בלתי מוחשיים
145.7	44.5	-	-	5.6	95.6	נכסים בגין מכשירים נגזרים
14,202.0	209.2	360.2	1,160.5	3,419.9	9,052.2	נכסים אחרים
						סך הכל נכסים
10,868.3	-	399.9	1,129.0	⁽³⁾ 1,899.7	7,439.7	התחייבויות
36.5	-	-	-	36.5	-	פיקדונות הציבור
1.1	-	-	-	-	1.1	פיקדונות מבנקים
590.4	-	-	-	175.3	415.1	פיקדונות הממשלה
1,582.1	-	-	0.3	1,153.2	428.6	ניירות ערך שהושאלו
146.7	-	0.5	39.3	-	106.9	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
168.6	44.7	0.4	12.0	-	111.5	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
13,393.7	44.7	400.8	1,180.6	3,264.7	8,502.9	התחייבויות אחרות
808.3	164.5	(40.6)	(20.1)	155.2	549.3	סך הכל התחייבויות
						הפרש
-	-	45.3	26.2	(50.0)	(21.5)	מכשירים נגזרים שאינם מגדרים⁽⁴⁾
808.3	164.5	4.7	6.1	105.2	527.8	מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
						סך הכל כללי

(1) כולל הצמדה למטבע חוץ
 (2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי הצמדה.
 (3) כולל תוכניות חסכון עם רצפה שקלית בסכום של 314.1 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.15: 324.2 מיליוני ש"ח).
 (4) אינם מגדרים גידור חשבונאי

טבלה מספר 30 - נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה: (המשך)
[מידע אחר]

סך הכל	פריטים שאינם כספיים	31 בדצמבר 2015		מטבע ישראלי		
		מטבע חוץ ⁽¹⁾		צמוד למדד המחירים	לא צמוד	
		אחר	דולר של ארה"ב במיליוני ש"ח			
2,071.9	-	28.7	134.2	-	1,909.0	נכסים
1,779.5	8.4	126.8	378.2	49.7	1,216.4	מזומנים ופיקדונות בבנקים
9,889.3	-	137.9	984.9	3,382.9	5,383.6	ניירות ערך
156.9	156.9	-	-	-	-	אשראי לציבור, נטו ⁽²⁾
1.2	1.2	-	-	-	-	בניינים וציוד
195.1	-	0.5	12.9	-	181.7	נכסים בלתי מוחשיים
125.6	45.7	-	-	5.3	74.6	נכסים בגין מכשירים נגזרים
14,219.5	212.2	293.9	1,510.2	3,437.9	8,765.3	נכסים אחרים
						סך הכל נכסים
11,019.0	-	284.9	1,526.2	2,323.6	6,884.3	התחייבויות
39.4	-	-	-	39.4	-	פיקדונות הציבור
0.8	-	-	-	-	0.8	פיקדונות מבנקים
387.3	-	-	-	107.7	279.6	פיקדונות הממשלה
1,634.8	-	-	0.3	1,143.3	491.2	ניירות ערך שהושאלו
195.2	-	-	11.6	1.9	181.7	אגרות חוב וכתבי התחייבות נדחים
159.0	59.4	0.6	15.5	-	83.5	התחייבויות בגין מכשירים נגזרים
13,435.5	59.4	285.5	1,553.6	3,615.9	7,921.1	התחייבויות אחרות
						סך הכל התחייבויות
784.0	152.8	8.4	(43.4)	(178.0)	844.2	הפרש
-	-	3.6	49.0	198.2	(250.8)	מכשירים נגזרים שאינם מגדרים
						מכשירים נגזרים (למעט אופציות)
784.0	152.8	12.0	5.6	20.2	593.4	סך הכל כללי

(1) כולל הצמדה למטבע חוץ
(2) לאחר ניכוי הפרשות להפסדי אשראי אשר יוחסו לבסיסי הצמדה.

[מידע אחר]

במסגרת ניהול פוזיציות בתיק למסחר, הבנק קבע מגבלות לניהול החשיפה. המגבלות שנקבעו לפעילות הנוסטרו כוללים הן מגבלות על גודל התיק והן מגבלות על החשיפה (VaR, תרחיש וכו'). המערכת המסחרית של הבנק (FMR) תומכת בבקרה ממוכנת בזמן אמת על מגבלות של גודל תיק. כמו כן, ניתן לעקוב באמצעות מערכת המסחר אחרי כל הפעולות ששודרו ביום המסחר (פעולות שבוצעו, פעולות שטרם בוצעו ופעולות שהתבטלו). מעקב מלא אחר מגבלות תיק הנוסטרו מתבצע בתחילת כל יום על יתרות הסגירה של יום המסחר הקודם. מעבר למעקב השוטף של מנהלי הנוסטרו, בחטיבת הסיכונים מתבצע מעקב (לפחות אחת ליום) אחר הפעולות ששודרו במערכת המסחר. באם נעשו פעולות משמעותיות מתבצעת בקרה מלאה על כל המגבלות גם במהלך יום המסחר. באחריות מנהלי הנוסטרו (הן הפנימי והן החיצוני) לעדכן את הגורמים הרלוונטיים בחטיבת הסיכונים בעת ביצוע פעולות כאמור.

התייחסות לאירועים לאחר תאריך המאזן

[מידע אחר]

לא היו אירועים חריגים בתיק למסחר לאחר תאריך המאזן.

מידע נוסף על חשיפה לסיכונים שוק ודרכי ניהולם לפי מודלים לניהול סיכונים אחר

[מידע אחר]

לבנק מערכת ALM (לניהול נכסים והתחייבויות) הכוללת בתוכה מערכת לניהול סיכונים באמצעות מודל ה-VaR. ה-VaR הוא אומדן שממדת סיכון כולל של כל התיק הנובע ממספר רב של גורמי סיכון שונים, וזאת לאחר התחשבות במתאמים ביניהם. בנוסף, הוא מוצג במונחים כספיים, דבר שהופך אותו למדד נוח להשוואה ולמעקב וידידותי מאוד. ל-VaR מספר חסרונות:

- בשימוש ברמת מובהקות של 99% מתעלמים מהפסדים שעשויים להתרחש מעבר לרמת המובהקות.
- השימוש באופק של עשרה ימי עסקים מניח, כי ניתן לגדר ולמכור את הפוזיציות, תוך עשרה ימי עסקים. במוצרים ייחודיים, בהיקפי שוק גדולים או בתקופות משבר יתכן ובעיות הנזילות בשוק לא תאפשרנה סגירה, או גידור מלא, של הפוזיציות בפרק זמן זה.
- הסימולציה ההיסטורית מניחה, כי ההתנהגות ההיסטורית של גורמי הסיכון תחזור על עצמה בעתיד, דבר שעלול לא להתקיים.
- לכן, ה-VaR איננו יכול להחליף את כל מדדי הסיכון שקדמו לו. לפיכך ה-VaR משמש כמדד נוסף במדיניות ניהול הסיכונים ולא כמדד בלעדי.

ניתן להסתכל על ה-VaR בשני אופנים - בראיה כלכלית או בראיה חשבונאית. כלומר מה ההפסד הכלכלי לשווי ההוגן של נכסי הבנק והתחייבויותיו נטו, ומנגד מה עלול להירשם בספרי הבנק. עיקר ההבדל בין שתי גישות אלו נובע מה-VaR של החשיפה לסיכון הריבית של כלל מוצרי הבנק שאינם נרשמים לפי שווי ההוגן (מרבית המוצרים למעט התיק למסחר ונגזרים). הבנק מנהל מעקב אחר ה-VaR בשתי הגישות.

בנוסף נקבעו מגבלות על ס"ה סיכונים שוק שמחושבים על-ידי תרחיש קיצון. הפרמטרים לתרחיש הקיצון מחמירים יותר ממודל ה-VaR בשני אופנים: הראשון הפרמטר הנלקח עבור כל גורם סיכון מחמיר יותר והשני בשונה למודל ה-VaR אין קיצוים מקורלציות שליליות. בדומה למגבלות על ה-VaR נקבעה מגבלה על החשיפה הכלכלית ומגבלה נפרדת על החשיפה החשבונאית. הפרמטרים לתרחיש הקיצון מפורטים להלן בפרק הנוסטרו. קיימת מגבלה נוספת על תרחיש הוני, לפיו מוגבלת החשיפה בהונו של הבנק (אף אם הפגיעה היא דרך קרן ההון) במקרה של שינויים בשוק. המגבלות להלן המבוססות על ה-VaR מוצעות במדיניות זו הינן על כלל התיק הבנקאי (קרי כל התזרימים הנובעים מנכסי הבנק ומהתחייבויותיו).

הרצת מערכת ה-ALM מתבצע אחת לחודש. הואיל והרצת המערכת לוקחת זמן רב יחסית. עם זאת, מתבצע חישוב יומי להערכת החשיפות העיקריות באמצעות ניתוח ההשפעה של השינויים בנוסטרו (שמהווים את הגורם התנדתי ביותר בחשיפה). מערכת ה-ALM עברה תיקוף מלא בשנת 2012, תיקוף נוסף מתבצע בימים אלו. בנוסף, הבנק מבצע תהליך של Back Testing לנתוני ה-VaR. תוצאות ה-Back Testing תקינות (כלומר ההסתברות להפסדים הפוטנציאליים בפועל לא חרגו

מתוצאות ה-VaR שחושבו).

טבלה מספר 31 – פירוט החשיפה במונחי VaR⁽¹⁾:
[אחר]

לתקופה שהסתיימה ב-				
31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2016		
ערך מקסימלי במהלך השנה ⁽¹⁾	סוף תקופת הדיווח	ערך מקסימלי במהלך התקופה ⁽²⁾	סוף תקופת הדיווח	
במיליוני ש"ח				
12.0	10.1	8.9	7.9	חשיפה בפועל
4.3	1.0	4.9	0.8	מזה: בתיק למסחר
20.0	20.0	20.0	18.0	מגבלת הבנק
6.0	6.0	6.0	6.0	מזה: בתיק למסחר

(1) חישוב ה-VaR כלכלי הסטורי ומבוסס על 2,000 תצפיות, ברמת מובהקות של 99% ולתקופת אחזקה של 10 ימים.
(2) סופי חודש במהלך התקופה.

סיכון תפעולי מוגדר כסיכון להפסד כתוצאה מאי נאותות או כשל של תהליכים פנימיים, אנשים, מערכות, או אירועים חיצוניים. ככלל, הגדרת הסיכון התפעולי כוללת סיכונים משפטיים וכן סיכונים מעילה והונאה אך היא אינה כוללת סיכונים אסטרטגיים או סיכונים מוניטין.

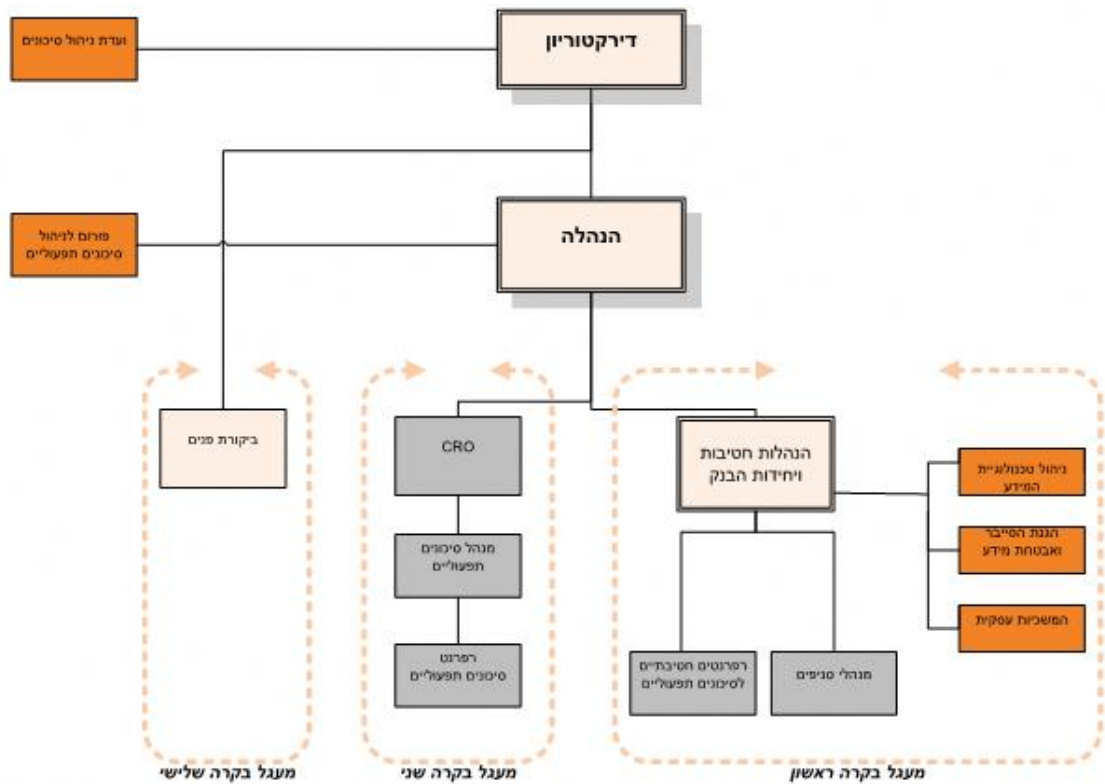
הסיכונים התפעוליים שונים מהסיכונים הבנקאיים האחרים, בהיותם סיכונים פסיביים, שאינם מקושרים ישירות לפעילות המניבה תגמול צפוי, אלא קיימים כחלק טבעי מפעילות הבנק. סיכונים תפעוליים גלומים בכל תהליכי העבודה בארגון, בשל מגוון הפעילויות שבו, בהיות הארגון בעל נכסים, מפעיל מערכות מידע, ובהתקיים קשר עם לקוחות, עובדים וספקים. המרכיבים המהותיים הנדרשים למסגרת עבודה אפקטיבית של ניהול סיכונים תפעוליים בתאגידים בנקאיים הם:

- אסטרטגיות ברורות
- פיקוח ע"י הדירקטוריון וההנהלה הבכירה
- תרבות ארגונית מוכוונת סיכונים תפעוליים
- תרבות בקרה פנימית) לרבות תחומי אחריות ברורים והפרדת תפקידים
- דיווח פנימי אפקטיבי
- תכניות להמשכיות עסקית

בלב ניהול הסיכונים התפעוליים עומד התהליך המתמשך של זיהוי, הערכה, מדידה, ניטור, דיווח ובקרה/הפחתה של הסיכונים. יש ליישם תהליך זה עבור כל המוצרים, הפעילויות, המערכות והתהליכים. בנוסף, יש להבטיח, שלפני הפעלת מוצרים, פעילויות, מערכות ותהליכים חדשים, הסיכונים התפעוליים הגלומים בהם יהיו נתונים לנוהלי הערכה והפחתה נאותים.

ממשל תאגידי לניהול הסיכון התפעולי
להלן תרשים מסגרת ניהול הסיכון התפעולי בבנק

האחריות המרכזית לניהול הסיכונים התפעוליים מוטלת על הנהלות החטיבות ויחידות הבנק, (Risk Owners), יחד עם זאת, כל עובד בארגון מודע באופן תמידי למידת אחריותו לזיהוי סיכונים ולביצוע הבקורות הדרושות. יצירת תרבות ארגונית המדגישה את חשיבות ניהול הסיכון התפעולי תוך הטמעת סטנדרטים גבוהים של התנהגות אתית, הכרחית לצורך ניהול אפקטיבי של הסיכון התפעולי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה מעורבים באופן פעיל בפיקוח על מסגרת תהליך ניהול הסיכונים התפעוליים.

הנהלת הבנק מקיימת דיון שנתי לאישור ותיקוף מדיניות ניהול הסיכון התפעולי. הנהלת הבנק מקיימת בנוסף דיון רבעוני או מקבלת דיווח בהתאם לצורך, בנושאים הבאים: דיון באירועי הפסד בגין כשל תפעולי שהתרחשו במהלך תקופת הדיווח, שינויים במפת הסיכונים התפעוליים של הבנק, סקירת הסיכונים תוך דגש על מוקדי סיכון, סיכונים במוצרים ומערכות חדשות.

הפורום לניהול סיכונים תפעוליים, בראשות המנכ"ל, דן במדיניות ניהול הסיכונים התפעוליים של הבנק לפני הגשתה להנהלה ולדירקטוריון, באישור מוצרים ותהליכים חדשים מהותיים, באישור נוהלי עבודה רלוונטיים הנוגעים לסיכון התפעולי, במעקב אחר יישום ממצאי ביקורת שונים בתחום מעילות והונאות, בפרופיל הסיכון, בסובלנות הסיכון, באופן ובאיכות ניהול הסיכונים והבקורות, בהלימות ההון. הפורום יתכנס אחת לרבעון או במידת הצורך בתכיפות מידית.

לפירוט גופי פיקוח נוספים ראה פרק "ממשל תאגידי לניהול הסיכונים" לעיל.

שלושת קווי הגנה לשם ממשל תאגידי נאות בתחום ניהול הסיכונים התפעוליים הינם:

קו ההגנה הראשון - הנהלות היחידות העסקיות, אשר אחראיות לניהול הסיכונים המובנים במוצרים, בפעילויות, בתהליכים ובמערכות הנתונות לאחריותם:

מנהל חטיבת המשאבים - במסגרת תפקידו אחראי בנוסף לניהול הסיכונים התפעוליים במחלקות ויחידות הבנק שתחת ניהולו, לניהול סיכוני טכנולוגית המידע. **מערך עורפי** - המערך העורפי אחראי על ביצוע פעולות בנקאיות משלימות לפעילות הסניפים כגון בחינת תיקי משכנתאות לפני אישורן או כבקרה לאחר אישורן, טיפול במשכנתאות לאורך חייהן כולל סילוקן, טיפול בפעילויות אחוריות בכרטיסי אשראי וכן כל הפעילות המשלימה בעו"ש, עיקולים ופעילות בנקאית אחרת. הבנק, כחלק מתמיכה במימוש האסטרטגיה להרחבת הפעילות הקמעונאית, מוסטות פעילויות המבוצעות כיום בסניפים למערך העורפי. באמצעות כך יוצמזמו הסיכונים, התייעלו תהליכי עבודה הנובעים מהתמחות ותיווצר אחידות בתהליכי עבודה, ביכולת לבקר תהליכים ולשמור על סטנדרט קבוע בפעולות התפעוליות המטופלות במערך.

קו ההגנה השני – פונקציית ניהול סיכון תפעולי תאגידית בלתי-תלויה: החטיבה לניהול סיכונים ובתוך כך - היחידה לניהול סיכונים תפעוליים פונקציה זו משלימה את פעילות ניהול הסיכון התפעולי של קווי העסקים. לפונקציה יהיה מבנה דיווח בלתי תלוי בקווי העסקים בהם קיים סיכון, והיא תהיה אחראית לתכנון, תחזוקה ופיתוח שוטף של מסגרת ניהול הסיכון התפעולי בבנק. כמו כן קו ההגנה השני כולל גם את הציות, הייעוץ המשפטי, ותהליך ה-SOX המתקיים באגף הכספים:

היחידה לניהול סיכונים תפעוליים - מנהל היחידה משמש כמנהל הסיכונים התפעוליים (לרבות סיכוני מעילות והונאות) ובמסגרת זו הוא אחראי לביצוע מדיניות הבנק ולגיבוש מסגרת עבודה כוללת לניהול סיכון זה ואישורה במוסדות הבנק, מסגרת זו כוללת: תכנון, ביצוע ועדכון של מתודולוגיה לניהול הסיכונים התפעוליים, ביצוע סקרי סיכונים תפעוליים לרבות סקרי מעילות והונאות, הגדרת תהליכי הדיווח לגורמי הניהול השונים, אתגור אופן ניהול הסיכונים התפעוליים ביחידות הבנק ומעקב אחר ביצוע תוכניות להפחתת הסיכון, לרבות אתגור אופן ניהול סיכוני המשכיות עסקית, הגנת הסייבר ואבטחת מידע וטכנולוגית המידע, הנחייה מקצועית של הגורמים השונים, מינוי רפרנטים חטיבתיים לניהול סיכונים תפעוליים והנחייתם, קבלת דיווחים על אירועי כשל ושותפות בתהליכי הפקת לקחים עבור אירועי כשל מהותיים ורוחביים, יצירת מסגרת לדיווח על פרופיל הסיכון התפעולי לדירקטוריון ולהנהלה.

רפרנט חטיבתי לסיכון תפעולי

רפרנט חטיבתי לסיכונים תפעוליים אחראי להטמיע ולשפר את ניהול הסיכון התפעולי בחטיבתו והוא כפוף מקצועית בנושא זה למנהל הסיכונים התפעוליים. תפקידיו הם: סיוע בהכנת תכנית עבודה שנתית לניהול הסיכון התפעולי לרבות תכנית להפחתת הסיכונים התפעוליים הקיימים בפעילות החטיבה ופיקוח על יישום התוכנית לפי הלו"ז, זיהוי והערכה של הסיכונים והבקורות בתהליכים עסקיים ותפעוליים מהותיים חדשים בחטיבה, שמירה על עדכניות מפת הסיכונים התפעוליים של החטיבה, דיווח על אירועי הפסד וכמעט הפסד למאגר האירועים של הבנק, הנעת תהליך מובנה של הפקת לקחים בגין אירועים, דיווח סטטוס תקופתי למנהלי חטיבות – חשיפות עיקריות, ביצוע תוכנית הפחתה, אירועים שהיו.

קו ההגנה השלישי – הביקורת הפנימית, המבצעת סקירה בלתי תלויה של הבקורות, ואתגור התהליכים והמערכות לניהול סיכון

תפעולי בבנק. מבצעי הסקירה והאתגור לא יהיו מעורבים בפיתוח, יישום ותפעול המסגרת. קיימות פונקציות נוספות, הממלאות תפקיד בניהול הסיכונים התפעולי. פונקציות אילו הכוללות, בין היתר - את הייעוץ המשפטי, אגף הכספים, קצין ציות, מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, מנהל טכנולוגית המידע, מנהל המשכיות עסקית-אחראיות לניהול הסיכון התפעולי בתחומן, וזאת תוך תיאום ושיתוף פעולה עם החטיבה לניהול סיכונים, היחידה לניהול סיכונים תפעוליים.

סיכוני טכנולוגיות מידע

טכנולוגיית המידע הינה מרכיב מרכזי בתפעול ובניהול התקין של הבנק לאור היותו של המידע, על כל היבטיו והשלכותיו בעל השפעה מכרעת על יציבותו והתפתחותו. סיכוני טכנולוגיית המידע חלים על תפעול מערכות מידע בייצור, תהליכי טכנולוגיית מידע רוחביים ופעילויות חדשות (פרויקטים ומערכות).

מנהל טכנולוגיית המידע - מנהל חטיבת המשאבים מוגדר כמנהל טכנולוגיית המידע של הבנק. אגף מחשוב מהווה קו הגנה ראשון בתהליך ניהול סיכונים טכנולוגית המידע, ומנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע מהווה קו ראשון לנושא אבטחת מידע. ניהול סיכונים טכנולוגיות המידע מתבצע בהתאם לעקרונות וכללי ניהול הסיכון התפעולי מתוקף הוראת ניהול בנקאי תקין 357, הערכת סיכונים של מערך טכנולוגית המידע מתבצעת ע"י אגף מחשוב. הערכה זו מתייחסת למכלול הסיכונים הפוטנציאליים הקשורים בניהול מערך טכנולוגית המידע, לרבות: משתמשי המערכות הפנימיים והחיצוניים, סביבת המערכות, פעילות המערכות והשלכותיה על עסקי הבנק, רגישות המידע ומיקור חוץ. טרם יישום מערכות וטכנולוגיות חדשות מתבצעת הערכת סיכונים מקיפה.

הגנת הסייבר ואבטחת מידע

בשנים האחרונות התרבו סיכונים סייבר בארץ ובעולם והבנק משקיע משאבים רבים להגנת משאבי הבנק מפני סיכונים אלה ופועל עפ"י הנחיות בנק ישראל תוך סיוע של יועצים חיצוניים.

הסיכון מנוהל בקו ראשון ביחידת הגנת הסייבר ואבטחת מידע, אשר פועלת על פי נהלים סדורים תוך שימוש במערכות מידע ייעודיות להפחתת הסיכון וניטורו. קימת הפרדת אנשי אבטחת מידע מאנשי התשתיות. הבנק פועל באופן תמידי להפחתת סיכונים סייבר ומשקיע משאבים רבים בתחום של הגנת הסייבר ואבטחת המידע החל מהטמעה של מוצרי אבטחת מידע, ביצוע בקורות, ביצוע סקרי סיכונים, סקרי אבטחה וחדירות ועוד. כל מוצר חדש או שינוי בתהליך/ פעילות/ מוצר קיים עובר בדיקות מקיפות של אבטחת מידע טרם יישומו.

המשכיות עסקית

ניהול המשכיות עסקית, מהווה מרכיב משמעותי בניהול הסיכון התפעולי. זוהי מסגרת עבודה מקיפה הכוללת מדיניות, נהלי עבודה בתחומי התשתית, ממשל תאגידי וניהול הסיכונים שתכליתם להבטיח הספקת שירותים בנקאיים מרכזיים חרף התממשותם של אירועים הגורמים לשיבושים תפעוליים חמורים במערכותיהם ובפעילותם. יחידת OCIO בחטיבת המשאבים אחראית על בניית מסגרת העבודה הכוללת בנושא ויישומה. מנהלת היחידה משמשת כמנהלת המשכיות עסקית של הבנק. היחידה מהווה קו הגנה ראשון.

הפעילות בנושא מתבצעת על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 355 של בנק ישראל – ניהול המשכיות עסקית. הפעילות כוללת, בין השאר, עדכון שוטף של נהלי עבודה בשעת חירום, ווידוא הקמת ואחזקת מערכות גיבוי לשם הבטחת המשכיות עסקית של הבנק, בצוע תרגולים לפעילות הבנק במצב חירום.

הקצאת הון בגין סיכונים תפעוליים נועדה לשמש כרית ספיגה עבור הסיכונים הבלתי צפויים.

ההון הרגולטורי מחושב לפי הגישה הסטנדרטית של באזל הוא מבוסס על:

- חישוב "הכנסה שנתית גולמית" – היתרה הממוצעת של 12 רבעונים קודמים, במונחים שנתיים.
- רכיבי ההכנסה הנלקחים בחשבון עפ"י נהל בנקאי תקין 206 – מדידה והלימות הון – סיכון תפעולי.
- ההון מחושב כ- 12%-18% מההכנסה השנתית הגולמית הממוצעת, בהתאם לקו העסקים.
- חישוב ההון באחריות אגף עסקים.

כדי לאתגר ולתקף את ההון הרגולטורי שהבנק מחזיק בגין סיכונים תפעוליים מבצעת יחידת סיכונים תפעוליים אחת לשנה, במסגרת תהליך ה-ICAAP, הערכת ההון הנדרש לפי פוטנציאל הסיכון אשר מוערך בהתאם למפת הסיכונים התפעוליים של הבנק ותרחישי קיצון תפעוליים.

ביטוח

הבנק רכש מידי שנה ביטוח נושאי משרה ואחריות מקצועית וכן ביטוח נכסים (ביטוח אלמנטארי).

פוליסת הביטוח הבנקאית נותנת מענה לנושאים העיקריים הבאים: סיכונים הונאה חיצונית ופנימית (מעילה), מקרי גניבת כספים ורכוש יקר, נזק פיננסי כתוצאה מזיוף מסמכים כגון: שיקים, שטרי חליפין, אישורי הפקדה, מכתבי אשראי, מכתבי ערבות, שטרי משכנתא ועוד, נזקים כתוצאה מפשעי מחשב לרבות חדירה של גורם עוין למערכות המחשב של הבנק, נזקים לנכסים פיסיים.

נזקים פיננסיים שנגרמים ללקוחות או צד שלישי עקב כשל חומרה או תוכנה. השנה רכש הבנק ביטוח סייבר אשר מקנה כיסוי ביטוחי מורחב לנזקים בגין פשעי מחשב ולכשלים בתחום הטכנולוגי.

פוזיציות במניות בתיק הבנקאי [נדבך 3]

למעט מסגרת מצומצמת שקבע הדירקטוריון לתעודות סל על מניות בתיק הזמין, בבנק אין הן מסגרת והן אחזקה בפועל במניות בתיק הבנקאי.

טבלה מספר 32 - היתרה המאזנית של ההשקעות במניות בתיק הבנקאי ושווין ההוגן של השקעות אלו: [נדבך 3]

31 בדצמבר 2016				
שווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	עלות	הערך במאזן
6.1	-	0.4	5.7	6.1

מניות של אחרים

31 בדצמבר 2015				
שווי הוגן	הפסדים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	רווחים שטרם הוכרו מהתאמות לשווי הוגן	עלות	הערך במאזן
7.7	0.1	-	7.8	7.7

מניות של אחרים

* לפרטים נוספים ראה ביאור 4 בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016.

טבלה מספר 33 - השקעות הבנק במניות בתיק הבנקאי ודרישות ההון בגינן*:
[נדבך 3]

31 בדצמבר 2015		31 בדצמבר 2016		
דרישות הון ⁽²⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	דרישות הון ⁽¹⁾	ערך במאזן ושווי הוגן	
במיליוני ש"ח				
0.2	0.8	-	-	השקעות המסווגות בתיק למסחר ⁽³⁾
1.4	7.7	1.2	6.1	השקעות המסווגות בתיק הזמין למכירה
1.6	8.5	1.2	6.1	סך הכל השקעות במניות
0.4	2.6	-	-	מזה: נסחר בבורסה
1.1	5.9	1.2	6.1	מוחזק באופן פרטי
(0.0)	(0.1)	0.1	0.4	רווחים שטרם מומשו הכלולים בהון הפיקוחי

* לפירוט ראה ביאור 12 [בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016](#).

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים בשיעור של 13.3% ליום 31 בדצמבר 2016 ובשיעור של 12.8% ליום 31 בדצמבר 2016. יחס ההון הכולל המזערי הנדרש מיום 1 בינואר 2015 הינו 12.5%. ליחס זה, החל מיום 1 בינואר 2015 מתווספת דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור למועד הדיווח. דרישה זו מיושמת בהדרגה, על פני שמונה רבעונים, עד ליום 1 בינואר 2017. בהתאם לכך, יחס ההון הכולל המזערי שיידרש על ידי המפקח על הבנקים ליום 1 בינואר 2017, לפי נתוני מועד הדיווח, הינו 13.4%.

(2) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי המפקח על הבנקים בשיעור של 12.5%.

(3) כולל הקצאת הון בגין סיכון שוק ספציפי וסיכון שוק כללי.

סיכון ריבית בתיק הבנקאי [נדבך 3]

סיכון הריבית בתיק הבנקאי מנוהל במסגרת ניהול של סך סיכוני השוק בכלל וסיכוני הריבית בפרט. בנוסף דירקטוריון הבנק קבע מגבלות ספציפיות לחשיפה לסיכון ריבית בתיק הבנקאי. לפירוט אופן ניהול סיכון הריבית, ראה פרק סיכון שוק לעיל.

טבלה מספר 34 - רגישות הון הבנק לשינויים במקביל בעקומי הריבית (השינוי התאורטי בשווי הכלכלי כתוצאה מהתרחיש):

[נדבך 3]

בטבלה להלן מוצג ניתוח רגישות השווי הכלכלי של הבנק לשינויים בעקומי הריבית, המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בעקום ריבית שאינו מביא בחשבון את מרווח סיכון האשראי של הצד הנגדי ותוך שימוש במודלים פנימיים לגבי חלק מהמוצרים. זאת בשונה מחישוב שווי הוגן המבוסס, בין השאר, על היוון תזרימי המזומנים הצפויים בשיעורי הריבית המשקפים את רמות הסיכון, כמקובל בדוחות הכספיים, וללא מודלים פנימיים בחלק מהמוצרים.

מינימום בתקופה		מקסימום בתקופה		31 בדצמבר 2016	
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%

במיליוני ש"ח

(13.7)	(9.7)	11.2	12.9	10.0	(8.4)
(0.2)	(17.7)	20.3	1.5	3.2	(1.5)
(6.4)	(2.1)	1.7	5.5	1.6	(2.0)
(10.6)	(19.6)	22.8	10.9	14.8	(11.8)
(11.0)	(18.4)	21.7	11.1	14.4	(11.5)
(3.4)	(3.3)	4.1	3.0	0.4	(0.3)

תרחיש

תזוזה בריבית צמודה למדד:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריבית לא-צמודה:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריביות בסך מגזרים:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
מזה: בתיק הבנקאי
בתיק למסחר

מינימום בשנת 2015		מקסימום בשנת 2015		31 בדצמבר 2015	
ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%	ירידה 1%	עלייה 1%

במיליוני ש"ח

(18.5)	(4.3)	3.8	17.7	(16.0)	15.2
(13.5)	(16.1)	18.9	12.0	18.9	(16.1)
(0.7)	(9.2)	11.1	0.2	0.8	(1.0)
0.0	(12.3)	15.2	0.2	3.7	(1.8)
0.0	(10.7)	12.1	0.2	1.0	(0.0)
0.0	(1.8)	3.2	0.5	2.7	(1.8)

תרחיש

תזוזה בריבית צמודה למדד:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריבית לא-צמודה:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריביות במטבע-חוץ:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
תזוזה בריביות בסך מגזרים:
סך כל תיק בנקאי ולמסחר
מזה: בתיק הבנקאי
בתיק למסחר

סיכונים מובילים ומתפתחים

זיהוי גורמי סיכון מובילים ומתפתחים

בהתאם למסמכי מדיניות ניהול הסיכונים השונים של הבנק ולהוראות ניהול בנקאי תקין של בנק ישראל, מבוצע ניטור שוטף אחר הסיכונים אליהם חשוף הבנק. ניטור זה נועד להבטיח היערכות מתאימה לניהול הסיכון, מניעת התממשותו וניטור הימצאות הבנק בתחום המגבלות שנקבעו על ידי הדירקטוריון ובנק ישראל. בנוסף, הבנק מבצע מעקב הדוק אחר ההתפתחויות בשווקים הפיננסיים, בנתונים מאקרו כלכליים וברגולציה וחקיקה שחלות או עשויים לחול או להשפיע על הבנק, ואשר יחד עם האסטרטגיה העסקית ותמהיל הפעילות הקיים עשויים לחשוף את הבנק לסיכונים משמעותיים. בטיפול בסיכונים שזוהו, הבנק מבחין, בין היתר, בין הסיכונים המובילים לבין הסיכונים המתפתחים אשר מזהים באופן הבא:

- **סיכון מוביל** - מייצג גורם סיכון משמעותי אליו חשוף הבנק בעקבות הפעילות הנוכחית שלו או ההסכמים שהבנק צד להם אשר מידת החשיפה של הבנק אליו מדורגת, בהתאם למדיניות הבנק, כחשיפה ברמה "בינונית" או חמורה יותר. לפירוט בדבר הסיכונים ודירוג מידת החשיפה/השפעה על הבנק ראה [דוח הדירקטוריון וההנהלה לדוח כספי לשנת 2016](#).
- **סיכון מתפתח** - הינו סיכון אשר קיימת אי ודאות בקשר להתממשותו. עם זאת, סיכון זה יקבל תשומת לב מיוחדת של הנהלת הבנק בהתוויית האסטרטגיה העסקית ומסגרת ניהול הסיכון המתאימה. במהלך התקופה לא חלו שינויים מהותיים בסיכונים המתפתחים ומובילים בבנק. באשר להמלצות ועדת שטרומ ראה פרק 2.1 "מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים" [בדוחות הכספיים ליום 31 בדצמבר 2016](#).

טבלה מספר 35 - ריכוז הסיכונים המתפתחים בבנק

הסיכון	תיאור הסיכון
סיכון רגולטורי	השלכות הרגולציה בכל הקשור להטלת מגבלות משמעותיות על פעילות הבנק והצבת דרישות מכבידות נוספות
סיכון צינת	סיכון הציות הינו סיכון שעל תאגיד תוטל סנקציה חוקית או רגולטורית, הפסד פיננסי מהותי או פגיעה במוניטין כתוצאה מכישלון שלו לציית לחוקים, תקנות, הוראות הרגולציה, הנהלים הפנימיים והקוד האתי.
סיכון סייבר	אפשרות תקיפת הסייבר על מערכות IT של הבנק ואתרי הבנק
סיכון מקרו-כלכלי וסיכון משקי	סיכון שהבנק עשוי להיות מושפע ממנו בעקבות הרעה בנתונים מקרו כלכליים בישראל וסיכונים משקיים אחרים ובעיקר בגין שיעורי האבטלה.

תיאור הסיכונים המתפתחים וניהולם

- **סיכון רגולטורי:** בשנים האחרונות גובשו מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בין היתר, יישום הוראות באזל 3, הטלת מגבלות על מתן הלוואות לדיור ודרישות בנוגע ליחס המינוף של הבנק. דרישות נוספות או לחילופין הקשחת הדרישות הקיימות בתחומים אלה עלולות להוות מגבלה אפקטיבית במידה ויפעלו באופן נוקשה על הבנק ועשויים להקשות להוציא אל הפועל את האסטרטגיה העסקית של הבנק.
- הבנק מנהל את הפעילות העסקית במסגרת תכנון הון המותאם בהתאם לדרישות הפיקוח תוך שמירה על יעדי הון מעבר לדרישה המזערית הנדרשת. במקביל, פועל הבנק ליישום כלים להפחתת נכסי הסיכון, שיפור פרקטיקות ניהול הסיכונים ולהפחתת דרישות ההון.
- בנוסף, קיימות יוזמות של הפיקוח על הבנקים שמטרתן, בין היתר, הגברת התחרותיות והתייעלות תפעולית במערכת הבנקאית בישראל. היוזמות והמגמות הרגולטוריות עשויות להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד השפעתן על הבנק.
- **סיכון ציות:** המשך מגמת הטלת קנסות ועיצומים על בנקים בהקשר להפרות של הנחיות רגולטוריות, כגון בדבר סיוע בהעלמות מס ומניעת מימון טרור והלבנת הון מהווה מוקד תשומת הלב של הנהלת הבנק בכל הקשור למאמץ מתמשך של הבנק בחיזוק הפרקטיקות לניהול סיכונים אלה ומניעתם. בנוסף, הבנק מקדיש תשומת לב מוגברת לסיכון ההולך ומתגבש בכל הקשור ליחסי בנק-לקוח ופרקטיקות של פניה יזומה ללקוחות ומתן שירות ללקוח (conduct risk). לבנק פונקציית ציות אשר אמונה לפעול למניעה וניהול סיכונים אלה בעקביות עם מדיניות ממשל תאגידי של הבנק ובהתאם להוראות הפיקוח על הבנקים והנחיותיו.
- **סיכון סייבר:** הבנק, כמו יתר הבנקים במערכת הבנקאית בישראל חשופים להתקפות סייבר ותקריות קיברנטיות. זהו אחד הסיכונים הלא פיננסיים המהותיים אליהם חשופים הבנקים בשל אפשרות תקיפת הסייבר על מערכות IT של הבנק ואתרי הבנק, אשר עשויה לגרום לפגיעה ביכולת להמשיך לספק שירות או לגרום עיכוב במתן שירות, גניבת נתוני הלקוחות ופגיעה במוניטין הבנק. הנזקים בגין אירועים אלה עשויים להיות גם חשיפת הבנק לתביעות משפטיות ו/או פגיעה בבסיס הלקוחות.
- **סיכון מאקרו כלכלי וסיכון משקי:** פעילות הבנק תלויה בעיקר בסביבה העסקית ומקרו-כלכלית בישראל. מצב הכלכלה בישראל, מצב המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור וכפועל יוצא רמת ההכנסה של משקי הבית ושיעור האבטלה הם גורמי הסיכון המרכזיים לאיכות תיק האשראי בבנקים שפועלים באשראי קמעונאי ואשראי לדיור. בשלב זה הבנק סבור שלא נשקף סיכון משמעותי, זאת לאור מדדים מקרו-כלכליים טובים של ישראל. עם זאת, התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק ומודלים לביצוע תרחישי קיצון, מביאים בחשבון, בזירות המתחייבת את הסיכונים שעדיין קיימים בכלכלה במשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי ביצועים לתכנון הון שמרני וזהיר וכן בין שיקולי תשואה לסיכון.

הגנת סייבר ואבטחת מידע

בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 361, קיים בבנק מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע, הכפוף למנהל חטיבת המשאבים. באחריות מנהל אבטחת המידע להמליץ על מדיניות אבטחת המידע ולהביאה לאישור מוסדות הבנק, לפתח תכנית אבטחת מידע, לעקוב אחר יישומה וכן לטפל באירועים חריגים בתחום אבטחת מידע.

ניהול סיכוני אבטחת מידע תומך במענה לאיומים ולסיכונים ובשמירה על נכסי המידע ומערכות טכנולוגיית המידע של הבנק. בשנתיים האחרונות הורחבה משמעותית בבנק היערכות בתחום אבטחת המידע נוכח התגברות האיומים ומתקפות טרור קיברנטי בעולם. הבנק רכש כלים מיכוניים לניטור אבטחת מידע ואף הגדיל את מספר העובדים ביחידת אבטחת מידע. כל מערכת חדשה או תהליך/מוצר חדש הרלבנטי ל-IT עובר בחינה של מנהל אבטחת מידע, כולל סקרי חדירות – ולא מתבצעת הפעלת המוצר טרם אישור מנהל אבטחת המידע.

מנהל הגנת הסייבר ואבטחת מידע כפוף למנהל חטיבת המשאבים ומהווה חלק מקו הגנה ראשון. תפקידו של מנהל הגנת הסייבר הנו לממש את מערך אבטחת המידע, לקבוע תהליכים ובקורות למניעת נזקים לשלמות ו/או נכונות, סודיות וזמינות המידע ולהגדיר עקרונות אשר ישמשו כבסיס לפיתוח, ליישום, להטמעה ולקיום בקורות, נהלים ומנגנוני אבטחת מידע בטכנולוגיות המידע המשמשות את הבנק, תפקידו של מנהל הגנת הסייבר ואבטחת המידע הינו לקבוע תהליכים ובקורות למניעת פגיעה בנכסי הבנק, דרך או באמצעות רכיבים במרחב הסייבר, תוך הרחבה והעמקה של יכולות ההתמודדות של מערך אבטחת המידע הכולל משימות, כלים, טכנולוגיות, תהליכים ובקורות שמטרתם לנהל את סיכוני הסייבר בבנק ירושלים. מנהל הגנת הסייבר אחראי על יישום מדיניות הגנת הסייבר, בין היתר, באמצעות תכלול הפעילות המבוצעת על ידי גורמים רלוונטיים אחרים בבנק בהתאם לתחומי אחריותם. בנוסף, רשאי מנהל הגנת הסייבר ואבטחת המידע להסתייע בגופים חיצוניים ככל שידרשו.

מנהל הגנת הסייבר ינחה גופים משיקים בבנק, הרלבנטיים למערך הגנת הסייבר דוגמת קווי העסקים, אבטחת מידע, מערכות מידע, אבטחה פיזית, המשכיות עסקית, משאבי אנוש, מעילות והונאות, דוברות, רכש יעוץ משפטי וכדומה. מנהל הגנת הסייבר יהיה אחראי להגדרת האיומים ולהערכת ההסתברות להתרחשות אירוע סייבר בבנק ולאישורם בהנהלה. באחריות מנהל ההגנה בסייבר, יחד עם גורמים רלבנטיים בבנק, טכנולוגיים ועסקיים, לבצע ניתוח והערה של רמות הסיכון המובנה בפעילות, את הבקורות הנדרשות ובהתאם, את רמות הסיכון השיורי והחשיפות לאיומי סייבר בבנק. מנהל הגנת הסייבר ירכז את תכנית העבודה לצמצום סיכוני הסייבר ויעקוב אחר יישום וניטור תוכנית זו. האחריות על תכנון מפורט ויישום של הבקורות הינה של כל אחד מן הגופים המעורבים לרבות אגף המחשוב, מחלקת לוגיסטיקה ובטחון, משאבי אנוש, המשכיות עסקית, מחלקת לוגיסטיקה ובטחון. מנהל הגנת הסייבר יהיה אחראי על העלאת המודעות לאיומי הסייבר וההתמודדות עמם בקרב עובדים, ספקים, שותפים ולקוחות הבנק.

ייזום וביצוע תרגולים להבטחת מוכנות הבנק להתמודדות עם אירועי סייבר. הגדרת פרמטרים לבקרת אירועי סייבר חריגים אודותיהם יש לספק התראה לחברי ההנהלה, לרבות בזמן התרחשות האירוע בפועל.

ניתוח אירועי סייבר משמעותיים בישראל ובעולם, הפקת לקחים לבנק ויישום המסקנות הרלוונטיות. ריכוז הטיפול באירועי סייבר בעת התרחשותם וביצוע הפקת לקחים לאחר סיום הטיפול בהם. אחראי על ביצוע סקר בטיחות לגבי מערכות, תהליכים ושירותים חיוניים המוגדרים בעלי סיכון גבוה כאשר חלים שינויים משמעותיים במערכות, תהליכים, ושירותים חיוניים או בסביבה הטכנולוגית בה המערכות פועלות, ולפחות אחת ל-18 חודשים. מערכות חדשות ילוו ע"י הגנת הסייבר ואבטחת מידע ליישום האבטחה, וייעברו מבדק חדירה לקראת הכנסתן לייצור. קווי דיווח ואחריות דיווחית:

- הצגת תוכנית עבודה שנתית בוועדת הדירקטוריון לניהול סיכונים.
- ארועי סייבר ואימי סייבר ואבטחת מידע ידווחו ליחידה לניהול סיכונים תפעוליים בהתאם לנוהל דיווח אירועים.
- פעילויות שבוצעו לניהול סיכוני סייבר ואבטחת מידע, כולל ממצאי מבחני חדירה שבוצעו ברבעון הנסקר, אירועי הפסד או כמעט הפסד ופעילויות להפחתת הסיכון ידווחו אחת לרבעון במסגרת מסמך הסיכונים לסיכונים תפעוליים המועבר לדירקטוריון.

סיכון רגולטורי

הסיכון הרגולטורי הינו סיכון להפסד הנובע מהוראות חקיקה או הוראות פיקוח חדשות, אשר גורמות לשינויים בסביבה העסקית של הבנק ובעקבותיהן נדרש הבנק לשנות התנהלות בנושא מסוים. שינויים אלו עלולים להשפיע על יכולתו של הבנק להציע שירותים בנקאיים מסוימים ללקוחותיו, או לחיובו לבצע השקעות טכנולוגיות ואחרות בעלות ניכרת. בכל אחד מתחומי העסקים אותם מנהל הבנק והשירותים אותם הוא נותן ללקוחותיו, עשוי להתממש הסיכון והרגולטורי, כתוצאה מכל אחד מהגורמים השונים המפורטים לעיל.

- פעילות הבנק בתחומי הפעילות השונים כפופה לרגולציה רבה, הן בהיותו תאגיד בנקאי, הן בהיותו חברה ציבורית, חבר בורסה, או חברה בכלל ובהיותו מצוי תחת פיקוח הדוק של הפיקוח על הבנקים, רשות ני"ע ועוד.
- הסביבה הרגולטורית דינאמית, ונתונה לשינויים רבים.
- הטלת מגבלות חוקיות על פעילות הבנק.

עלול להיווצר לבנק סיכון רגולטורי כתוצאה מגורמים חיצוניים אשר אינם תלויים בבנק, כגון: שינוי הוראות חוק, תקנות או הוראות פיקוח שונות (הוראות המפקח על הבנקים, הוראות רשות ניירות ערך, הרשות לאיסור הלבנת הון וכד'), או פסיקה חדשנית של בית המשפט לפיה נדרש הבנק לפעול בנושא מסוים באופן שונה מהאופן בו נהג לפעול.

מעצם אופיו של הסיכון הרגולטורי, כמתואר לעיל, קיימת לבנק חשיפה גבוהה להתממשותם של סיכונים רגולטוריים, בתחומי פעילותו השונים, דהיינו: הסיכון השורשי של הבנק בגין סיכונים רגולטוריים הינו גבוה. מאידך, לבנק יש תיאבון אפסי לסיכון רגולטורי. בנוסף, ולצורך הקטנת חשיפת הבנק לסיכון רגולטורי, הבנק מלווה מקרוב את הליכי החקיקה והליכי התקנת ההוראות הרגולטוריות (במסגרת איגוד הבנקים, השתתפות בישיבות ועדות הכנסת, והשתתפות בוועדה לנהלים תקינים של בנק ישראל).

סיכון ציות

הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי או לנזק תדמיתי, אשר הבנק עלול לספוג כתוצאה מכך שאינו מקיים את החוקים, התקנות, הוראות הרגולציה, הנהלים הפנימיים והקוד האתי החלים על הפעילויות הבנקאיות.

ההוראות החלות על הבנק מחולקות למספר קבוצות עיקריות:

- **הוראות חוק כלליות.** הבנק הינו תאגיד הפועל בישראל וחלים עליו מגוון חוקים, לרבות דיני עבודה, הגבלים עסקיים ועוד.
- **הוראות דיני תאגידיים.** הבנק הינו תאגיד נסחר ובשל כך חלים עליו דיני החברות, חוק ני"ע והתקנות שתוקנו מכוחו ועוד.
- **הוראות בנקאיות.** הבנק הינו תאגיד בנקאי וככזה חלות עליו הוראות דין ייעודיות לרבות פקודת הבנקאות, חוק הבנקאות (רישוי), חוק הבנקאות (שירות ללקוח), הוראות הדין בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור הוראות המפקח על הבנקים וכן הוראות דין זרות כגון ה- FATCA וה- CROSS BORDER.

הבנק מנהל את סיכוני הציות בהתאם לחלוקה הבאה:

- **הוראות צרכניות- מכלול ההוראות המסדירות את הפעילות הבנקאית בישראל בכל הנוגע ליחסים שבין הבנק לבין הלקוח.**
- **אכיפה מנהלית- הוראות החקיקה בתחום האכיפה המנהלית בתחום ני"ע, תחום הביטוח, דיני העבודה, פעילות עובדים ברשתות חברתיות וסיכונים סביבתיים.**
- **הוראות איסור הלבנת הון ומימון טרור- ההוראות החלות על תאגידיים בנקאיים שעניינן מניעת הלבנת הון ומימון טרור, לרבות, הוראות בתחום ה- FATCA, CROSS BORDER והסיכונים הכרוכים בהתקשרות עם גורמים מוכרזים ברשימת הסנקציות הבינלאומיות בקשר עם המשבר באוקראינה.**

הבנק מבצע פעילויות עסקיות שונות היוצרות סיכוני ציט, שעיקריהן מפורטות להלן:

- פעילות הבנק במימון שוק הנדל"ן: הבנק מעניק הלוואות לדיור (משכנתאות) מזה שנים רבות וכן נותן ליווי פרויקטים לבנייה, מימון נדל"ן מסחרי ואשראי עסקי.
- סיכוני הציט הגלומים בפעילויות אלה הינם בעיקר בתחום ההוראות הצרכניות הנוגעות להלוואות לדיור.
- פעילות קמעונאית: חשבונות עו"ש, אשראי צרכני ופקדונות. פעילות זו גדלה בשנים האחרונות כחלק מיישום התכנית האסטרטגית של הבנק.

סיכוני הציט הגלומים בפעילויות אלה הינם בעיקר בתחומים הבאים:

- תחום ההוראות הצרכניות
- פעילות חוצת גבולות של לקוחות (CROSS BORDER) לרבות הסיכון של סיוע ללקוח להעלים מיסים (TAX EVASION)
- חובות הדיווח שנקבעו ע"י ה-OECD (CRS)
- היבטי איסור הלבנת הון הנובעים ממתן הלוואות Back To Back, פתיחת חשבונות באינטרנט
- חשבונות המנוהלים ע"י מיופי כוח, לרבות עורכי דין (חשבונות נאמנות). יש לציין שהסיכון בגין פעילות תושבי החוץ התגבר בשנים האחרונות כתוצאה ממדיניות אכיפה של רשויות ברחבי העולם ושיתוף פעולה בינלאומי בנושא. בנוסף, העברת כספים בין חשבונות בני משפחה המבוצעת בידי לקוחות בעלי עושר פיננסי, מהווה סיכון בהיבט של העלמות מס ומקשה על זיהוי מקור הכספים.
- אשראי עסקי: אשראי למימון מתקני אנרגיה סולארית ומימון עסקים קטנים. פעילות זו אינה מתרחבת בשנים האחרונות ומתרכזת בעיקר בניהול ההלוואות שניתנו ועל כן סיכוני הציט הגלומים בה נמוכים.
- פעילות בניירות ערך: פעילות בניירות ערך מחולקת לייעוץ ורכישת ני"ע עבור לקוחות פרטיים בארץ ובח"ל ורכישת ני"ע עבור לקוחות מוסדיים. חלק מפעילות זו מבוצעת באמצעות ירושלים ברוקראז' שנרכשה מכלל פיננסים ומוזגה לתוך הבנק. סיכוני הציט הגלומים בפעילויות אלה מתרכזות בעיקר בחוק הייעוץ הישראלי.

יחס כיסוי הנזילות [נדבך 3]

החל מיום 1 באפריל 2015 מיישם הבנק את הוראת ניהול בנקאי תקין 221 בנושא "יחס כיסוי נזילות" של הפיקוח על הבנקים אשר מאמצת את המלצות ועדת באזל לעניין יחס כיסוי הנזילות במערכת הבנקאית בישראל. יחס כיסוי הנזילות בוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצרכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה. במסגרת ההוראה נקבע אופן חישוב של יחס כיסוי הנזילות לרבות הגדרת המאפיינים ודרישות פעוליות ל"מלאי נכסים נזילים באיכות גבוהה" (המונה) ומקדמי הביטחון בגינם, וכן הוגדר תזרים המזומנים היוצא נטו הצפוי בתרחיש הקיצון המוגדר בהוראה עבור 30 הימים הקלנדריים הבאים (המכנה). תזרים זה כולל, בין היתר, משיכה מסוימת של פיקדונות מסוגים שונים בהתאם למקדמים בתרחיש, ניצול מסוים של מסגרות אשראי שהבנק העמיד ועוד, בניכוי פירעונות במהלך החודש ש לאשראי שהבנק העמיד במקדמים מסוימים וכו'. הסיווגים של אגרות-החוב, סוגי הפיקדונות, סוגי המסגרות וכו' ומקדמיהם נקבעו בהוראה. בהתאם, שינוי בהיקף הנכסים הנזילים או בהרכבם, שינוי בהיקף הפיקדונות בכל אחד מסוגי הפיקדונות המוגדרים בהוראה, שינויים בהיקף מסגרות האשראי והערבויות מולם יש לשמור נזילות וכיצוא בזה יכולים להביא לשינוי היחס.

בהתאם להוראות המעבר, החל מיום 1 באפריל 2015 הדרישה המזערית נקבעה על 60% וגדלה ל-80% ביום 1 בינואר 2016 ותגדל ל-100% ביום 1 בינואר 2017 ואילך. עם זאת, בתקופה של לחץ פיננסי תאגיד בנקאי יוכל לרדת מתחת לדרישות מינימליות אלו. הדרישות חלות הן בסך המטעות והן במטבע-חוץ בנפרד, הן ברמת התאגיד הבנקאי "סולו" והן ברמת המאוחד, וחישוב היחס מבוצע בהתאם. תאגיד בנקאי אשר אינו עומד ביחס נדרש לדווח באופן מיידי לפיקוח על הבנקים, ולאחר שלושה ימי חריגה להגיש תוכנית לעמידה בדרישה המזערית.

ככלל, יחס כיסוי הנזילות על-פי הוראת ניהול בנקאי תקין 221 שונה מהמודלים הפנימיים החלים בבנק. היחס הממוצע במהלך הרבעון האחרון עומד על 458%, כאשר הדרישה המזערית היא 80% (בתקופה של רבעון שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015 היחס הממוצע עמד על 403% כאשר הדרישה המזערית עמדה על 60%).

הבנק מנהל מעקב אחר ריכוזיות מקורות המימון בחתכים שונים, הן בשקלים והן במטבע-חוץ, ועומד במגבלות הפנימיות בנושא.

טבלה מספר 36 – יחס כיסוי הנזילות
[נדבך 3]

תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2016*:

סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ⁽¹⁾	סך ערך משוקלל (ממוצע) ⁽²⁾	במיליוני ש"ח
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		
תזרימי מזומנים יוצאים		
פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:	9,367.5	505.3
פיקדונות יציבים	696.3	34.8
פיקדונות פחות יציבים	2,419.4	282.9
פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים	6,251.8	187.6
מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:	1,498.6	844.6
פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים	-	-
פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)*	1,437.3	770.3
חובות לא מובטחים	61.3	61.3
מימון סיטונאי מובטח	-	0.0
דרישות נזילות נוספות, מזה:	1,734.3	247.7
תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות	129.4	129.4
תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב	0.0	0.0
קווי אשראי ונזילות	1,362.3	99.7
מחויבויות מימון חוזיות אחרות	0.0	0.0
מחויבויות מימון מותנות אחרות	242.6	18.6
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים	1,597.5	1,597.5
תזרימי מזומנים נכנסים		
הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)	-	-
תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן	1,263.5	1,080.6
תזרימי מזומנים נכנסים אחרים	131.2	131.2
סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים	1,394.8	1,139.1
סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)		
סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו		
יחס כיסוי נזילות (%)		
סך ערך מתואם⁽³⁾		
2,026.9		
458.4		
458%		

* הערכים מחושבים על בסיס ממוצע משוקלל של 55 תצפיות יומיות במהלך הרבעון הנוכחי

(1) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיר תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).

(2) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).

(3) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (א) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(ב) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

טבלה מספר 36 – יחס כיסוי הנזילות (המשך)

[נדבך 3]

תאגיד בנקאי בע"מ וחברות מאוחדות שלו לתקופה של שלושה חודשים שהסתיימה ביום 31 בדצמבר 2015:

סך ערך לא משוקלל (ממוצע) ⁽¹⁾	סך ערך משוקלל (ממוצע) ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח		
	2,460.3	סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
		תזרימי מזומנים יוצאים
496.4	7,778.2	פיקדונות קמעונאיים מיחידים ומעסקים קטנים, מזה:
32.5	650.4	פיקדונות יציבים
327.0	2,565.1	פיקדונות פחות יציבים
136.9	4,562.7	פיקדונות לתקופה העולה על 30 ימים
756.9	1,278.5	מימון סיטונאי בלתי מובטח, מזה:
-	-	פיקדונות לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים) ופיקדונות ברשתות של תאגידים בנקאיים קואופרטיבים
656.1	1,177.9	פיקדונות שאינם לצרכים תפעוליים (כל הצדדים הנגדיים)*
100.7	100.7	חובות לא מובטחים
-	-	מימון סיטונאי מובטח
198.5	1,613.2	דרישות נזילות נוספות, מזה:
82.6	82.6	תזרימים יוצאים בגין חשיפה לנגזרים ודרישות ביטחון אחרות
-	-	תזרימים יוצאים בגין אובדן מימון מוצרי חוב
91.1	1,279.9	קווי אשראי ונזילות
-	-	מחויבויות מימון חוזיות אחרות
24.8	250.7	מחויבויות מימון מותנות אחרות
1,451.7		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים
		תזרימי מזומנים נכנסים
-	-	הלוואות מובטחות (למשל עסקאות מכר חוזר)
690.4	838.9	תזרימים נכנסים מחשיפות הנפרעות כסדרן
122.7	122.7	תזרימי מזומנים נכנסים אחרים
799.2	955.1	סך הכל תזרימי מזומנים נכנסים
סך ערך מתואם⁽³⁾		סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה (HQLA)
2,460.3		סך הכל תזרימי מזומנים יוצאים נטו
652.5		יחס כיסוי נזילות (%)
403%		

* הערכים מחושבים על בסיס ממוצע משוקלל של 60 תצפיות יומיות במהלך הרבעון.
 (1) ערכים לא משוקללים יחושבו כיתרות בלתי מסולקות העומדות לפירעון או ניתנות לפירעון על ידי המחזיר תוך 30 ימים (לגבי תזרימים נכנסים ותזרימים יוצאים).
 (2) ערכים משוקללים יחושבו לאחר הפעלת מקדמי ביטחון מתאימים או שיעורי תזרים נכנס ויוצא (לגבי תזרימים נכנסים ויוצאים).
 (3) ערכים מתואמים יחושבו לאחר הפעלת (א) מקדמי ביטחון ושיעורי תזרים נכנס ויוצא ו-(ב) כל המגבלות הרלוונטיות (כלומר מגבלה על נכסים נזילים באיכות גבוהה ברמה 2 וברמה 2 ומגבלה על תזרימים נכנסים).

הבנק ממשיך באסטרטגיה, שהחלה לפני מספר שנים, של התמקדות בגיוס מקורות ממשקי בית תוך חתירה להרחבת בסיס המפקידים וגרעון הפיקדונות. בשל ההנחה כי הישענות רחבה על מפקידים קטנים (משקי בית) תתרום ליציבות מקורות המימון ובכך לחוסנו של הבנק ושיפור פרופיל הנזילות שלו, הבנק הקצה משאבים לטובת גיוס ממשקי בית. הבנק הרחיב את סל המוצרים המוצע למשקי בית ושיפר באופן משמעותי את יכולת הגיוס שלו מאפיק זה, בין היתר, על ידי גיוס פיקדונות באמצעות מבצעים ייעודיים למשקי הבית.

ממשל תאגידי של ניהול סיכונים הנזילות

דירקטוריון הבנק קבע את עקרונות ניהול הנזילות, את מדרג האחריות והסמכות ואת מערך ההתראות והטיפול בחריגות מהמגבלות שנקבעו. קביעת המגבלות האמורות מביאה בחשבון הן התרחשות צפויה של אירועים בבנק ובסביבתו העסקית והן את האפשרויות העומדות בפני הבנק לגבי גיוס מקורות חלופיים במקרה הצורך ואת העלויות של מקורות אלו. הערכת הבנק, בהתחשב בשיעורי מיחזור הפיקדונות בשנים האחרונות, החשיפה לסיכון האמור אינה גבוהה, בין היתר, משום שהבנק מגוון את מקורות המימון שלו, מקפיד להרחיב את בסיס המפקידים ולצמצם את מידת ההישענות על מפקידים גדולים ולשמר כרית נזילות מספקת הבאה לידי ביטוי בכך שיחס הנכסים הנזילים גבוה מהיחס הנדרש.

הבנק הגדיר אינדיקטורים שמטרתן לעזור להנהלה לזיהוי מוקדם של עלייה בסיכון או ברמת הפגיעות של מצב הנזילות או בצרכי הנזילות. אינדיקטורים אמורים לזהות מגמות שליליות ולגרום להנהלה לערוך תהליך של הערכת מצב ונקיטת פעולות לצמצום הסיכון. האינדיקטורים כוללים מדדים כמיתים ומדדים איכותיים. כמו כן האינדיקטורים כוללים מדדים מאקרו כלכליים המשמשים לזיהוי פוטנציאל של משבר מערכתי ונתוני מיקרו של הבנק לזיהוי פוטנציאל של משבר נזילות. לכל אינדיקטור הוגדרו שלושה טווחי נתונים ירוק (רגיל) / צהוב (החמרה קלה) / כתום (החמרה בינונית).

חשוב לציין, שמטרת האינדיקטורים אינה להחליף את שיקול הדעת של המנהלים בבנק, אלא הם מהווים כלי עזר להערכת מצב הנזילות של הבנק. מנהל החטיבה הפיננסית או לחילופין מנהל חטיבת הסיכונים אחראים לקבוע את מצב הכוננות של הבנק. באם יוחלט על קביעת מצב כוננות נמוך מאשר מצב הכוננות שהיה מתקבל על פי האינדיקטורים, תדווח החלטה זו ונימוקה באופן מידי למנכ"ל הבנק, ה-CRO וליו"ר הדירקטוריון. בנוסף יימסר דיווח על כך לוועדה הדירקטוריונית לניהול סיכונים ולדירקטוריון בשיבתן הקרובה.

הבנק אימץ מסגרת עבודה לניהול ובקרת סיכונים המבוססת על 3 "מעגלי בקרה":

קו הגנה ראשון - יוצרי הסיכונים, אשר מהווים את הפונקציה העסקית המקבלת החלטות עסקיות הכרוכות בנטילת הסיכונים. בהתייחסות לסיכון הנזילות, מדובר בגורמים המנהלים את הנזילות באגף שוק ההון והמט"ח. יש לציין כי ביחס לסיכון הנזילות, כל האורגנים הצורכים נזילות הינם בעצם, יוצרי סיכונים.

קו הגנה שני - גורמי הבקרה במסגרת חטיבת הסיכונים, אשר הינם בלתי תלויים ביוצרי הסיכונים. בהתייחסות לסיכון הנזילות, המעגל השני כולל את המחלקה לניהול סיכונים, הבוחנת את מצב הנזילות באמצעות באופן בלתי תלוי.

קו הגנה שלישי - הביקורת הפנימית

שימוש במבחני קיצון

הבנק נערך לתחום תרחישי קיצון בנושא נזילות בשני מישורים: (1) שמירה על כרית נזילות מספקת כנגד תרחישי קיצון (2) קביעת תכניות להתמודדות עם תרחישי קיצון.

הוודוי שיש לבנק כרית נזילות מספקת כנגד תרחישי קיצון מתבצע באמצעות יחס נזילות המזערי תחת תרחישי הקיצון השונים, כפי שהוצג לעיל. בנוסף באמצעות מגבלת "מינימום כסף חם" הבנק מוודא שיש כסף זמין בקופה (או בבנק שניתן למשיכה תוך יום) ובתיקי נוסטרו עודפי נזילות (הניתנים למימוש מיידי), כנגד כל המקורות שהוגדרו ככסף חם

תיאור כללי של תוכניות מימון בשעת חירום

תכנית חירום לטיפול במשבר נזילות מהווה ריכוז של קווי מדיניות, נהלים ותכניות פעולה שנועדו להגיב לשיבושים חמורים ביכולתו של הבנק לממן את כל או חלק מפעילויותיו במועד ובעלות סבירה.

מוסדות פיננסיים משמשים כ"מתווכי נזילות" בתוך המערכת הכלכלית. משום כך, הם אינם יכולים לעולם להימנע מסיכון נזילות, מאחר ועצם פעילותם הפיננסית גורמת לו. כמו כן, סיכון זה קשה לגידור מאחר והבנק אינו יכול להרשות לעצמו להחזיק באופן קבוע יתרות נזילות שיבטיחו הישרדות בעת משבר נזילות קשה או ארוך. מטרתה של תכנית המגירה הינה להגדיר את האמצעים

האופטימליים לזיהוי מוקדם של משברי נזילות- אינדיקטורים, וכן את הכלים האופטימליים לניהול משברים אילו- פעולות. האינדיקטורים מאפשרים לבנק לקבל התראות על שינויים לרעה במצב הנזילות (פנימיים או חיצוניים) ולהגיב על כל שינוי במהירות האפשרית. חשיבותם נובעת מהעובדה שפעולות לגיוס מקורות שאפשריות בד"כ בשלבים מוקדמים אינן אפשריות כלל בשלבים מתקדמים של משבר. הכלים המיועדים להתמודדות עם משבר נזילות נקבעים בהתאם לגורמים לו ומשכו.

מטרות התוכנית הם כדלהלן:

- שיפור מהירות התגובה בזמן משבר
- שיפור איכות התגובה בזמן משבר
- הגדרת מצב חירום (כולל דרגות שונות)
- חלוקת אחריות ברורה
- הסדרת הדיווח
- הסדרת דרכי התקשורת הפנימיים
- מיפוי מקורות מימון

טבלה מספר 37 - מלאי נכסים נזילים
[EDTF]

ממוצע ל- 3 חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2016		ליום 31 בדצמבר 2016
		במיליוני ש"ח
155.2	164.1	
933.0	1,368.6	
938.7	897.0	
-	-	
2,026.9	2,429.7	

מזומנים
חזרבות בבנק ישראל בניכוי חובת נזילות
ניירות ערך רמה 1⁽¹⁾
ניירות ערך רמה 2 א
ניירות ערך רמה 2 ב

סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה

ממוצע ל- 3 חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2015		ליום 31 בדצמבר 2015
		במיליוני ש"ח
89.4	117.5	
1,292.6	1,047.3	
1,078.3	1,243.2	
-	-	
-	-	
2,460.3	2,408.0	

מזומנים
חזרבות בבנק ישראל בניכוי חובת נזילות
ניירות ערך רמה 1⁽¹⁾
ניירות ערך רמה 2 א
ניירות ערך רמה 2 ב

סך הכל נכסים נזילים באיכות גבוהה

(1) בניכוי ניירות ערך רמה 1 שנמכרו בחסר.

מרבית יתרות הנזילות של הבנק הינם בש"ח, זאת בהתאמה לנפחי הפעילות הגדולים במטבע זה. לבנק יכולת גיוס מוכחת בש"ח וכן נגישות גבוהה לשוק ההון המקומי אשר מאפשרים גמישות רבה בגיוס מקורות וכן התאמה של רמות נזילות בהתאם להתפתחות העסקית של הבנק.

יתרות הנזילות הנקובות במט"ח הינם פיקדונות אשר מופקדים בבנקים מסחריים, בבנק ישראל ובניירות ערך ממשלתיים. מרבית הנכסים הנזילים של הבנק נשענים על תיק הנוסטרו. מניתוח תיק זה, לאורך זמן, ניתן לראות כי הבנק שומר על שיעור אג"ח ממשלתי גבוה מסך התיק. הסתמכות זו, על אגרות חוב ממשלתיות, מבטיחה לבנק רמת נזילות גבוהה ויכולת נזילות נאותה, גם במקרה של לחצי נזילות בסביבה העסקית. גם גודלו האבסולוטי של התיק ופיזורו באג"ח שונות מאפשר, ברמת ודאות גבוהה, לממשו מבלי להשפיע השפעה חריגה על המחירים בשווקים.

מידע נוסף - סיכון מימון [EDTF]

מקורות המימון של המערכת הבנקאית בשקלים ובמטבע חוץ הם בעיקר פיקדונות ממשקי בית, מחברות, מגופים מוסדיים, מבנקים בארץ ובחוץ לארץ ומגיוס חוב סחיר בשוק ההון.

המקורות כוללים בין השאר פיקדונות בכל מגזרי ההצמדה, הנושאים ריבית קבועה או משתנה, ומופקדים לתקופות שונות החל מיום ועד לשמונה עשרה שנים.

הבנק קבע לעצמו מדיניות ארוכת טווח של הרחבת גיוס המקורות, תוך הגדלת משקל המקורות ממשקי בית מסך הכל פיקדונות הציבור, ושמירה על יכולת גיוס המקורות מלקוחות מוסדיים. גיוס פיקדונות לזמן ארוך נעשה בהתייחס להיקף ביצועי אשראי חדש לזמן ארוך. בנוסף, הבנק, באמצעות החברה הבת ירושלים מימון והנפקות, מגייס פיקדונות על פי צרכי הגיוס של הבנק וכתבי התחייבות נדחים על פי צרכי ההון שלו.

הנהלת הבנק קובעת יעדים ספציפיים לסניפים וליחידות המטה בכל תחומי הפעילות ומנהל מעקב שוטף אחר עמידתם ביעדים.

הבנק פועל להשגת היעדים באמצעות גיוון סל המוצרים והתאמתו לצרכי הלקוחות והתנאים המשתנים בשוק. בנוסף, עורך הבנק מבצעים לציבור המפקידים באמצעות פרסום באמצעי התקשורת השונים ודיוור ישיר ללקוחות קיימים ופוטנציאליים. הבנק גם מציע שירות בנקאות במערכת סגורה המאפשר גיוס כספים מלקוחות כל הבנקים כמפורט להלן.

מעבר לאמור לעיל, הבנק רואה חשיבות בשימור הקשר ושיתוף פעולה עם לקוחות מוסדיים כחלק מניהול המקורות והנזילות באופן שוטף.

לפירוט בדבר 3 המפקידים הגדולים ראה פרק "סיכון נזילות" בדוח הדירקטוריון וההנהלה של הדוח הכספי לשנת 2016.

נכון למועד הדוח יתרת סך פקדונות הציבור של שלושת קבוצות המפקידים הגדולות עומד על כ- 528 מ' ש"ח בהשוואה ל- 543 מ' ש"ח לסוף שנת 2015.

טבלה מספר 38 - סוגי פקדונות לפי סוג המפקיד על בסיס מאוחד:

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח		
		בישראל
		לפי דרישה
1,340.2	1,564.8	אינם נושאים ריבית
897.9	746.1	נושאים ריבית
2,238.1	2,310.9	סך הכל לפי דרישה
8,780.9	8,557.4	לזמן קצוב
11,019.0	10,868.3	סך הכל פיקודנות הציבור*
		מזה:
8,356.9	8,359.0	פיקודנות של אנשים פרטיים
1,378.8	1,361.5	פיקודנות של גופים מוסדיים
1,283.3	1,147.8	פיקודנות של תאגידים ואחרים

טבלה מספר 39 - פיקודנות הציבור לפי גודל על בסיס מאוחד:

31 בדצמבר 2015	31 בדצמבר 2016	
במיליוני ש"ח		
		תקרת הפיקודון במיליוני ₪
6,147.8	5,773.6	עד 1
2,615.6	2,630.3	מעל 1 עד 5
288.8	319.4	מעל 5 עד 10
977.2	862.9	מעל 10 עד 50
239.4	394.6	מעל 50 עד 100
750.2	887.5	מעל 100
11,019.0	10,868.3	סך הכל

נכסים של הבנק מהווים משאב שעשוי לסייע לבנק להסיג מימון. טבלה שלהלן מציגה נכסים פנויים ונכסים משועבדים של הבנק מכלל הנכסים במאזן הבנק.

טבלה מספר 40 - סיכום של נכסים משועבדים ולא משועבדים**
[EDTF]

יתרה ליום 31 בדצמבר 2016

לא משועבדים	משועבדים* במיליוני ש"ח	סך היתרה במאזן
2,511.6	19.1	2,530.7
1,121.1	313.4	1,434.5

מזומנים ופקדונות בבנקים
סך כל ניירות הערך (שווי הוגן במאזן הבנק)

יתרה ליום 31 בדצמבר 2015

לא משועבדים	משועבדים* במיליוני ש"ח	סך היתרה במאזן
2,041.7	30.2	2,071.9
1,372.9	406.6	1,779.5

מזומנים ופקדונות בבנקים
סך כל ניירות הערך (שווי הוגן במאזן הבנק)

* כולל נכסים שמופקדים בעודף בחשבונות המשועבדים.
** הבנק כפוף למגבלות בנק ישראל בנוגע להיקף הנכסים משועבדים.

מדיניות תגמול לשנים 2014-2016

כללי

מדיניות תגמול לנושאי משרה

ביום 20 ביולי 2014, אישרה האסיפה הכללית של בעלי המניות של הבנק את מדיניות התגמול לנושאי משרה בבנק לשנים 2014-2016 לפי סעיף 267א לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות") ובהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 301A בעניין מדיניות תגמול בתאגיד בנקאי (להלן: "הוראה 301A"). (לפרטים בדבר מדיניות התגמול ראו דוח מידי על זימון לאסיפה כללית מיום 12 ביוני, 2014 [אסמכתא 2014-01-089982](#) אשר המידע בו מובא על דרך ההפניה וכן [בביאור 15 בדוחות הכספיים לשנת 2016](#)). ביום 20 באוגוסט, 2015, אישרה האסיפה הכללית עדכון למדיניות התגמול הנ"ל (לפרטים בדבר עדכון מדיניות התגמול ראו [דוח מידי על זימון לאסיפה כללית מיום 15 ביולי, 2015](#) [אסמכתא: 2015-01-073155](#) אשר המידע בו מובא על דרך ההפניה וכן [בביאור 15 בדוחות הכספיים לשנת 2016](#)) (להלן: "מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה").

ביום 13 באוגוסט, 2015, פרסם המפקח על הבנקים עדכון להוראה 301A שעיקרה, כדלקמן: (א) הוראות לעניין השבת תגמולים משתנים ששולמו לעובד מרכזי; (ב) הוראה לפיה תגמול יו"ר הדירקטוריון וחברי הדירקטוריון האחרים יהיה תגמול קבוע בלבד. עדכון זה חל על מדיניות תגמול לנושאי משרה הנ"ל, בהתאם להוראות המעבר הקבועות בו (להלן: "התיקון להוראה 301A").

בעקבות אישורו של חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים (אישור מיוחד ואי-התרת הוצאה לצרכי מס בשל תגמול חריג), התשע"ו-2016 (להלן: "חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים") והשלכותיו הצפויות על גובה התגמול בתאגידים בנקאיים והרכבו, ביום 29 לספטמבר, 2016, פרסם המפקח על הבנקים עדכון להוראה 301A שעיקרה כדלקמן: (א) קבוצת העובדים המרכזיים המינימאלית צומצמה; (ב) אימוץ השינוי שנערך בתוספת הראשונה א' לחוק החברות (חלק ב') בצו החברות (שינוי התוספת הראשונה א' לחוק), התשע"ו-2016 לגבי המנכ"ל, והחלתו גם על יתר העובדים המרכזיים; (3) העלאת רף התגמול המשתנה הפטור מדרישת הדחייה.

מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה חלה על נושאי משרה כהגדרת המונח בחוק החברות, וכוללת את הדירקטורים, לרבות יו"ר הדירקטוריון, וכן את המנכ"ל, חברי הנהלה ונושאי משרה שאינם חברי הנהלה; למען הסדר הטוב יובהר כי המונח "נושא המשרה" להלן לא יכול את חברי דירקטוריון הבנק, למעט יו"ר הדירקטוריון, אשר ייחשב כנושא משרה לצורך מדיניות תגמול לנושאי משרה. עוד יצוין, למען הסדר הטוב, ולעניין תנאי הכהונה והעסקה של יו"ר הדירקטוריון הקודם, כי התנאים שחלו עליו הנם אלה שנקבעו בהסכם עימו אשר שולמו דרך תאגיד בשליטתו המלאה אשר אושר על ידי האורגנים המוסמכים בבנק, בטרם נכנס תיקון 20 לחוק החברות לתוקפו, ולכן אלו המשיכו לחול על יו"ר הדירקטוריון הקודם עד לתום ההתקשרות עימו ביום 10 בספטמבר, 2015. (לתנאי הכהונה והעסקה שחלו על יו"ר הדירקטוריון הקודם, ראו [דיווח מידי מיום 3 לאפריל 2012](#) (מס' [אסמכתא 2012-01-092463](#))).

מדיניות התגמול הקיימת לנושאי המשרה דנה בתנאי התגמול של נושאי משרה, הכולל תגמול קבוע (ובכלל זה רכיב השכר ותנאים נלווים), תגמול משתנה, תנאי פרישה, ביטוח ושיפוי והיא חלה מיום 1 בינואר 2014 למשך תקופה של שלוש שנים (2014-2016), קרי, בשנת הדוח. החל מיום 1 בינואר, 2017, חלה מדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה לשנים 2017-2019, כמפורט להלן.

מדיניות תגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה

ביום 1 ביולי 2014, אישר דירקטוריון הבנק, לאחר המלצת וועדת תגמול, עקרונות למדיניות תגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה בהתאמה להוראה 301A. מסמך מדיניות מפורט על בסיס העקרונות הנ"ל אושר על ידי דירקטוריון הבנק ביום 11 בנובמבר, 2014, לאחר המלצת וועדת תגמול. ביום 31 במרץ, 2015, אישר דירקטוריון הבנק, לאחר המלצת וועדת תגמול, עדכון למסמך המדיניות כאמור (להלן: "מדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה").

מדיניות התגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה חלה גם על עובדים מרכזיים כהגדרת המונח בהוראה 301A שאינם נושאי משרה (להלן: "עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה"). המדיניות דנה בתנאי התגמול של עובדי הבנק ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה, כולל תגמול קבוע (ובכלל זה רכיב השכר ותנאים נלווים) ותגמול משתנה, ותנאי פרישה.

יצוין, כי התיקון להוראה 301A מיום 13 לאוגוסט 2015, כאמור לעיל חל על השבת תגמולים משתנים ששולמו לעובד מרכזי בהתאם ובכפוף להוראת המעבר שנקבעו בו.

מדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה חלה מיום 1 בינואר 2014 למשך תקופה של שלוש שנים (2014-2016), קרי, המדיניות הקיימת חלה בשנת הדוח, והחל מיום 1 בינואר, 2017, חלה מדיניות התגמול החדשה לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה לשנים 2017-2019, כמפורט להלן.

מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה ומדיניות תגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה, יקראו להלן ביחד: "מסמכי מדיניות התגמול הקיימים".

הגופים המפקחים על התגמול בבנק:

ועדת התגמול של הדיירקטוריון הנה הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול בבנק ותפקידיה לעניין זה הן כמוגדר וכמפורט בחוק החברות, בהוראה 301A, ובמסמכי מדיניות התגמול הקיימים. הרכבה של ועדת תגמול כולל נכון למועד אישור הדוחות הכספיים את י. אורבך (יו"ר) (דח"צ), ש. אשל (דח"צ), ר. הרמלך (דיירקטור), ר. ארד (דח"צ) ול. בן עמי (דיירקטור); ועדת תגמול בהרכב מורחב (על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 301 בנושאי מדיניות והסכמי תגמול של כלל העובדים, למעט עובדים מרכזיים), כוללת בנוסף לחברים הנ"ל גם את יו"ר הדיירקטוריון מר ז. נהרי.

ועדת התגמול ודיירקטוריון הבנק הסתייעו בשירותי הייעוץ של PwC ייעוץ בע"מ, לקבלת ייעוץ וליווי בהערכות וביבוס מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה בהתאמה לחוק החברות ולהוראה 301A; וכן בייעוץ משפטי של משרד עורכי הדין יהודה רה ושות' ושל עו"ד רונית יפה אשר סייעו בסקירת ההוראות הרלוונטיות מהוראות הפיקוח על הבנקים, תיקון 20 לחוק החברות וגיבוס מסמכי מדיניות התגמול הקיימים.

מדיניות התגמול לנושאי משרה הקיימת חלה גם על הדיירקטורים בבנק (למועד דוח זה, מכהנים בבנק אחד עשר דיירקטורים, לרבות יו"ר הדיירקטוריון) ונושאי משרה אחרים שאינם דיירקטורים (למועד זה, מכהנים אחד עשר נושאי משרה בבנק שאינם דיירקטורים, לרבות המנכ"ל).

מדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה חלה, למועד דוח זה, גם על שתי עובדות מרכזיות שאינן נושאות משרה על פי חוק החברות, כמפורט מטה. נושאי המשרה הבכירה בבנק כהגדרת המונח בהוראה 301A כוללים את בעלי התפקידים המנויים במונח זה בהוראה הנ"ל; למועד אישור הדוחות הכספיים, כל בעלי התפקידים המנויים בהגדרה זו הנם גם נושאי משרה על פי חוק החברות ולכן חלה עליהם מדיניות התגמול לנושאי משרה, למעט בעלות התפקידים הבאים שהנן כאמור נושאות משרה בכירה כהגדרת המונח בהוראה 301A אך אינן נושאות משרה כלפי חוק החברות, כדלקמן: (א) אחראית מניעת הלבנת הון וקצינת הציות; (ב) מנהלת מחלקת משאבי אנוש.

למעט נושאות המשרה הבכירה כהגדרת המונח בהוראה A301 כאמור לעיל, לא סווגו עובדים נוספים כעובדים מרכזיים אחרים; זאת בהתאם להקלה שפורסמה על ידי בנק ישראל במסגרת קובץ שאלות ותשובות ליישום הוראת A301 ביום 29 לאוקטובר 2014, אשר לפיה בבנקים שהיקף העובדים שלו נמוך מ-1,000 עובדים לא ייחשבו כעובדים מרכזיים מנהלים בבנק שנחשבו קודם לפרסום ההקלה כעובדים מרכזיים רק בשל העובדה שהם מנהלים המדווחים ישירות למנהל המדווח ישירות למנכ"ל ואשר עלות שכרם גבוהה מ-500 אלפי ש"ח, אך נמוכה מ-1.5 מיליון ש"ח וזאת ככל שאינם עונים על התנאים האחרים בהגדרת עובד מרכזי וכן בהתאם לעדכון הוראה 301A מיום 29 לספטמבר 2016 על פיו קבוצת העובדים המרכזיים צומצמה כך שאין חובה לכלול מנהל המדווח ישירות למנהל המדווח ישירות למנכ"ל. כמו כן, ובהתאם להחלטת דיירקטוריון הבנק, לאחר

המלצת וועדת תגמול, ולאחר שנבחנה פעילותם של בעלי תפקידים שונים בבנק, לא נמצאו בעלי תפקידים אשר לפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק או קבוצות של עובדים הכפופות לאותם הסדרי תגמולים ואשר עשויות, במצטבר, לחשוף את הבנק לסיכון מהותי, אפילו אם כל אחד מהעובדים בנפרד לא יחשוף את הבנק לסיכון מהותי. בשנת 2015, ובהתאם להחלטת הדירקטוריון, נדון הנושא שוב בוועדה לניהול סיכונים ולאחר שהוועדה בחנה את פעילותם של בעלי תפקידים שונים בבנק, חזרה ואישרה הוועדה את החלטת הדירקטוריון משנת 2014 דלעיל, ולפיה לא נמצאו בעלי תפקידים אשר לפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק.

תכנון ומבנה תהליכי התגמול:

מאפייני ויעדי מסמכי מדיניות התגמול הקיימים:

(א) מטרת מסמכי מדיניות התגמול הקיימים הינה, בין היתר, לקבוע כללים לאופן תגמול נושאי המשרה והעובדים המרכזיים שאינם נושאי המשרה בבנק המותאמים לתוכניות האסטרטגיות של הבנק, תכניות העבודה של הבנק, עמידה ביעדי העל הפיננסיים של הבנק, רוחניות הבנק ותנאי השוק בראייה ארוכת טווח וזאת תוך התחשבות ואיזון ראויים בין הרצון ליצור תמריצים ראויים להשגת יעדי הבנק בטווח הקצר והארוך והגברת תחושת ההזדהות עם הבנק ופעילותו.

מסמכי מדיניות התגמול הקיימים נערכו בהתחשב בשיקולים כלל ארגונים כגון, עלויות התגמול בכללותן, ובפערי התגמול הרצויים בין הדרגים השונים בבנק, שיפור יחסי היעילות בבנק תוך מתן דגש על מיתון העלויות הקבועות בבנק, גודלו של הבנק והיקף פעילותו לבין הרצון להבטיח עמידה במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק.

(ב) רכיבי התגמול המפורטים במסמכי מדיניות התגמול כוללים:

- **תגמול קבוע** - רכיב זה נועד לתגמל את נושאי המשרה והעובדים המרכזיים עבור הזמן המושקע על ידם בביצוע תפקידם ולשמרם לאור כישוריהם, הידע והמומחיות שלהם, התואמים את צרכי הבנק וכן לאפשר גיוס כוח אדם איכותי לבנק; רמת השכר תקבע, על ידי האורגנים המוסמכים בבנק, תוך התחשבות בהשכלה, כישורים, מומחיות, ניסיון מקצועי הישגים, תפקיד, תחומי אחריות והסכמי שכר קודמים שנחתמו והיחס בין תנאי כהונה אלה לתנאי כהונה והעסקה של שאר עובדי הבנק.

רכיבי התגמול הקבוע כוללים: פרמטרים לקביעת המשכורת החודשית של נושאי המשרה וכן קביעת תקרת המשכורת החודשית של היו"ר (בהתאם להיקף המשרה) המנכ"ל ונושאי המשרה האחרים; פירוט התנאים הנלווים; תשלום שנתי קבוע למנכ"ל ולחברי הנהלה על פי החלטת ועדת התגמול והדירקטוריון אשר יהיו רשאים להעניק תשלום בגובה של עד משכורת חודשית אחת, לאחר תקופת כהונה של 4 שנות עבודה לפחות כמנכ"ל ו/או חבר הנהלה בבנק; מענק חתימה במקרים מיוחדים, המצדיקים זאת, לנושא משרה חדש בבנק המוגבל לשנת העבודה הראשונה בגובה של עד שתי משכורות חודשיות.

- **תגמול משתנה** - התגמול המשתנה נועד בין היתר לעודד ולהגביר את המוטיבציה של נושאי המשרה ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה לפעול למען השגת מטרות הבנק ויעדיו, בראייה ארוכת טווח, תוך יצירת זהות אינטרסים בינם לבין הבנק ובעלי מניותיו ותוך עמידה במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק. התגמול המשתנה מורכב ממענק שנתי משתנה ומהענקת מענקים מיוחדים. ככלל, המענק השנתי המשתנה יתבסס על סל מדדים המורכב מיעדי תשואה, יעדים אישיים (KPIs) ויעדים איכותיים.

במדיניות התגמול לנושאי משרה נקבעה תקרת המענק השנתי המשתנה: ליו"ר¹; למנכ"ל; לחברי הנהלה. תקרת תקציב המענק השנתי המשתנה לנושאי המשרה שאינם חברי הנהלה נקבעה במסגרת מדיניות התגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה.

- **תשלומים בגין סיום העסקה** - במקרה של פיטורים של נושאי המשרה ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה

¹ על פי תיקון להוראה 301 A, יו"ר הדירקטוריון זכאי לתגמול קבוע בלבד.

הם יהיו זכאים לשיעור של 100% פיצויי פיטורים, אלא אם כן, הסכם ההעסקה של נושא המשרה כולל הוראה לפיה סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963 חל ובמקרה זה תחול הוראה זו. תקופת הודעה מוקדמת – על פי מדיניות תגמול נושאי משרה: יו"ר- עד 3 חודשים, מנכ"ל- עד 6 חודשים, נושא משרה אחר- עד 3 חודשים; מענק הסתגלות בתנאים הקבועים במדיניות: יו"ר- עד 3 משכורות חודשיות, מנכ"ל- עד 6 משכורות חודשיות, נושא משרה אחר עד 3 משכורות חודשיות.

- בהתאם להוראה 301A תגמולים בגין סיום העסקה מעבר לקבוע בתנאי ההעסקה, ייקחו בחשבון את הביצועים בפועל על פני זמן וסיבת סיום ההעסקה ויסווגו בהתאם כתגמול משתנה ויהיו כפופים להסדרי דחיית תשלומים מעבר למועד העזיבה על פני תקופה מינימאלית שלא תפחת מ- 3 שנים.
- במדיניות התגמול נקבעה האפשרות, מטעמים מיוחדים, להפחית את התגמול המשתנה עפ"י שיקול דעת הדירקטוריון לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול.
- במדיניות התגמול נקבעה התניה שלפיה נושא המשרה יחזיר לבנק, בתנאים המפורטים במדיניות, סכומים ששולמו לו כחלק מתנאי הנהונה והעסקה, אם שולמו לו על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק. כמו כן, ועל פי התיקון להוראה 301A, נקבעו הוראות לעניין השבת מענק משתנה בהתקיים קריטריונים להשבה. הקריטריונים יכללו לכל הפחות את המקרים שפורטו בהוראה המכונים לנסיבות חריגות במיוחד. במסגרת תיקון להוראה 301A על הבנק יהיה גם לקבוע את סכומי או שיעור ההשבה ההולמים את סוגי הנסיבות השונות. בהתייחס לעובדים מרכזיים תקופת ההשבה תהיה קצובה ל- 5 שנים ממועד הענקת המענק המשתנה. לגבי עובדים מרכזיים שהינם נושאי משרה כהגדרתם בחוק החברות, תוארך תקופת ההשבה בשנתיים נוספות בהתקיים התנאים הקבועים בהוראה, אלא אם כן סך התגמול המשתנה שהוענק לעובד המרכזי בגין השנה הקלנדרית אינו עולה על 1/6 מהתגמול הקבוע באותה שנה, ולא תהיה חובה להפעיל את מנגנון ההשבה.

בשנת הדיווח לא בוצעו שינויים במסמכי מדיניות התגמול הקיימים. יחד עם זאת ולמען הסדר הטוב יובהר כי ביום 27 לאוקטובר 2016 אישר הדירקטוריון מדיניות תגמול חדשה לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה לשנים 2017-2019 וביום 21 בדצמבר 2016 אישרה האסיפה כללית של בעלי המניות של הבנק מדיניות תגמול חדשה לנושאי המשרה בבנק לשנים 2017-2019. עוד יצוין כי, בעקבות פרסום חוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים, עדכון תקרת התגמול המשתנה של המנכ"ל כפי שמופיע במדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה יכנס לתוקף החל מהרבעון הרביעי של שנת 2016 ותחליף את התקרה של התגמול המשתנה של המנכ"ל שהייתה במדיניות הקיימת.

הבנק מבטיח כי עובדים העוסקים בסיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים, באופן הבא:

- (א) בהתייחס לנושאי משרה ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה הנמנים על פונקציית הבקרה והדיווח, הכוללים, בין היתר, עובדים העוסקים בסיכונים ובציות, נקבע כי היחס בין התגמול המשתנה לתגמול הקבוע יטה יותר לטובת התגמול הקבוע בהשוואה ליחס זה אצל מי שאינם נמנים על פונקציית הבקרה והדיווח.
- (ב) עוד נקבעה במסמכי מדיניות התגמול הקיימים אפשרות להעניק מענק שנתי משתנה נוסף, לנושאי משרה ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה הנמנים על פונקציית הבקרה והדיווח ככל שעל פי מדיניות מגיע להם תגמול משתנה.

תיאור הדרכים בהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול:

הסיכונים העיקריים אותם הבנק מביא בחשבון בעת יישום מדדי תגמול (remuneration measures) הנם אלה הקבועים במסמך "התיאור לסיכון" של הבנק הכוללים סיכונים אשראי, סיכונים פיננסיים, סיכונים תפעוליים וסיכונים ציות והלבנת הון. במטרה ליצור מבנה תמריצים מאוזן ולמנוע נטילת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון נקבעו, במסמכי מדיניות התגמול הקיימים,

מספר דרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול, כמפורט להלן:

- (א) נקבעה תקרת תקציב למענק השנתי לכל אחד מנושאי המשרה ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה באופן אישי; כמו כן, נקבעה תקרה לכלל חברי ההנהלה.
- (ב) בהתאם להוראה 301A נקבעו יחסים בין התגמול המשתנה לתגמול הקבוע, כך שבכל מקרה התגמול המשתנה לנושא המשרה ולעובד מרכזי שאינו נושא משרה לא יעלה על 100% מעלות השכר עבור כל נושא משרה, למעט במקרים חריגים כפי שפורט במדיניות התגמול בהתייחס למנכ"ל בלבד.
- (ג) על פי מדיניות התגמול לנושאי משרה בעת חישוב תקרת המענק השנתי המשתנה שניתן יהיה להעניק ליו"ר² ולמנכ"ל בגין יעד תשואה מדווחת נדרשת של הבנק בגין כל שנה, יהיה על הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, לבחון את עמידתם במדדי הסיכון שנקבעו להם ובהתאם לעמידתם במדדי הסיכון יהיה על הדירקטוריון להפחית עד 20% מתקרת המענק השנתי המשתנה, שחושב בגין יעד זה.
- (ד) כמו כן, ובהתאם למסמכי מדיניות התגמול, היעדים האישיים (KPI) של נושאי המשרה ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה יכללו, בין היתר, עמידה בתיאבון לסיכון של הבנק, במדדי סיכון של הבנק לרבות, מדד סיכון לציות, מדד סיכון להלבנת הון וסיכונים תפעוליים.

כמו כן, דירקטוריון הבנק, יבחן מעת לעת, בין היתר, באמצעות ועדת התגמול את מסמכי מדיניות התגמול ואת הצורך בהתאמתם לקבוע בחוק החברות לעניין נושאי משרה וכן הוראה 301A ויודא שהסכמי התגמול הקיימים ומנגנון התגמול מיושמים על פי מסמכי המדיניות והנהלים באופן הולם. כמו כן, יודא הדירקטוריון שהתגמולים בפועל על פי מסמכי המדיניות, מדדי הסיכון ותוצאות מדדי הסיכון עקביים עם המנגנון המתוכנן, ויבצע בהם התאמות על פי הצורך. בכלל זה, יודא הדירקטוריון כי תמריצי התגמול שנקבעו במדיניות התגמול אינם מעודדים חריגה ממגבלות תיאבון הסיכון של הבנק וממדיניות ההון של הבנק.

הדרכים בהן מובאים הסיכונים בחשבון בעת קביעת התגמול המשתנה הן מעצם קביעת התקרות השונות לגובה התגמול המקסימאלי; כמו כן, מובאים הסיכונים בחשבון בדרך של הפחתת התגמול במקרים של אי עמידה במדדי הסיכון.

במהלך שנת הדוח לא חלו שינויים במהות והסוג של מדדים אלו.

הקשר בין ביצועים במהלך תקופת מדידת הביצועים לבין רמות התגמול

מדדי הביצוע העיקריים עבור הבנק ומדדי הביצוע האישיים הנם, כדלקמן:

- (א) תשלום המענק השנתי המשתנה מותנה בעמידה בשני תנאי סף מצטברים:
- עמידה בשיעור תשואה מדווחת אשר יקבע על ידי הדירקטוריון, לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, כל שנה קלנדרית לגבי כל שנת מענק אשר יעמוד בשיעור של בין 8.5%-8% בגין כל שנה;
  - עמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בשנת המענק.

"שיעור תשואה מדווחת" משמעו - הממוצע בין התשואה השנתית (נטו) על ההון העצמי כמדווח בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק לבין שיעור הגידול בהון העצמי של הבנק כמדווח בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק. דיבידנד שהוכרז ושולם במהלך השנה והנפקות הון ככל שיהיו, ינטרלו לצורך חישוב הגידול בהון העצמי (כלומר לא יילקחו בחשבון לצורך חישוב שיעור הגידול בהון העצמי). בחישוב התשואה השנתית ינטרלו רווחים שמקורם באירועים חד פעמיים (רווחים פיננסיים דוגמת נוסטרו לא ייחשבו לחד פעמיים) וכן רווחי הון. למען הסר ספק, התשואה המדווחת תהיה לאחר לקיחה בחשבון של הוצאות בגין תשלום מענק ליו"ר³ למנכ"ל, לנושאי המשרה ולעובדים ולרבות לעובדים המרכזיים ולאחר לקיחה בחשבון של הוצאות בגין אופציות למנכ"ל לנושאי

² ראו ה"ש 1 לעיל. יצוין כי בתנאי כהונתו של היו"ר המכהן אומץ התיקון להוראה A301, כלומר זכאי לתגמול קבוע בלבד.

³ ראה ה"ש 1 לעיל.

משרה אחרים (ולכל גורם אחר, אם וככל שיהיו), כפי שאלו יירשמו בספרי הבנק.

(ב) ככלל, המענק השנתי המשתנה לנושאי משרה ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה יתבסס על סל מדדים המורכב מיעדי תשואה, יעדים אישיים (KPIs) ויעדים איכותיים.

הדרך בה סכומים בגין תגמול אישי קשורים לביצועים של הבנק בכללותו הנה על ידי קביעת תנאי הסף לתשלום המענק המשתנה וגובהו המקסימאלי בהתאם ליעדי התשואה; גובה התגמול האישי נקבע על פי עמידה ביעדים אישיים (KPIs) שנקבעו מראש ויעדים איכותיים.

התגמול המשתנה שיוענק לנושאי המשרה (למעט יו"ר⁴) הינו בהלימה לעמידתם ביעדים שנקבעו להם הקשורים לביצועי התאגיד ולביצועי האישים של נושא המשרה, כדלקמן:

יעדים	מנכ"ל	נושאי המשרה שאינם נמנים על פונקציית הבקרה והדיווח	נושאי המשרה הנמנים על פונקציית בקרה ודיווח
יעד תשואה מדווחת נדרשת של הבנק	*80%	40%	20%
יעדים אישיים (KPI)	-	40%	60%
יעדים איכותיים	20%	20%	20%
סה"כ	100%	100%	100%

*הדירקטוריון יהיה מוסמך להפחית עד 20% מהמענק השנתי המשתנה שחושב בגין יעד זה, בגין אי עמידה במדדי הסיכון.

מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה כוללת אפשרות להעניק מענק בנסיבות מיוחדות לנושאי המשרה (למעט מנכ"ל ויו"ר) אם הבנק לא עמד בתנאי הסף לקבלת מענק שנתי. היקף המענק הכולל מוגבל לסכום לא מהותי שלא יעלה על 150,000 ש"ח תוך קביעת תקרה של עד משכורת אחת לנושא משרה.

מדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה כוללת אף היא אפשרות להעניק מענק בשנה בה שיעור התשואה המדווחת בפועל יהיה נמוך משעור התשואה המדווחת הנדרשת אך לפחות בשיעור של 5%, לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה בסכום שלא יעלה על משכורת חודשית אחת לעובד כנ"ל ובכפוף לתקרה הקבועה במדיניות.

הדרכים בהן הבנק מתאים את התגמול כדי להתחשב בביצועים לטווח ארוך יותר:

במסמכי מדיניות התגמול הקיימים נקבע הסדר לפריסת התגמול המשתנה, הסדר המחזק את ביסוס הרכיב המשתנה על ביצועים ארוכי טווח ולפיו תשלום המענק המשתנה, כולל הסדר לפיו 50% ממנו ידחה ויפרס על 3 שנים, ותשלומו יותנה בעמידה בתשואה מדווחת של 6.5% ומעלה לגבי השנה בה משולם התשלום ובכך שלא יהיה במתן אותו חלק מהתגמול המשתנה הנדחה כדי לפגוע ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על בנקים. היה ובשנה מסוימת התשואה המדווחת תהא נמוכה מ- 6.5% ו/או הבנק לא עמד ביחס הלימות ההון הנדרשים התגמול הנדחה שהיה אמור להשתלם באותה שנה יבוטל. ההסדר חל על כלל נושאי המשרה והעובדים המרכזיים שאינם נושאי משרה. אלא אם כן, התגמול המשתנה שהוענק לנושא משרה בגין שנת המענק לא עלה על שישית (1/6) מהתגמול הקבוע של אותו נושא משרה באותה שנה ואז לא יהיה צורך בדחיית תשלום כלשהו בגין אותו תגמול משתנה.

עוד נקבע במסמכי מדיניות התגמול הקיימים התניה שלפיה נושא המשרה ועובד מרכזי שאינו נושא משרה, יחזיר לבנק,

4 עפ"י התיקון להוראה A301 יו"ר הדירקטוריון זכאי לתגמול קבוע בלבד ולפיכך לא פורטו היעדים הנדרשים של היו"ר בהתאם למסמכי מדיניות התגמול.

בתנאים המפורטים במדיניות, סכומים ששולמו לו כחלק מתנאי הכהונה והעסקה, אם שולמו לו על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק (Claw back). כמו כן, ועל פי התיקון להוראה 301A נקבעו הוראות לעניין השבת מענק משתנה בהתקיים קריטריונים להשבה, שייכללו לכל הפחות את המקרים שפורטו בהוראה המכונים לנסיבות חריגות במיוחד. בהתייחס לעובדים מרכזיים תקופת ההשבה תהיה קצובה ל- 5 שנים ממועד הענקת המענק המשתנה. לגבי עובדים מרכזיים שהינם נושאי משרה כהגדרתם בחוק החברות, תוארך תקופת ההשבה בשנתיים נוספות בהתקיים התנאים הקבועים בהוראה. אלא אם כן סך התגמול המשתנה שהוענק לעובד המרכזי בגין השנה הקלנדרית אינו עולה על 1/6 מהתגמול הקבוע באותה שנה, ואז לא תהיה חובה להפעיל את מנגנון ההשבה.

צורות תגמול משתנה:

בהתאם להוראה 301A, נקבעו יחסים בין התגמול המשתנה לתגמול הקבוע, כך שבכל מקרה התגמול המשתנה לנושא המשרה לא יעלה על 100% מעלות השכר עבור כל נושא משרה, בכפוף למפורט להלן.

בתנאים חריגים, הדירקטוריון, לאחר המלצת ועדת התגמול, רשאי לקבוע, בהחלטה מנומקת ומפורטת, שתוגש לאישור האסיפה הכללית, שהתגמול המשתנה המרבי למנכ"ל, יגיע עד ל- 200% מהתגמול הקבוע של המנכ"ל.

התגמול המשתנה על פי מסמכי מדיניות התגמול כולל תגמול בדרך של תשלום מזומן בלבד ואינו כולל מניות או מכשירים מבוססי מניות וצורות אחרות.

מסמכי מדיניות התגמול הקיימים כוללים אפשרות להעניק מענקים מיוחדים כגון, מענק שנתי משתנה נוסף לנושאי משרה הנמנים על פונקציית הבקרה והדיווח. מענק שנתי מיוחד ליו"ר⁵ בכפוף להתקיימותם של תנאים ותקרות. זאת ועוד, מדיניות התגמול הקיימת לנושאי משרה כוללת אפשרות להעניק מענק בנסיבות מיוחדות לנושאי המשרה (למעט מנכ"ל ויו"ר) אם הבנק לא עמד בתנאי הסף לקבלת מענק שנתי. היקף המענק מוגבל לסכום לא מהותי של 150,000 ש"ח תוך קביעת תקרה של עד משכורת אחת לנושא משרה. מדיניות התגמול הקיימת לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה כוללת אף היא אפשרות להעניק מענק בשנה בה שיעור התשואה המדווחת בפועל יהיה נמוך משעור התשואה המדווחת הנדרשת אך לפחות בשיעור של 5%, לעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה בסכום שלא יעלה על משכורת חודשית אחת לעובד כנ"ל ובכפוף לתקרה הקבועה במדיניות.

⁵ ראו ה"ש 2 לעיל.

מדיניות תגמול לשנים 2017-2019**כללי****מדיניות תגמול לנושאי משרה לשנים 2017-2019**

ביום 21 בדצמבר 2016 אישרה האסיפה כללית של בעלי המניות של הבנק מדיניות תגמול לנושאי המשרה בבנק לשנים 2017-2019 (להלן: "מדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה"), בהתאם לסעיף 267א ו-267ב לחוק החברות, להוראה 301A ולהוראות חוק התגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים". (לפרטים בדבר מדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה ראו דוח מידי לזימון האסיפה הכללית מיום 13 בנובמבר 2016 (אסמכתא מספר: 2016-01-077067)).

מדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה חלה על נושאי משרה כהגדרת המונח בחוק החברות, וכוללת את הדירקטורים, לרבות יו"ר הדירקטוריון, וכן את המנכ"ל, חברי הנהלה ונושאי משרה שאינם חברי הנהלה; למען הסדר הטוב יובהר כי המונח "נושא המשרה" להלן לא יכלול את חברי דירקטוריון הבנק, למעט יו"ר הדירקטוריון, אשר ייחשב כנושא משרה לצורך מדיניות התגמול לנושאי משרה.

מדיניות התגמול החדשה לנושאי המשרה דנה בתנאי התגמול של נושאי משרה, הכולל תגמול קבוע (ובכלל זה רכיב השכר ותנאים נלווים), תגמול משתנה, תנאי פרישה, ביטוח ושיפוי והיא חלה מיום 1 בינואר 2017 למשך תקופה של שלוש שנים (2017-2019). מובהר בזה, כי בשנת הדוח, קרי לשנת 2016, חלה מדיניות התגמול הקיימת של נושאי משרה כמפורט לעיל.

מדיניות תגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה לשנים 2017-2019

ביום 27 באוקטובר, 2016, אישר דירקטוריון הבנק, לאחר המלצת וועדת תגמול, מדיניות תגמול לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה בהתאמה להוראה 301A (להלן: "מדיניות התגמול החדשה לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה").

המדיניות דנה בתנאי התגמול של עובדי הבנק ועובדים מרכזיים שאינם נושא משרה, כולל תגמול קבוע (ובכלל זה רכיב השכר ותנאים נלווים) ותגמול משתנה, ותנאי פרישה והיא חלה מיום 1 בינואר 2017 למשך תקופה של שלוש שנים (-2017-2019). מובהר בזה, כי בשנת הדוח, קרי לשנת 2016, חלה מדיניות התגמול הקיימת של עובדים ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה לשנים 2014-2016 כמפורט לעיל.

מדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה ומדיניות תגמול החדשה לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה, יקראו להלן ביחד: "מסמכי מדיניות התגמול החדשים".

יצוין, כי דירקטוריון הבנק, יבחן מעת לעת, בין היתר, באמצעות ועדת התגמול את מסמכי מדיניות התגמול החדשים ואת הצורך בהתאמתם לקבוע בחוק החברות, לעניין נושאי משרה, ולהוראה 301A ויודא שהמסמכי התגמול הקיימים ומנגנון התגמול מיושמים על פי המדיניות והנהלים באופן הולם. בכלל זה, יודא הדירקטוריון כי תמריצי התגמול שנקבעו במסמכי מדיניות התגמול החדשים אינם מעודדים חריגה ממגבלות הסיכון של הבנק וממדיניות ההון של הבנק. בנוסף, ועדת התגמול תוודא, אחת לשנה, ביצוע בדיקה של מנגנון התגמול ותפעולו אשר תיבחן, בין היתר, עמידת מנגנון התגמול במדיניות שנקבעה על ידי הדירקטוריון.

הגופים המפקחים על התגמול בבנק

ועדת התגמול של הדירקטוריון הנה הגוף העיקרי המפקח על נושא התגמול בבנק ותפקידיה לעניין זה הן כמוגדר וכמפורט בחוק החברות, בהוראה 301A, ובמסמכי מדיניות התגמול. הרכבה של ועדת תגמול כולל נכון למועד אישור הדוחות הכספיים את י. אורבך (יו"ר) (דח"צ), ש. אשל (דח"צ), ר. הרמלך (דירקטור), ר. ארד (דח"צ) ול. בן עמי (דירקטור); ועדת תגמול

בהרכב מורחב (על פי הוראת ניהול בנקאי תקין 301 בנושאי מדיניות והסכמי תגמול של כלל העובדים, למעט עובדים מרכזיים), כוללת בנוסף לחברים הנ"ל גם את יו"ר הדירקטוריון מר ז. נהרי.

ועדת התגמול והדירקטוריון הסתייעו בייעוץ משפטי של משרד עורכי הדין יהודה רווה ושות' ושל עו"ד רונית יפה אשר סייעו בסקירת ההוראות הרלוונטיות מהוראות הפיקוח על הבנקים, וחוק החברות ובגיבוש מסמכי מדיניות התגמול החדשים.

מדיניות התגמול לנושאי משרה חלה גם על הדירקטורים בבנק (למועד אישור דוח זה, מכהנים בבנק אחד עשר דירקטורים, לרבות יו"ר הדירקטוריון) ונושאי משרה אחרים שאינם דירקטורים (למועד אישור דוח זה, מכהנים אחד עשר נושאי משרה בבנק שאינם דירקטורים, לרבות המנכ"ל).

מדיניות התגמול החדשה לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה חלה, למועד אישור דוח זה, גם על שתי עובדות מרכזיות שאינן נושאות משרה בהתאם לחוק החברות, כמפורט מטה. נושאי המשרה הבכירה בבנק, כהגדרת המונח בהוראה 301A, כוללים את בעלי התפקידים המנויים במונח זה בהוראה הנ"ל; למועד דוח זה, כל בעלי התפקידים המנויים בהגדרה זו הנם גם נושאי משרה על פי חוק החברות ולכן חלה עליהם מדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה, למעט בעלות התפקידים הבאים שהנן נושאות משרה בכירה כהגדרת המונח בהוראה 301A אך אינן נושאות משרה לפי חוק החברות, כדלקמן: (א) אחראית מניעת הלבנת הון וקצינת הציות; (ב) מנהלת מחלקת משאבי אנוש.

למעט נושאות המשרה הבכירה כהגדרת המונח בהוראה 301A כאמור לעיל שכאמור, אינן נושאות משרה בהתאם לחוק החברות, לא סווגו בבנק עובדים נוספים כעובדים מרכזיים אחרים; זאת בהתאם להוראות נב"ת 301 A. כמו כן, ובהתאם להחלטת דירקטוריון הבנק, לאחר המלצת ועדת התגמול, ולאחר שנבחנה פעילותם של בעלי תפקידים שונים בבנק, לא נמצאו בעלי תפקידים אשר לפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק או קבוצות של עובדים הכפופות לאותם הסדרי תגמולים ואשר עשויות, במצטבר, לחשוף את הבנק לסיכון מהותי, אפילו אם כל אחד מהעובדים בנפרד לא יחשוף את הבנק לסיכון מהותי. בשנת 2015, ובהתאם להחלטת הדירקטוריון, נדון הנושא שוב בוועדה לניהול סיכונים ולאחר שהוועדה בחנה את פעילותם של בעלי תפקידים שונים בבנק, חזרה ואישרה הוועדה את החלטת הדירקטוריון משנת 2014 דלעיל, ולפיה לא נמצאו בעלי תפקידים אשר לפעילותם עשויה להיות השפעה מהותית על פרופיל הסיכון של הבנק.

תכנון ומבנה תהליכי התגמול

מאפייני ויעדי מסמכי מדיניות התגמול:

(א) מטרת מסמכי מדיניות התגמול הינה, בין היתר, לקבוע כללים לאופן תגמול נושאי המשרה והעובדים המרכזיים שאינם נושאי המשרה בבנק המותאמים לתוכניות האסטרטגיות של הבנק, תכניות העבודה של הבנק, עמידה ביעדים הפיננסיים האסטרטגיים של הבנק הנקבעים מעת לעת בדינוי האסטרטגיה של הבנק, רווחיות הבנק ותנאי השוק בראייה ארוכת טווח וזאת תוך התחשבות ואיזון ראויים בין הרצון ליצור תמריצים ראויים להשגת יעדי הבנק בטווח הקצר והארוך והגברת תחושת ההזדהות עם הבנק ופעילותו.

מסמכי מדיניות התגמול נערכו בהתחשב בשיקולים כלל ארגונים כגון, עלויות התגמול בכללותן, ובפערי התגמול הרצויים בין הדרגים השונים בבנק, שיפור יחסי היעילות בבנק תוך מתן דגש על מיתון העלויות הקבועות בבנק, גודלו של הבנק והיקף פעילותו לבין הרצון להבטיח עמידה במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק.

(ב) רכיבי התגמול המפורטים במסמכי מדיניות התגמול כוללים:

▪ **תגמול קבוע** - רכיב זה נועד לתגמל את נושאי המשרה, העובדים והעובדים המרכזיים עבור הזמן המושקע על ידם בביצוע תפקידם ולשמרם לאור כישוריהם, הידע והמומחיות שלהם, התואמים את צרכי הבנק וכן לאפשר גיוס כוח אדם איכותי לבנק; רמת השכר תקבע, על ידי האורגנים המוסמכים בבנק, תוך התחשבות בהשכלה, כישורים, מומחיות, ניסיון מקצועי הישגים, תפקיד, תחומי אחריות והסכמי שכר קודמים שנחתמו והיחס בין תנאי

כהונה אלה לתנאי כהונה והעסקה של שאר עובדי הבנק.

רכיבי התגמול הקבוע כוללים: פרמטרים לקביעת המשכורת החודשית של עובדים, עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה ונושאי המשרה וכן קביעת תקרת המשכורת החודשית של היו"ר (בהתאם להיקף המשרה) והמנכ"ל; פירוט התנאים הנלווים; תשלום שנתי קבוע למנכ"ל ולחברי הנהלה על פי החלטת ועדת התגמול והדירקטוריון אשר יהיו רשאים להעניק תשלום בגובה של עד משכורת חודשית אחת, לאחר תקופת כהונה של 4 שנות עבודה לפחות כמנכ"ל ו/או כחבר הנהלה בבנק; מענק חתימה במקרים מיוחדים, המצדיקים זאת, לנושא משרה חדש בבנק המוגבל לשנת העבודה הראשונה בגובה של עד שתי משכורות חודשיות.

- **תגמול משתנה** - התגמול המשתנה נועד בין היתר לעודד ולהגביר את המוטיבציה של העובדים, עובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה ונושאי המשרה לפעול למען השגת מטרות הבנק ויעדיו, בראייה ארוכת טווח, תוך יצירת זהות אינטרסים בינם לבין הבנק ובעלי מניותיו ותוך עמידה במדיניות ניהול הסיכונים של הבנק. התגמול המשתנה מורכב ממענק שנתי משתנה ומהענקת מענקים מיוחדים. ככלל, המענק השנתי המשתנה יתבסס על סל מדדים המורכב מעמידה ביעדים האישיים, ביצועי היחידה בבנק עליו נמנה נושא המשרה וביצועי הבנק בכללותו וכמפורט בסעיף 5.3 להלן. במדיניות התגמול לנושאי משרה נקבעה תקרת מענק השנתי משתנה לכל אחד מהבאים: למנכ"ל, לחברי הנהלה, ולנושאי המשרה שאינם חברי הנהלה.
  - **תשלומים בגין סיום העסקה** – במקרה של פיטורים של נושאי המשרה ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה הם יהיו זכאים לשיעור של 100% פיצויי פיטורים, אלא אם כן, הסכם ההעסקה של נושא המשרה או העובדים המרכזיים שאינם נושאי משרה כוללים הוראה לפיה חל סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג-1963 ובמקרה זה תחול הוראה זו. תקופת הודעה מוקדמת – על פי מדיניות התגמול לנושאי משרה: יו"ר - עד 3 חודשים, מנכ"ל - עד 6 חודשים, נושא משרה - עד 3 חודשים; מענק הסתגלות בתנאים הקבועים במסמכי המדיניות: יו"ר - עד 3 משכורות חודשיות, מנכ"ל - עד 6 משכורות חודשיות, נושא משרה עד 3 משכורות חודשיות.
  - בהתאם להוראה 301A תגמולים בגין סיום העסקה מעבר לקבוע בתנאי העסקה, ייקחו בחשבון את הביצועים בפועל על פני זמן וסיבת סיום ההעסקה ויסווגו בהתאם כתגמול משתנה ויהיו כפופים להסדרי דחיית תשלומים מעבר למועד העזיבה על פני תקופה מינימאלית שלא תפחת מ-3 שנים.
  - במסמכי מדיניות התגמול נקבעה האפשרות, מטעמים מיוחדים, להפחית את התגמול המשתנה עפ"י שיקול דעת הדירקטוריון לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול.
  - במסמכי מדיניות התגמול נקבעה התניה שלפיה עובד ו/או עובד מרכזי שאינו נושא משרה ונושא המשרה יחזיר לבנק, בתנאים המפורטים במדיניות, סכומים ששולמו לו כחלק מתנאי הכהונה והעסקה, אם שולמו לו על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק. כמו כן, הוספה התניה כי כל תגמול משתנה יוענק וישולם בכפוף להתניה שהינו בר השבה בהתקיימותם של קריטריונים מוגדרים הקבועים במסמכי מדיניות התגמול. בהתייחס לעובדים ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה תקופת ההשבה תהיה קצובה ל-5 שנים ממועד הענקת התגמול המשתנה. לגבי עובדים מרכזיים שהינם נושאי משרה כהגדרתם בחוק החברות, תוארך תקופת ההשבה בשנתיים נוספות בהתקיים התנאים הקבועים בהוראה. דירקטוריון הבנק לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, יהיה רשאי להאריך את תקופת ההשבה, מעבר לשנתיים הנוספות, ככל שהחקירה הרלוונטית טרם הסתיימה וטרם התבררה מידת אחריותו של נושא המשרה.
- הבנק מבטיח כי עובדים העוסקים בסיכונים ובציות מתוגמלים ללא תלות בעסקים עליהם הם מפקחים, באופן הבא: בהתייחס לנושאי משרה הנמנים על פונקציית הבקרה והדיווח, הכוללים, בין היתר, נושאי משרה העוסקים בסיכונים ובציות, נקבע כי היחס בין התגמול המשתנה לתגמול הקבוע יטה יותר לטובת התגמול הקבוע בהשוואה ליחס זה אצל מי שאינם נמנים על פונקציית הבקרה והדיווח.

תיאור הדרכים בהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול:

הסיכונים העיקריים אותם הבנק מביא בחשבון בעת יישום מדדי תגמול (remuneration measures) הנם אלה הקבועים במסמך "התיאבון לסיכון" של הבנק הכוללים סיכוני אשראי, סיכונים פיננסיים, סיכונים תפעוליים וסיכוני ציות והלבנת הון.

במטרה ליצור מבנה תמריצים מאוזן ולמנוע נטילת סיכונים מעבר לתאבון הסיכון נקבעו, במסמכי מדיניות התגמול החדשים, מספר דרכים שבהן סיכונים קיימים ועתידיים מובאים בחשבון בתהליך התגמול, כמפורט להלן:

(א) נקבעה תקרת תשלום למענק השנתי המשתנה. תקרת התקציב למענק השנתי המשתנה נקבעה כתקרה כללית לכל נושאי המשרה בערכים כספיים אבסולוטיים המחולקת ל- 3 קטגוריות: 1. חברי הנהלה שאינם נמנים על פונקציית הבקרה והדיווח; 2. חברי הנהלה הנמנים על פונקציית הבקרה והדיווח; 3. נושאי משרה שאינם חברי הנהלה. בנוסף נקבעה תקרת תשלום למענק שנתי המשתנה למנכ"ל. כמו כן, נקבעה תקרת מענק שנתי משתנה למי מנושאי המשרה בחלוקה לקבוצות הנ"ל במונחים של מספר משכורות חודשיות ממוצעות. ו; זאת ועוד, נקבעה תקרה לכלל העובדים (שאינם עובדי נוסטרו) לרבות לעובדים המרכזיים שאינם נושאי משרה.

(ב) בהתאם להוראה A301 נקבעו יחסים בין התגמול המשתנה לתגמול הקבוע, כך שבכל מקרה התגמול המשתנה לנושא המשרה ולעובד מרכזי שאינו נושא משרה לא יעלה על 100% מעלות השכר עבור כל נושא משרה.

(ג) בהתאם למסמכי מדיניות התגמול החדשים, עמידה ביעדים האישיים שיקבעו לנושאי המשרה יכללו בין היתר בחינה של עמידה בתאבון הסיכון של הבנק כפי שיקבע על ידי הדירקטוריון, עמידה במדדי סיכון של הבנק לרבות ציות לחוקים ולהוראות רגולטוריות ועמידה במדד סיכון להלבנת הון וסיכונים תפעוליים.

כמו כן, דירקטוריון הבנק, יבחן מעת לעת, בין היתר, באמצעות ועדת התגמול, את מסמכי מדיניות התגמול החדשים ואת הצורך בהתאמתם לקבוע בחוק החברות לעניין נושאי משרה וכן הוראה A301 ויודא שהסמכי התגמול הקיימים ומנגנון התגמול מיושמים על פי מסמכי המדיניות והנהלים באופן הולם. כמו כן, יודא הדירקטוריון שהתגמולים בפועל על פי מסמכי מדיניות התגמול החדשים, מדדי הסיכון ותוצאות מדדי הסיכון עקביים עם המנגנון המתוכנן, ויבצע בהם התאמות על פי הצורך. בכלל זה, יודא הדירקטוריון כי תמריצי התגמול שנקבעו במסמכי מדיניות התגמול החדשים אינם מעודדים חריגה ממגבלות תיאבון הסיכון של הבנק וממדיניות ההון של הבנק.

הדרכים בהן מובאים הסיכונים בחשבון בעת קביעת התגמול המשתנה הן מעצם קביעת התקרות השונות לגובה התגמול המקסימלי; כמו כן, מובאים הסיכונים בחשבון בדרך של הפחתת התגמול במקרים של אי עמידה במדדי הסיכון.

הקשר בין ביצועים במהלך תקופת מדידת הביצועים לבין רמות התגמול:

מדדי הביצוע העיקריים עבור הבנק ומדדי הביצוע האישיים הנם, כדלקמן:

- (א) תשלום המענק השנתי המשתנה מותנה בעמידה בשני תנאי סף מצטברים:
- עמידה בשיעורי תשואה כדלקמן: שנת 2017 - 7.8%; שנת 2018 - 8.25%; שנת 2019 - 8.25% (להלן: "שיעור תשואה מינימאלי")
  - עמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בשנת המענק ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון.

"שיעור תשואה" משמעו- רווח כולל כמדווח בדוחות הכספיים השנתיים המבוקרים של הבנק ביחס להון עצמי ממוצע כהגדרתו בהוראות המפקח על הבנקים- הוראות הדיווח לציבור, הוראה מס' 620. בחישוב שיעור תשואה ינטרלו רווחים/הפסדים שמקורם באירועים חד פעמיים (רווחים/הפסדים פיננסיים דוגמת נוסטרו לא ייחשבו לחד פעמיים) וכן רווחים/הפסדי הון בהתאם לשיקול דעתו של הדירקטוריון. למען הסר ספק, הרווח הכולל יהיה לאחר קיזוז של הוצאות בגין תשלום מענק למנכ"ל, לנושאי המשרה ולעובדים ולרבות לעובדים המרכזיים ולאחר לקיחה בחשבון

של ההוצאות בגין האופציות לנושאי משרה (ולכל גורם אחר, אם וככל שקיימים או שיהיו), כפי שאלו רשומים או יירשמו בספרי הבנק. נטרול רווחים/הפסדים שמקורם באירועים חד פעמיים, רווחי/הפסדי ההון ינטרלו בהתאם לשיקול דעתו של הדירקטוריון. ככלל, המענק השנתי המשתנה לנושאי משרה ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה יתבסס על הענקת תגמול של עד שלוש משכורות חודשיות על פי שיקול דעת אשר יהיה מבוסס, בין היתר, על שילוב של הביצועים הבאים: ביצועי נושא המשרה, ביצועי היחידה בבנק שאליו נושא המשרה משתייך וביצועי הבנק בכללותו. בנוסף, יהיו ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להעניק לנושאי המשרה מענק משתנה נוסף מעבר ל-3 המשכורות החודשיות האמורות עד לתקרת המענק השנתי שנקבע לנושא המשרה, על פי פרמטרים מדדים אשר יקבעו בסמוך לתחילת כל שנת מענק כאשר במדדים אלו יכללו יעדים שונים.

הדרך בה סכומים בגין תגמול אישי קשורים לביצועים של הבנק בכללותו הנה על ידי קביעת תנאי הסף לתשלום המענק המשתנה וגובהו המקסימאלי של המענק שניתן להעניק; גובה התגמול האישי נקבע על פי עמידה ביעדים אישיים שנקבעו מראש ויעדים מדידים.

התגמול המשתנה שיוענק לנושאי המשרה (למעט יו"ר) הינו בהלימה לעמידתם ביעדים שנקבעו להם הקשורים לביצועי התאגיד ולביצועי האישים של נושא המשרה, כדלקמן:

(א) מנכ"ל:

- הענקה של עד 3 משכורות חודשיות על פי שיקול דעת אשר, יהיה מבוסס, בין היתר, על שילוב של ביצועי המנכ"ל וביצועי הבנק בכללותו.
- בנוסף, ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להעניק למנכ"ל מענק שנתי משתנה נוסף, מעבר ל-3 המשכורות לעיל עד לתקרת המענק השנתי המשתנה על פי פרמטרים מדידים אשר יקבעו בסמוך לתחילת כל שנת מענק על ידי הדירקטוריון לאחר אישור ועדת התגמול.
- יצוין, כי בהתאם ובכפוף למדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה ולהוראות המפקח על הבנקים. ולחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים הפיננסיים תקרת המענק השנתי המשתנה (מינימום, מקסימום) בהתאמה, לו יהיה זכאי המנכ"ל בגין שנה קלנדרית יהיה בין 300,000 ₪ ל-700,000 ש"ח.

(ב) נושאי משרה:

- הענקה של עד 3 משכורות חודשיות על פי שיקול דעת אשר, יהיה מבוסס, בין היתר, על שילוב של ביצועי נושאי המשרה, ביצועי היחידה בבנק שאליו משתייך נושא המשרה וביצועי הבנק בכללותו.
- בנוסף, ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להעניק לנושאי המשרה מענק שנתי משתנה נוסף, מעבר ל-3 המשכורות לעיל עד לתקרת המענק השנתי המשתנה על פי פרמטרים מדידים אשר יקבעו בסמוך לתחילת כל שנת מענק על ידי הדירקטוריון לאחר אישור ועדת התגמול.

מדיניות התגמול החדשה לנושאי משרה כוללת אפשרות להעניק מענק בנסיבות מיוחדות לנושאי המשרה (למעט מנכ"ל ויו"ר) בשנה בה שיעור התשואה בפועל נמוך משיעור התשואה המינימאלי אך לא פחות משיעור תשואה של 6% ובכפוף לעמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי ההון. היקף המענק הכולל כאמור לעיל מוגבל לסכום לא מהותי שלא יעלה על 150,000 ש"ח תוך קביעת תקרה של עד משכורת אחת לנושא משרה.

מדיניות התגמול החדשה לעובדים ולעובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה מאפשרת להעניק בonus מצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים באופן הבא (בתחילת כל שנה על המנכ"ל יהיה להציג לאישור ועדת התגמול את העקרונות לחלוקת בonus המצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים):

מנכ"ל הבנק יהיה רשאי להעניק בonus מצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים בסכום שלא יעלה על 1,150,000 ₪ בתנאים הבאים:

(א) עד 40% מסכום הבonus יחולק לאורך שנת המענק על פי יעדים שיקבעו על ידי המנכ"ל במטרה להניע את העובדים

להצטיינות, בכפוף לעמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון.

(ב) יתרת סכום בונוס המצטיינים תחולק אך ורק במקרה בו לא חולק תגמול שנתי משתנה מאחר והבנק לא עמד בתנאי הסף בכפוף לתנאים הבאים: שיעור תשואה שנתי באותה שנת מענק לא פחת משיעור תשואה של 6%; עמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים בשנת המענק ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון; חלוקת יתרת סכום המענק תחולק לעד 20% מהעובדים והעובדים המרכזיים שאינם עובדי דילרים ו/או עובדי נוסטרו; המענק יחולק עד למשכורת חודשית אחת לעובד ולרבות לעובד מרכזי ולא יותר מ- 20,000 ₪ לעובד ולרבות לעובד מרכזי.

הדרכים בהן הבנק מתאים את התגמול כדי להתחשב בביצועים לטווח ארוך יותר

במסמכי מדיניות התגמול החדשים נקבע הסדר לפריסת התגמול המשתנה, הסדר המחזק את ביסוס הרכיב המשתנה על ביצועים ארוכי טווח, ולפיו תשלום המענק המשתנה, כולל הסדר לפיו ככל שהתגמול המשתנה שהוענק לנושא המשרה אינו עולה על 40% מהתגמול הקבוע של אותו נושא משרה, הפריסה והדחייה של התגמול המשתנה תהיה כדלקמן: 40% ממנו יידחה ויפרס על פני שנתיים בקו ישר ותשלומו של כל תשלום יותנה בעמידה בשיעור תשואה של 6% ומעלה לגבי השנה בה אמור להשתלם התשלום ובכך שלא יהיה במתן אותו חלק מהתגמול המשתנה הנדחה כדי לפגוע ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על בנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון. היה ובשנה מסוימת שיעור התשואה יהיה נמוך מ- 6% ו/או הבנק לא עמד ביחס הלימות ההון הנדרשים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון אזי התשלום הנדחה לא ישולם וידחה לשנה הבאה (להלן: "מועד התשלום המעודכן"). במקרה בו שיעור התשואה בדוחות הכספיים המתפרסמים בסמוך לפני מועד התשלום המעודכן יהיה נמוך משיעור תשואה של 6% ו/או הבנק לא עמד ביחס הלימות ההון הנדרשים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון, אותו חלק מהמענק המשתנה הנדחה יבוטל ונושא המשרה לא יהיה זכאי לקבלו.

ככל שהתגמול המשתנה שהוענק לנושא המשרה עלה על 40% מהתגמול הקבוע של אותו נושא משרה, הפריסה והדחייה של התגמול המשתנה יהיה כדלקמן: 50% מהתגמול המשתנה יידחה ויפרס על פני שלוש שנים בקו ישר ותשלומו של כל תשלום יותנה בעמידה בשיעור תשואה של 6% ומעלה לגבי השנה בה אמור להשתלם התשלום ובכך שלא יהיה במתן אותו חלק מהתגמול המשתנה הנדחה כדי לפגוע ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על בנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון. היה ובשנה מסוימת שיעור התשואה יהיה נמוך מ- 6% ו/או הבנק לא עמד ביחס הלימות ההון הנדרשים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון אזי התשלום הנדחה לא ישולם וידחה לשנה הבאה (להלן: "מועד התשלום המעודכן"). במקרה בו שיעור התשואה בדוחות הכספיים המתפרסמים בסמוך לפני מועד התשלום המעודכן יהיה נמוך משיעור תשואה של 6% ו/או הבנק לא עמד ביחס הלימות ההון הנדרשים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי הלימות ההון, אותו חלק מהמענק המשתנה הנדחה יבוטל ונושא המשרה לא יהיה זכאי לקבלו.

ההסדר חל על כלל נושאי המשרה והעובדים המרכזיים שאינם נושאי משרה. אלא אם כן, התגמול המשתנה שהוענק לנושא משרה ו/או עובד מרכזי שאינו נושא משרה בגין שנת המענק לא עלה על שישית (1/6) מהתגמול הקבוע של אותו נושא משרה ו/או עובד מרכזי שאינו נושא משרה באותה שנה ואז ועדת התגמול והדירקטוריון יהיו רשאים להחליט שאין צורך בדחיית תשלום כלשהו בגין אותו תגמול משתנה.

עוד נקבע במסמכי מדיניות התגמול התניה שלפיה נושא המשרה, עובד ועובד מרכזי שאינו נושא משרה, יחזיר לבנק, בתנאים המפורטים במדיניות, סכומים ששולמו לו כחלק מתנאי הכהונה והעסקה, אם שולמו לו על בסיס נתונים שהתבררו כמוטעים והוצגו מחדש בדוחות הכספיים של הבנק (Claw back). כמו כן, הוספה התניה כי כל תגמול משתנה יוענק וישולם בכפוף להתניה

שהינו בר השבה בהתקיימותם של קריטריונים מוגדרים הקבועים במדיניות התגמול החדשה. בהתייחס לעובדים ועובדים מרכזיים שאינם נושאי משרה תקופת ההשבה תהיה קצובה ל- 5 שנים ממועד הענקת המענק המשתנה. לגבי עובדים מרכזיים שהינם נושאי משרה כהגדרתם בחוק החברות, תוארך תקופת ההשבה בשנתיים נוספות בהתקיים התנאים הקבועים בהוראה. דירקטוריון הבנק לאחר קבלת המלצת ועדת התגמול, יהיה רשאי להאריך את תקופת ההשבה, מעבר לשנתיים הנוספות, ככל שהחקירה הרלוונטית טרם הסתיימה וטרם התבררה מידת אחריותו של נושא המשרה.

צורת תגמול משתנה

בהתאם להוראה 301A, נקבעו יחסים בין התגמול המשתנה לתגמול הקבוע, כך שבכל מקרה התגמול המשתנה לנושא המשרה לא יעלה על 100% מעלות השכר עבור כל נושא משרה, בכפוף למפורט להלן ולמגבלות ולכללים הקבועים בחוק תגמול לנושאי משרה בתאגידים פיננסיים.

התגמול המשתנה על פי מסמכי מדיניות התגמול כולל תגמול בדרך של תשלום מזומן בלבד ואינו כולל מניות או מכשירים מבוססי מניות וצורות אחרות.

מעבר לתגמול המשתנה השנתי, כפי שפורט בהרחבה לעיל, מסמכי מדיניות התגמול כוללים אפשרות להעניק מענקים מיוחדים כגון:

- (א) מענק בנסיבות מיוחדות לנושאי המשרה (למעט יו"ר ומנכ"ל) – ועדת התגמול והדירקטוריון רשאים להעניק מענק בנסיבות מיוחדות לנושאי המשרה כאמור לעיל בשנה בה שיעור התשואה בפועל נמוך משיעור התשואה המינימאלי אך לא פחות משיעור תשואה של 6% ובכפוף לעמידה ביחסי הלימות ההון הנדרשים על פי הוראות המפקח על הבנקים ובמתווה שקבע הדירקטוריון לצורך עמידה ביחסי ההון. היקף המענק הכולל מוגבל לסכום לא מהותי שלא יעלה על 150,000 ש"ח תוך קביעת תקרה של עד משכורת אחת לנושא משרה.
- (ב) בonus מצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים (בתחילת כל שנה על המנכ"ל יהיה להציג לאישור ועדת התגמול את העקרונות לחלוקת בonus המצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים): מנכ"ל הבנק יהיה רשאי להעניק בonus מצטיינים לעובדים ולעובדים מרכזיים בסכום שלא יעלה על 1,150,000 ₪ בתנאים כמפורט בסעיף 5.5 לעיל.

בשנת 2016 התכנסה ועדת התגמול 18 פעמים כאשר התגמול ששולם לחבריה במהלך השנה עמד על כ- 202,104.63 אלפי ₪.

עובדים מרכזיים אחרים		נושאי המשרה הבכירה		שווי כולל של תגמול בגין שנת הדיווח
נדחה	לא נדחה	נדחה	לא נדחה	
				תגמול קבוע
-	638	-	12,254	מבוסס מזומן
				תגמול משתנה
-	-	-	150	מבוסס מזומן

עובדים מרכזיים אחרים		נושאי משרה בכירה		תיאור	
סכום	מספר	סכום	מספר		
				תגמול ששולם	1
	-		6	מספר העובדים שקיבלו תגמול משתנה במהלך שנת הדיווח	א.
-	-	150	9	מספר וסך הכל הבונוסים המובטחים שהוענקו במהלך שנת הדיווח	ב.
				תגמול נדחה	2
-	-	465	5	סך הכל יתרת התגמול הנדחה שטרם שולם (במזומן):	א.
-	-	-	-	סך הכל תגמול נדחה ששולם בשנת הדיווח	ב.
-	-	460	4	הסכום הכולל שטרם שולם של יתרת התגמול נדחה והתגמול המוחזק, שחשוף להתאמות בדיעבד, מפורשות ו/או משתמעות.	3.

לא הוענקו מענקים בעת חתימה ולא שולמו פיצויים במהלך שנת הדיווח. כמו כן בשנת הדיווח לא שולמו תגמולים נדחים. לפרטים בדבר תוכנית תגמול למנכ"ל וליו"ר ראה ביאור 34 לדוחות הכספיים.

נספחים

טבלה מספר 42 - מילון מונחים [EDTF]

מונח	תיאור קצר
אובליגו	מייצג את סך החבות שהועמדה ללקוח ומהווה את החבות הכוללת לבנק.
אינפלציה	מונח כלכלי המתאר תהליך של עלייה כללית ומתמשכת של רמת המחירים במדינה או בשוק מסוים
אירוע קיברנטי (סייבר)	אירוע אשר במהלכו מתבצעת תקיפת מערכות מחשוב ו/או מערכות ותשתיות משובצות מחשב על ידי, או מטעם, יריבים (חיצוניים או פנימיים לתאגיד הבנקאי) אשר עלולה לגרום להתממשות סיכון סייבר, לרבות ניסיון לביצוע תקיפה כאמור גם אם לא בוצע נזק בפועל.
אמצעי שליטה	<p>על פי חוק בנקאות (רישוי), התשמ"א – 1981, כל אחת מאלה:</p> <p>(1) זכות ההצבעה באסיפה כללית של חברה או בגוף מקביל של תאגיד אחר;</p> <p>(2) הזכות למנות דירקטור בתאגיד, ולעניין זה:</p> <p>(א) יראו את מי שמינה דירקטור בתאגיד כבעל הזכות למנותו;</p> <p>(ב) חזקה על תאגיד שנושא משרה בו נתמנה לדירקטור בתאגיד אחר, ועל מי ששולט באותו תאגיד, שהם בעלי הזכות למנותו;</p> <p>(3) הזכות להשתתף ברווחי התאגיד;</p> <p>(4) הזכות ליתרת נכסי התאגיד בעת חיסולו לאחר סילוק חבויותיו.</p>
ארגון מחדש של חוב בעייתי	חוב אשר פורמאלית עבר ארגון מחדש של חוב בעייתי מוגדר כחוב אשר לגביו, מסיבות כלכליות או משפטיות הקשורות לקשיים פיננסיים של החייב, הבנק העניק ויתור בדרך של שינוי בתנאי החוב במטרה להקל על החייב את נטל תשלומי המזומן בטווח הקרוב או בדרך של קבלת נכסים אחרים כפירעון החוב.
אשראי בהשגחה מיוחדת	אשראי בהשגחה מיוחדת מאזני הוא אשראי אשר מתקיימות לגביו חולשות פוטנציאליות שראוי שיקבלו תשומת לב מיוחדת של הנהלת התאגיד. אשראי חוץ מאזני מסווג כאשראי בהשגחה מיוחדת אם מימוש ההתחייבות התלויה בגין הסעיף הינו ברמת "אפשרי" וכן אם החובות, שיתכן שיוכרו כתוצאה מהתממשות התלויה, ראויים לסיווג בקטגוריה זו.
אשראי נחות	אשראי אשר מוגן באופן שאינו מספק ע"י השווי הנוכחי המבוסס ויכולת התשלום של החייב או של הביטחון ששועבד, אם קיים. לסיכון אשראי מאזני מסווג כאמור, קיימת חולשה או חולשות מוגדרות היטב, אשר מסכנות את מימוש החוב. אשראי אשר מוכרת בגינו הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי יסווג כנחות כאשר הוא הופך לחוב בפיגור של 90 יום או יותר.
אשראי פגום	אשראי אשר בהתבסס על מידע ואירועים עדכניים, צפוי שהתאגיד הבנקאי לא יוכל לגבות את כל הסכומים המגיעים לו (תשלומי קרן וריבית) לפי התנאים החוזיים של הסכם החוב. חוב יסווג כפגום בכל מקרה כאשר קרן או ריבית מצויים בפיגור של 90 ימים או יותר, למעט אם החוב מובטח היטב וכן מצוי בהליכי גביה. בנוסף, חוב פגום ייחשב גם חוב שתנאיו שונו בשל ארגון מחדש של חוב בעייתי אלא אם לפני הארגון מחדש ולאחריו נערכה בגינו הפרשה מזערית להפסדי אשראי לפי שיטת עומק הפיגור.
באזל III/ באזל III	הוראות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על ידי ועדת באזל לפיקוח על הבנקים (BCBS), העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם. הוראות ועדת באזל מהווים קנה מידה (benchmark) לסטנדרטים מובילים שנועדו להבטיח יציבות של מוסדות פיננסיים.
גידור	עסקה פיננסית שמטרתה להגן על משקיע מפני שינויים בערך ההשקעה
הון עצמי רובד 1	הון על בסיס מתמשך - going concern capital. הון עצמי רובד 1 כולל את ההון המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בתוספת חלק מהזכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו (זכויות מיעוט) ובניכוי מוניטין, נכסים בלתי מוחשיים אחרים, והתאמות פיקוחיות וניכויים

מונח	תיאור קצר
	<p>נוספים, והכל כמפורט בהוראת ניהול בנקאי תקין 202 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי", ובכפוף להוראות המעבר שבהוראת ניהול בנקאי תקין 299 "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר".</p>
הון רוברד 2	<p>שכבת הון הנכללת בחישוב ההון הרגולטורי הכשיר. הון רוברד 2 הינו הון נחות יותר (gone concern capital) והוא כולל בעיקר מכשירי כשירים שהונפקו על ידי הבנק בעבר אשר נכללים בהון זה בהתאם להוראות המעבר ליישום הוראות באזל III וכן מכשירי ההון החדשים הכשירים שמהווים ההון המותנה (contingent convertible- CoCo) שהונפקו על ידי הבנק ושיומרו למניות הבנק בקרות אירוע מכונן (point of non viability). כמו כן, במסגרת הון זה נכללים פריטים נוספים כגון: יתרת הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס עד לתקרה של 1.25% מסך נכסי סיכון האשראי.</p>
הון רגולטורי	<p>הון המשמש לחישוב יחס הלימות ההון של הבנק ויחסים רגולטוריים נוספים (כגון: יחס מינוף, ריכוזיות אשראי ועוד). רכיבי הון חשבונאי ומכשירי הון פיקוחי כשירים נוספים (כגון כתבי התחייבות נדחים הכשירים להיכלל כהון רגולטורי).</p>
הלוואה לדירור	<p>הלוואה המקיימת אחד מאלה, ובלבד שלא ניתנה למטרת עסק: (1) הלוואה מיועדת לרכישה או לחכירה של דירת מגורים, בנייתה, הרחבתה, או שיפוץ; (2) הלוואה מיועדת לרכישת מגרש לבניית דירת מגורים או לרכישת זכות בדירת מגורים תמורת דמי מפתח; (3) הלוואה ניתנה במשכון דירת מגורים; (4) הלוואה מיועדת למימון פירעון מוקדם של הלוואה במלואה או בחלקה כאמור בסעיפים קטנים 1 ו-2.</p>
הלוואה ממונפת	<p>(1) אשראי שניתן למימון עסקה הונית (2) היחס בין סך החוב של הלוואה ל-EBIDTA של הלוואה עולה על שיעורים שקבע הבנק, בין היתר בהתחשב ברמות המקובלות בענף או במגזר ספציפי (3) לווה המאופיין ביחס גבוה של חוב לשווי נקי (4) רמת המינוף, לאחר המימון, כפי שהיא נמדדת באמצעות יחסי המינוף, גבוהה משמעותית מהנורמות המקובלות בענף או מרמות היסטוריות</p>
הסכמי CSA	<p>הסכמי קיזוז שגורמים לתיחום ולמזעור סיכוני האשראי בפעילות זאת, על-ידי התחשבות יומית, לרוב המתבצעת בין הבנק והצד הנגדי בהתאם להסכם.</p>
הפרשה פרטנית	<p>הפרשה שנקבעת בהתאם לבחינה פרטנית של כל חוב ונקבעת בהתאם לתזרים המזומנים הצפוי המהוון בשיעור הריבית המקורית של החוב או, כאשר החוב מוגדר כחוב מותנה ביטחון, בהתאם לשווי הוגן של הביטחון. לצורך קביעת ההפרשה הנאותה, הבנק בוחן באופן שוטף ובהתאם לנהלים את תיק האשראי במטרה לאתר, מוקדם ככל הניתן, לווים בהם עלתה רמת הסיכון והחשיפה, והזקוקים לתשומת לב ניהולית מיוחדת וליווי צמוד ולסיווג החוב פגום, זאת על רקע מאפייני סיכון או כתוצאה מתנאים כלכליים/משקיים העלולים להשפיע על מצב הלווים, במטרה לשפר את מצבם. הערכת עומק הבעיה נעשית תוך הפעלת שיקול דעת ע"י הגורמים העסקיים המטפלים בלווה, ע"י יחידות ניהול סיכונים האשראי בחטיבה לניהול סיכונים ובאמצעות הערכה אובייקטיבית של הקשיים שאותרו, במטרה לקבוע את דירוג הסיכון שלהם. ללא הקשר בסיווג בהתאם לקריטריונים האיכותיים שקבע הבנק כאמור לעיל, ההפרשה הפרטנית מבוצעת על כל חוב העולה על 1 מיליון ש"ח המצוי בפיגור של 90 יום.</p>
הפרשה קבוצתית	<p>הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי מיושמת עבור קבוצות גדולות של חובות קטנים יחסית והומוגניים, ובגין חובות שנבדקו פרטנית ונמצא שאינם פגומים. ההפרשה הקבוצתית בגין מכשירי האשראי החוץ מאזניים מבוססת על שיעורי ההפרשה שנקבעו עבור האשראי המאזני, תוך התחשבות בשיעור המימוש לאשראי הצפוי של סיכון האשראי החוץ מאזני.</p>
חברת דירוג	<p>חברה הקובעת דירוגי אשראי לממשלות, לחברות ולחובות המונפקים על ידיהן. בישראל פועלות שתי חברות דירוג – "מעלות" ו"מדרוג".</p>

מונח	תיאור קצר
חח"ד - חשבון חוזר דביטורי	חשבון עובר ושב עסקי עם מסגרת אשראי.
חשיפות חוץ מאזניות	חשיפות אלו נובעות ממחויבויות שנטל הבנק כלפי הלווים שלו אך לתאריך הדיווח טרם מומשו/נוצלו על ידי הלווים ולאור זאת חשיפות אלו טרם באות לידי ביטוי ברישום נכס או התחייבות מאזנית. דוגמה לחשיפות אלו הן, בין היתר: <ul style="list-style-type: none"> - התחייבויות למתן אשראי שטרם נוצלו; - מסגרות אשראי לא מנוצלות; - התחייבויות בהתאם להסכמי ערבות; - התחייבויות בהתאם לאישור עקרוני המחייב את הבנק לשמור על ריבית לתקופה מסוימת. - ועוד. בדוחות הכספיים גילוי על התחייבויות חוץ מאזניות של הבנק באות לידי ביטוי במסגרת ביאור 31.
יחס הלימות הון	יחס בין ההון הרגולטורי הכשיר שברשות הבנק לבין נכסים משוקללים בסיכון בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי אשר חושבו בהתאם להוראות בנק ישראל ומשקפים את הסיכון הנשקף מהחשיפות בהם נוקט הבנק במהלך הפעילות.
יחס כיסוי נזילות	יחס כיסוי הנזילות הינו יחס הבוחן אופק של 30 ימים בתרחיש קיצון ונועד להבטיח שלתאגיד בנקאי מלאי של נכסים נזילים באיכות גבוהה שנותן מענה לצורכי הנזילות של התאגיד באופק זמן זה בהתאם לתרחיש הגלום בהוראה.
יחס מינוף	מוגדר כמדידת ההון (המונה) מחולק במדידת החשיפה (המכנה), כאשר היחס מבטא באחוזים.
כתבי התחייבות נדחים	כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבויות אחרים מאותו סוג.
לווה	בעל חבות מאזנית או חוץ מאזנית בבנק. לווה עשוי להיות נוטל התחייבות למתן אשראי, ערבות או אשראי בבנק וגם המנפיק של ניירות ערך בהם השקיעה הבנק. לצורך בחינת חשיפת הבנק הלווה מוגדר כ"אדם בעל חבות, לרבות בן זוג וכן מספר לוויים, כאשר ההחזר הצפוי של החבות מתבסס בעיקרו על אותו מקור החזר, ולאף אחד מהם אין מקור משמעותי נוסף להחזר החבות".
מגנ"א - מערכת גילוי נאות אלקטרוני	מערכת מידע לקליטתם והפצתם דרך רשת האינטרנט, של מכלול הדיווחים הנדרשים מגופים הכפופים לפיקוחה של הרשות: תאגידים, מנהלי קרנות נאמנות, נאמנים, חברות יועצי השקעות, חברות לניהול תיקים וחתמים.
מס"ב - מרכז הסליקה הבנקאי	חברה בבעלות חמשת הבנקים הגדולים, המנהלת מערכת אוטומטית לסליקה נטו של חיובים וזיכויים אלקטרוניים
מק"מ-מלווה קצר מועד	נייר ערך ממשלתי המונפק על ידי בנק ישראל, והוא משמש כאחד הכלים המוניטריים שמפעיל בנק ישראל. המק"מ מונפק לטווח של עד שנה, אינו צמוד ואינו נושא ריבית.
משך חיים ממוצע (מח"מ)	משך חיים ממוצע (מח"מ) נמדד בשנים ומשקלל את תשלומי הריבית התקופתיים של המכשיר הפיננסי לאורך חייו עד לפידיון הסופי. ככל שמשך החיים הממוצע ארוך יותר שווי הוגן של המכשיר מושפע יותר משינויים בשיעורי הריבית ומגורמים כלכליים אחרים ולפיכך מסוכן יותר.
נגזר	נגזר הוא מכשיר פיננסי או חוזה אחר, בעל 3 מאפיינים: <ol style="list-style-type: none"> 1. שוויו משתנה בהתאם לשינוי בשיעור ריבית, במחיר פיננסי מוגדר, במחיר סחורה מוגדר, בדירוג אשראי או בבסיס דומה. 2. אינו דורש השקעה ראשונית נטו או דורש השקעה ראשונית נטו הנמוכה מההשקעה שהייתה נדרשת עבור סוגים אחרים של חוזים, שחזוי כי יגיבו באופן דומה 3. לשינויים בגורמי שוק. הוא מסולק במועד עתידי.
נגזר אשראי	חוזה המעביר סיכון אשראי מקונה למוכר. נגזרי אשראי יכולים ללבוש צורות שונות כמו: אופציות להגנה על כשל אשראי, שטר לכיסוי חלקי של סיכון

מונח	תיאור קצר
	האשראי, SWAP לכיסוי מלא של הסיכון וכו'.
נדבך 1	הקצאת הון מזערי כנגד סיכויי אשראי, סיכויי שוק וסיכויים תפעוליים, בשיטה הקושרת את היקף החשיפות לסיכונים השונים לדרישת ההון הרגולטורית. הוראות נדבך 1 שנקבעו על ידי ועדת באזל אומצו במסגרת הוראות נוהל בנקאי תקין מספר 201 עד 209 והם קובעים שיטה פיקוחית לחישוב נכסים משוקללים בסיכון ואופן החישוב של דרישות ההון בגין נכסי סיכון כאמור.
נדבך 2	מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP – Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכויי סליקה וסיכויים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על ידי הפיקוח על הבנקים.
נדבך 3	משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשוף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.
נכסים משוקללים בסיכון או נכסי סיכון (RWA)	נכסי סיכון משקפים חשיפה מאזנית וחוף מאזנית שנוצרת בגין פעילויות הבנק משוקללות בסיכון המיוחס לה בהתאם להוראות נוהל בנקאי תקין 203 עד 209 בכל הקשור לסיכון אשראי, סיכון שוק וסיכות תפעוליות. נכסי סיכון כאמור נועדו לשקף את הסיכון המשוקלל בגינו נדרש הבנק להחזיק דרישת ההון הרגולטורית במסגרת הדרישות להלימות ההון.
סיכון אשראי	סיכון אשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבויותיו לבנק על פי הסכם האשראי.
סיכון אינפלציה	הינו הסיכון משינויים לא צפויים בקצב האינפלציה, כלומר בשינויים במדד המחירים לצרכן.
סיכון בסיס אחר	חשיפה לשינוי של מחירים – כגון: מחירי מניות, אופציות וכו'.
סיכון נזילות	רמת החשיפה הנובעת מכך שחלק מהכנסות, הוצאות, נכסים או התחייבויות של הבנק או חברות הבנות שלו נקובים במטבע שונה ממטבע הפעילות שלהם, לעלייה או ירידה בשערי המטבעות להם הם חשופים. אלה עלולים לפגוע באופן ניכר וליצור הפסדים ובמקרים מסוימים אף להביא להפסדים כבדים.
סיכון מטבע	רמת החשיפה הנובעת מכך שחלק מהכנסות, הוצאות, נכסים או התחייבויות של הבנק או חברות הבנות שלו נקובים במטבע שונה ממטבע הפעילות שלהם, לעלייה או ירידה בשערי המטבעות להם הם חשופים. אלה עלולים לפגוע באופן ניכר וליצור הפסדים ובמקרים מסוימים אף להביא להפסדים כבדים.
סיכון ריבית	סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי הריבית במטבעות השונים.
סיכון שוק	סיכון להפסד או לירידת-ערך הנובע משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או תיק מסוים או קבוצת תיקים, וברמה הכוללת שינוי בשווי הכלכלי של הבנק, עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.
סינדיקציה של הלוואה	עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להפירע ממנו. עסקאות מסוג זה מבוצעות לעיתים קרובות כאשר קבוצות של מלווים ממנות יחד אותן הלוואות כך שהסכום שמועמד ללווה גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות. תהליך פיננסי של חיוב וזיכוי לקוחות ויישוב יתרות.
סליקה	הלווה, אדם השולט בו וכל מי שנשלט על ידי אלה, למעט בנקים; כאשר תאגיד נשלט על ידי יותר מאדם אחד, יש לכלול בקבוצת לווים אחת את אותם שולטים שהתאגיד הנשלט הוא מהותי עבורם (כגון: מבחינה הונית), לרבות התאגיד הנשלט וכל מי שנשלט על ידם. כמו כן, כאשר תאגיד מוחזק על ידי יותר מאדם אחד, מחזיק שאין לו שליטה, שהתאגיד המוחזק הוא מהותי עבורו (כגון: מבחינה הונית), יחד עם התאגיד המוחזק וכן כל מי שנשלט על ידם בקבוצת לווים אחת.
קווי הגנה	ממשל ניהול הסיכונים, מסתמך על שלושה קווי הגנה:

מונח	תיאור קצר
	<p>קו ראשון: הנהלות קווי העסקים; קו שני: פונקציית ניהול סיכונים, חשבות, ייעוץ משפטי; קו שלישי: ביקורת פנימית.</p>
שווי הוגן	<p>ערך המשקף את המחיר שלפיו ניתן לממש את הנכס הפיננסי או להעביר את ההתחייבות הפיננסי בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון. שווי זה נקבע בהתאם להיררכיית השווי ההוגן שנקבעה בתקינה החשבונאית: - רמה 1 - שווי שנקבע בהתאם למחירים הנצפים בשוק; - רמה 2 - שווי שמוערך תוך שימוש בנתונים נצפים; - רמה 3 - שווי המוערך תוך שימוש טכניקות הערכה שכוללות גם נתונים לא נצפים.</p>
שיעור המימון (LTV)	<p>שיעור המימון הינו המימון של הבנק בעסקת הרכישה ביחס לשווי הנכס הנרכש. שיעור המימון משקף את מידת סיכון ההלוואה, כאשר אחוז המימון גבוה ומחירי הדיור יורדים, לווים עלולים למצוא את עצמם במצב של הון שלילי, בו הם חייבים יותר מערך הבית שבידיהם.</p>
ALM - Asset liability management	<p>ניהול נכסי בנק והתחייבויותיו במגמה ליצור הקבלה מתאימה ביניהם ולהכביר את הונו של הבנק בטווח הארוך, לטובת בעלי מניותיו.</p>
CCR - Counterparty Credit Risk	<p>סיכון אשראי צד נגדי - מהווה תת סיכון של סיכון האשראי הכולל אליו חשוף הבנק, ומבטא את הסיכון שצד נגדי בעסקת חוזה פיננסי ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של העסקה ולא יעמוד בתשלומים הנדרשים על פי תנאי העסקה. סיכון אשראי של צד נגדי יוצר סיכון דו-צדדי להפסד ומשתנה לאורך חיי העסקה. ערך השוק של העסקה משתנה באופן רציף בהתאם לתנודות גורמי השוק העומדים בבסיסה, ויכול להיות חיובי או שלילי לכל אחד מהצדדים בעסקה.</p>
CRM - Credit Risk Mitigation	<p>הפחתת סיכון אשראי - מקזזי סיכון המותרים לקיזוז עפ"י הוראות באזל II (בעיקר: ביטחונות נזילים משועבדים כנדרש). לפי הוראות אלה הבנק יכול, בעת חישוב דרישות ההון, להפחית את חשיפת האשראי שלו כלפי הצד הנגדי, ובכך להביא בחשבון את השפעת הפחתת הסיכון של הביטחון.</p>
CVA - Credit Valuation Adjustment	<p>חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.</p>
DVA - debt valuation adjustment	<p>התאמות חשבונאיות בגין סיכון אשראי של הבנק שנכללו בשווי ההוגן של ההתחייבויות בגין מכשירים נגזרים.</p>
ECAI - External Credit Assessment Institution	<p>חברת דירוג אשראי חיצונית כשירה היא יישות, שאיננה סוכנות אשראי לייצוא (ECA), המנפיקה דירוגי אשראי חיצוניים ושהוכרה על ידי הפיקוח על הבנקים כמי שעמדה בדרישות הכשירות שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין מספר 203 בנושא "מדידה והלימות הון – הגישה הסטנדרטית – סיכון אשראי".</p>
EDTF - Enhanced Disclosure Task Force	<p>צוות משימה לשיפור הגילוי שהוקם על ידי ה-FSB. מטרת הגוף הינה לשפר את איכות הגילויים על הסיכונים, שיפור יכולת ההשוואה והשקיפות.</p>
FATCA - Foreign Accounts Tax Compliance Act	<p>חוק אמריקאי הנועד לשיפור איכות המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארה"ב חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארה"ב.</p>
FSB - Financial Stability Board	<p>גוף בינלאומי אשר מפקח על המערכת הפיננסית הבינלאומית. מטרתו, לקדם את היציבות במערכת הפיננסית.</p>
ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process	<p>תהליך הערכת הלימות ההון משמש לצורך בחינת היקף ההון הדרוש לתמיכה בסיכונים השונים שהקבוצה חשופה אליהם, על מנת לוודא שהון הקבוצה בפועל עולה על דרישות ההון האמורות בכל זמן.</p>
KPI – Key Performance Indicator	<p>מטרה עסקית רצויה המוגדרת במונחים כמותיים או איכותניים נגזרת מהמגבלות של התיאבון לסיכון.</p>
RTGS – Real Time Gross Settlement	<p>מערכת תשלומים לסליקה מיידית וסופית של תנועות כספיות בין בנקים לגורמים עסקיים נוספים.</p>
SREP - Supervisory Review Process	<p>התהליך נועד להבטיח כי התאגידים הבנקאיים יקצו הון הולם על מנת לתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכמו כן לעודד את התאגידים הבנקאיים</p>

מונח	תיאור קצר
VaR - Value at Risk	<p>לפתח להשתמש בטכניקות משופרות לניהול סיכונים לצורך ניטור וניהול סיכונים.</p> <p>במסגרת התהליך בוחן הפיקוח את פרופיל הסיכון של התאגיד הבנקאי וכן התהליך הפנימי שננקט על ידי הבנק להערכת נאותות כוללת של הלימות ההון הרגולטורי המוחזק על ידי הבנק כנגד החשיפות. תהליך זה נועד לתת לרגולטור כלים להערכה עצמאית של פרופיל הסיכון של הבנק וניהול הסיכונים ולקבוע צעדים להתערבות מוקדמות במטרה למנוע פגיעה ביציבות הבנק ואיתנות הפיננסית שלו.</p>
	<p>הינו מודל למדידת ההפסד המקסימאלי הצפוי בשל התממשות סיכוני השוק בתקופת זמן נתונה וברמת ביטחון סטטיסטית קבועה מראש; השימוש בשיטה זו מצריך שיערוך שוטף של כל הפוזיציות של התאגיד בהתבסס על השווי ההוגן של הנכסים וההתחייבויות. מטרת המודל הינן לאמוד את הסיכונים שהמוסדות הפיננסים חשופים להם, וכן להחזיר הון הולם לכיסוי הפסדים הנובעים מהתממשותם של סיכוני השוק בפעילויות שונות.</p>

טבלה מספר 43 - אינדקס
[EDTF]

סיכון אשראי, 3, 16, 27, 29, 31, 32, 34, 36, 40, 43, 44, 53,
90, 89, 88, 87, 58, 57, 56, 55, 54
סיכון מימון, 82
סיכון נזילות, 11, 88, 89
סיכון ציות, 76
סיכון רגולטורי, 76
סיכון ריבית, 64, 74, 88, 89
סיכון שוק, 16, 73, 74, 87, 88, 89
סיכון תפעולי, 16, 27, 29, 31, 32, 71
סיכונים אחרים, 76, 77

ע

עתידיים, 6

פ

פיקדונות הציבור, 25, 66, 67, 68, 82, 83

ש

שווי הוגן, 15, 17, 40, 44, 62, 63, 72, 74, 84, 88, 89

ת

תגמול, 71

א

אינדקס, 3, 92
אשראי לדיור, 3, 10, 38

ב

באזל, 5, 7, 10, 11, 14, 15, 26, 27, 36, 77, 85, 86, 88, 90
בטחונות, 34, 36
בקרות, 86

ג

גידור, 69, 86

ה

הון מניות, 15, 17, 19, 25
הון עצמי רובד 1, 9, 10, 15, 16, 17, 18, 21, 22, 26, 29, 33, 86
הון רובד 2, 9, 14, 15, 20, 26, 86
הלוואות לדיור, 10, 36, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61
הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי, 14, 24, 86, 87

ל

לקוחות עסקיים, 36
לקוחות קמעונאיים, 36

מ

מגבלות, 8, 9, 10, 14, 69, 74, 76
מגזרי פעילות, 30
מדדי ביצוע עיקריים, 3
מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים, 14
מוסדיים, 82, 83
מיזוגים, 6, 15
מיזוגים ורכישות, 6, 15
מינוף, 3, 7, 9, 11, 33, 35, 86, 87
מיסים נדחים, 17, 18, 22
ממשל תאגידי לניהול הסיכונים, 36
מסגרות אשראי, 77, 87

נ

נגזרים, 17, 24, 25, 33, 34, 40, 43, 44, 62, 66, 67, 68
נזילות, 3, 7, 11, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 87, 88, 89
ניירות ערך, 6, 24, 25, 29, 34, 36, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 66, 67, 68, 81, 82, 88
נכסי סיכון, 3, 9, 16, 29, 30, 86, 88
נכסים אחרים, 24, 40, 43, 44, 66, 67, 68, 85
נכסים משועבדים, 3, 84

ו

סייבר, 76, 85

